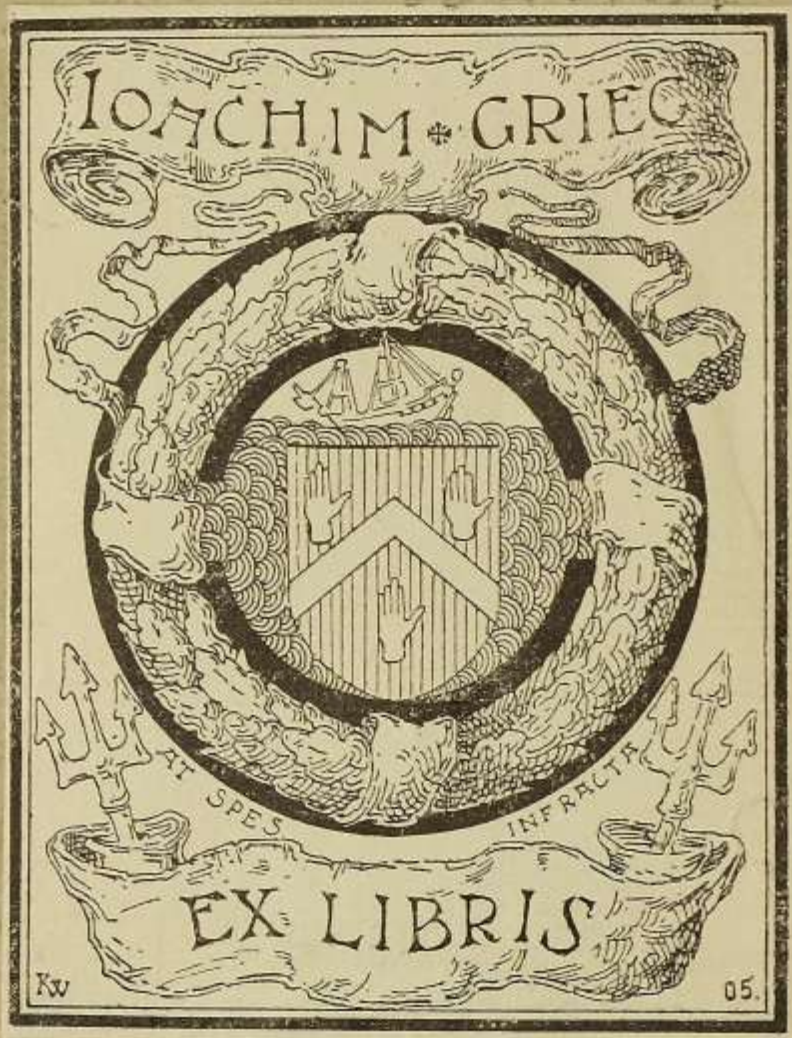

Lib. var. des 2

Ziljavnind

C. W. W. W.

92d024606 / 2012
rd0029429

2B **Bergenseren. No 24.**

C. Wäg

No I.

v. Pruybrouch.

Den 30te Januarii 1795.

Ellingfen

Tredie Aargang.

**Det norsske Folk
en Sang**

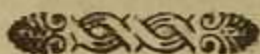
i Anledning av

Kongens og Kronprinsens Fodsels-Dag.

Skisne Dag! Eierkommen er din Morgen,
Blid den smiler mod et elsket Folk,
Glædens Son og den som fødte Sorgen,
Begge er din frode Kommes Tolk.

Landsmænd! vi, som langt fra danske Sletter
Dele dog med dem vor fælles Fryd,
Onsker fra vor hulde Barm opretter
Kravet fra den beste Syrstes Dyd.

Tænkende! Kæst kun et Blik tilbage.
 Maal vor Lod i de henfarne Aar,
 Og du seer de fredelige Dage
 Gave, som al anden overgaaer.

Syntes du, som fød blandt nøgne Fielde,
 At din Deel paa Jorden liden var,
 Saae du end med Aar din Belfærd hælde,
 Du en Skat dog midt i Armod har.

Thi, betragt de feede Gosen Lande!
 Tænk det Folk, som paa det savne Brød,
 O! hvor glad det vilde til os strande,
 Fri for Bold og Mord og Sværd og Død.

Mahl min Aand! med din saa svage Pensel,
 Optrin, som gjør Haanden bævende,
 Skygger av den jammerfulde Trængsel,
 Som med Skræk omgav hver Levende.

Hist, hvorfra det blotte Rygte iiler,
Hvor hver Aae rødfarvet blev med Blod,
Hvor hver Mand, som træt paa Leyet hviler,
Baandes: at han ey derfra opstod.

Hvad kan der vel Guld og Høghed nytte?
Jo! de kan fordoble daglig Frygt,
Bar' de Svig — kan intet dem beskytte —
Fattig Flid og Dyd kun vandre trygt.

Venskab der, kun frygtsom Stemme hæver —
List er Bidd, i lumste Middings Barm, —
Trommers Lyd — og Folkevennen bæver;
Ehi til Drab den væbner over Arm.

Baabenbrag og Fædres huuse Sukke
Dunste Luften fuld af Jammerkrig:
Af! nu saart, den skal sit Dye lukke,
Som for os var saa umistelig!

Elsket Mand fra ømme Elskerinde —
 Mandig Karl fra hulde Fæstemøse
 Uoffed tog, for blodig Krands at vinde,
 Eller og paa Verens Seng at døe. —

Flye, min Aand! fra disse mørke Scener,
 Kom ihue! det var din Christian,
 Han, hvis Dag med Hæder sig foreener,
 Sløve Geist nu her lovsjunge kan.

Norske Folk! udbryd i Jubelsange!
 Gældes Marv gientage deres Lyd!
 Gid hans Aar endnu maae blive mange,
 Og som Løn for ædel Kongedyd!

Christian! og os har Niset rækket,
 Kongeborg og skionne Hovedstad;
 Ja vor Bye ved Ild har Dig forskrækket —
 Ved Sligt Syn var kun en Nero glad. *)
 Men

*) Nero, en Romersk Kæiser saa bekendt af de
 Grusomheder, han udøvede, iblandt hvilke og

Men vi bør Almagts Haand velsigne,
Til vor Fryd, vor Fred, den gav os Dig!
Aldrig vi vor Plage sammenligne
Mod hint Folks, thi strax den taber sig. —

Vi har havt, hvad Millioner savne,
Huuslig Lust og sikker Baretægt,
Kongens Bud udgik, blot for at gavne
Skionsomt Folk og sammes Esterflægt.

Vi vill' her av Tusinde fremsætte
Eet Beviis at Christian var god:
Viis undgik han andre Fyrsters Trætte,
Thi han skiald for at udøse Blod.

Fortient bær han Navn av Landets Fader,
Fortient nøed han sønlig Kierlighed —
Naar en Gang han selvgraae os forlader
Større Skiald lovsunge skal hans Fæd.

A 3

Gid

denne henregnes, at han lod Capitolium, Slot-
tet i Rom, sætte i Brand, for at see en Av-
bildning paa Trojas Odelæggelse.

Gid den Stund bag flere Nar sig giemme!
 Seent han faae den beste Konges Lon!
 Og naar han dens Ankomst skal fornemme,
 Som hans Liv, dets Aften vorde skion!

Echo, hør! og skynd dig at gientage,
 Fra hvert Field i Norge, hvor du boer!
 Normænds Raab: forøgg o Gud hans Dage!
 Til du gjør Ham for dit Ansigt stor!

Friderich! Du Arving til hans Krone!
 Føel den Glands, med hvilken han den bær!
 Og naar Du opstiger paa hans Throne,
 Du — som Han — Dit Folkes Fader vær!

Trofast slaaer for Dig hver Nordmands
 Hierte;

Viid: Dens Vt fra spæde Ungdoms Nar
 Vrefrygt for Gud og Kongen lærte,
 Som i Arv fra Faer til Sønnen gaaer.

Naar

Naar da en nye Slægt skal Dig adlyde,
Og vi smuldres hen i Gravens Skiod,
Du, og De i Fredens Skjgger nyde,
Hvad Din Saer — og Deres Fædre nød!

Saa velan! Imidlertid vi deele
Redelig vor Pligt imod hver Stand;
Kun den Aand besicæle bør det Heele
Til sandt Hæld for Konge, Folk og Land!!!

Enhver rettænkende Patriot, som elsker sit
Lands odelsbaarne saa prisværdige Monark,
føler ligefrem de festlige Høytideligheder ligesom
forhøvede, naar den Fremmede, der for en kort
Tid opholdt sig paa hans Landemærker, kappedes
med ham, om at beviise hans Monark den
ceremonielle Ære, som Landets Skikke have ved-
taget. Denne Fornøjelse nød vor Bye i Gaar
av de her liggende hollandiske fra Ostindien og
China

China hjemkomne Skibe, fra hvis Toppe og
 Raaer, det danske og andre Nationers Flagge
 vavede, under 2 Gange 27ve Skud og 21 fra
 en nyeligen indkommen hollandsk Paket-Brig, i
 Regarde av vor Konges Sødsels-Dag. —

Man skylder herfor deres Chefer den broders-
 ligste Taksigelse — Ønsker deres Fædreland:
 snart den uskatteerlige Fred vi, Gud være tak-
 ket! nyde, — snart at De, uskadede av deres
 Fiender, lykkeligen maae lande i deres kære
 Hiem!!!

Bergenseren.

N° 2.

Den 6te Februarii 1796.

Tredie Aargang.

Dplysningen,

dens Indflydelse paa Menneskets Tænke-
maade og det almindelige Beste.

Blandt alle Opgaver for den sunde Fornufts
Undersøgelse, er ingen vanskeligere, ingen usik-
krere end den menneskelige Characteristik. Denne
synes at være ligesaa ustadig, ligesaa ubestemt,
som Beyrliget. Der meder den tænkende For-
sker saa mange stridende Modsetninger, at han,
forvildet i det Chaos, maae jævnlig forandre
sine Meeninger, dem Erfarenhed tydeligen av-
beviiser at være høyst urigtige.

Man forudsæer, at her ikke findes Hensyn
paa enkelte Personer av Selskabet, over hvilke
vore Domme, onde saavel som gode, ey siels-

den ere Misligheder; men her hensigtes til flere samtidige Folkeslag og Stægter, som staae i større eller mindre Forbindelse med hverandre. Og hvad opdage vi da hos disse, nu ved Enden av Oplysningens 18de Aar Hundrede?

At udvide vore Anmærkninger enten over nærgrænsende, eller de færnere Europas cultiverede Nationers Hovedkarakter (Tænkemaade) der til føler Udgiveren sig alt for ukyndig, og troer tillige, at: om han end besad den fornødne Kundskab, kun faa av dem vilde blive brugbare for det Publikum, for hvilket han har den Ære at skrive; samt at deslige Bedømmelser over et fremmed Folk, indeholde for det meste ey andet end særskilte Træk, som en flygtig Reysende har fundet i Omgang med nogle enten alt for vrangne eller alt for lystige Hoveder, paa de offentlige Forsuikkelses Huuse. Vi indskrænke os derfor inden den snævre Kreds, hvori vi leve, tænke, tale og handle, og da vil det nok ikke være vor

Efter

Eftertanke en uværdig, en saa ganske unyttig
Gienstand, i Korthed at undersøge:

- 1) Hvad vi her forstaaer ved Oplysning.
- 2) Hvorledes den erhverves.
- 3) Hvad Indflydelse den kan faae paa Menneskets Tænkemaade og det Almindeliges Beste.
- 4) Hvad Fremgang den hidtil har gjort — iblant os.

1) Oplysningen: den almindelige, betragtet i dens hele Omfang, omcirkler det hele menneskelige Liv, beskæftiger sig med alle dets Tilfælde, og udbreder sine velgiørende Straaler over alle dets Haandteringer; den er lige nødvendig for os alle, fra den av som styrer Ploven op til ham, som fører Septeret; og under samme indbefattes alle Slags Kunster og Videnskaber, som ere uundværlige for enhver Stands Bequemmeligheder og Bedligholdelse. Herav følger:

at jo mere den Oplysning voxer i en vel bestyret Stat, jo mere Kunsterne forfines, og alle gavnlige Videnskaber dyrkes, jo flere Kilder og saa, hvoraf at hente Rigdom og Vellevnet for alle Stænder. —

Saa bør og enhver, som i den Henseende udmærker sig ved Flid og Talenter, nyde den fortrinlige Agtelse og Fordeel av sine Medborgere, hans større Bærd berettiger ham til. Men, hvor uadskillelig fra vor jordiske Belfærd, den omtalte Oplysning end er, hvor meget den end kvalificerer Mennesket og gjør ham i større eller mindre Grad nyttig for ham selv og det Hele, taber den dog en Hoben av sin Anseelse og bliver mindre fordeelagtig ved sin Virksomhed, om den ey understryttes av en anden, destoverre ikke saa almindelig, dog ulige nødvendigere, hæderligere og Menneskeslægten gavnligere Oplysning; og til den er det her i dette Blad egentligen siates. Den bestaaer: I Kundskab om Mennesket

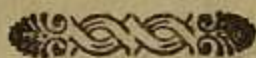

og dets Bestemmelse, samt om Naaden, hvorpaa den Bestemmelse opnaaes.

Hvad det første angaaer, da udgjør samtme et Emne til den vidløftigste Uvhandling, som ikke finder Sted i Blade av Natur, som disse; — her igiennemgaaes kun løseligen, hvordan Mængdens Begreb desangaaende er, og hvordan det bør være hos enhver, som vil kaldes oplyst, Mand eller Qvinde. — Ordet Mængden maae ansees, som et ubestemt Udtryk, og betegner største Deelen av det nu levende ganske menneskelige Kion, helst i den Verdens Deel, hvori og vi boe. Under Navnet Mennecke bliver man fra Ungdom av tilvante blot at tænke sig en nærmest Foreening eller Forbindelse imellem to i Bæsen og Kræfter ulige Deele, Siæl og Legeme. — Den første tillægger man disse 3 Hovedegenskaber: Udødelighed, Forstand, og fri Billie. Nu og da tales der vel og om Indbildnings-Kraft og Ihukommelse. —

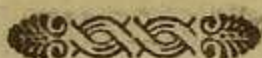

Legemets Sandseredskabe og Færdigheder lærer man ved deres tidligere Brug snart og nøjagtigere at kiende, og saaledes bliver man i kort Tid færdig med Undersøgelsen av vort eget Jeg, denne av alle paa vor Jord for os synlige levende Skabninger den herligste og fornemste; Men, det Forbausende, det Beundringsværdige, det Menneket fra Støvet opløstende i saadan Betragtning, nemlig: Det Gienstkin av Skabersens ubegribelige Fuldkommenheder, som ziirede vort Bæsen i dets første Tilværelse, som hint Fald omtaagede med et skræksomt Mørke meest forfærdende ved dets Evighed, som dog fra den Eviges Barmhiertighed fik nogle Glimt tilbage medens det vandrer i Jammerdalen: Det Forhold Siæls og Legems Kræfter have til den heele Naturs Overherre og Bestyrer — til hinanden indbyrdes — til Medmenneket — til alle levende og livløse Ting trindt omkring os: Den Bestemmelse for dette og et tilkommende Liv den Allgode gav os — Den Forstikæl, der er imellem dette og hint,

hint, hvorledes det Nærværende bør give
Plads for det Tilkommende, Tid for Evidhed.
Alle disse Betragtninger ere for Mængden enten
aldeles uanvendelige, eller maaskee de blive i det
høieste Slyvetanker, som forfængelige Sand-
fers, onde Lidenstkabers Bælde myrde i Fødselen.
Naar tværtimod det fornuftige Menneske betime-
ligen giortes opmærksom paa sig selv, sin Be-
stemmelse, og alt, hvormed det staaer i Forbin-
delse: Naar vi ved igientagne Betragtninger
over vort Jeg, fandt i disse de kraftigste Bevæge-
grunde til Almagtens Priis, Lydighed mod dens
Befalinger, og den dybeste Erfrygt ved dens
Dyrkelse; naar disse bleve for os Jordens reenes-
te, ædleste Belyst, som forhøvedes ved Erin-
dringen av vor videre Bestemmelse: Naar Sam-
menligning imellem vore Kræfter og vore Pligter
giorde det let for os at opfylde Pligterne mod
GUD, (han, som viiser sig stærk i vor Skrøbe-
lighed) imod os selv, imod Næsten: Naar vi
stedse ligesom holdt Jord og Himmel, Tid og
Ewig

Evighed imod hverandre, venede Begges Onde og Gode, Straffe og Belønninger, da skulde denne vor Oplysning, foreenet med alle øvrige, vorde sand, tilvopende, og vort umisteligste Klenodie.

(Fortsættes.)

Til Glæden.

Smil du mig i Møde,
 O himmelske Lyst!
 Beruus med din Nectar,
 Og thron i mit Bryst!
 Ledsag mine Fied,
 Bær uskyldig og reen!
 Til sidst med mit Bæsen
 Dig evig foreen!!!

Bergenseren.

N° 3.

Den 13de Februarii 1796.

Tredie Aargang.

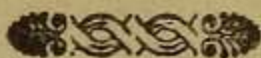

Oplysningen.

(See forrige Nummer.)

Da bleve Næstens naturlige Rettigheder og lige hellige med vore egne, og uden Blods Udgydelse, Had eller Tvedragt, skulde den saaledes oplyste fornuftige Menneſt. ſægt komme i varig Besiddelse af den Frihed og Lighed, Skaberen uden Forſkiæl gav den, da den af Støvet var uddannet. Men nu maae

II) Hvorledes den erhverves? Dette Spørgsmaal besvares: Samme ſkeer: Ved Opdragelse i Ungdommen, eller, ved grandſkende Afgtpaagivenhed i Manddommen. Utter her nogle Spørgsmaale: 1) Hvad ſkulde vi her tænke os under Navnet: Opdragelse?

Ikke Etikettens saa mangfoldige, for største Deelen naragtige Fraser, der saa letteligen hos den svagt tænkende Unge gaae over til skisdesløs Petsindighed, og undertrykke, tilintetgjøre den ædlere, den fordeelagtigere Anvendelse af Siælens Kræfter — Ikke Underviisning i de Kundskaber, som ere uundværlige for enhver Stand, til at opnaae en paa den passende verdslig Anseelse og Fordeele — Ikke nogle stumpede Formaninger og Advarsler imod at vogte sig for de aabenbare grove Fæster, som med offentlig Skam og Skade overvælde deres Udøvere — Ikke disse meenes i denne Afhandling ved Ordet: Opdragelse. — Men det man her skal tænke sig, er: Mennekkets tidlige Opmærksomhed paa dets Væsen, hvad det er — hvad det bør være — hvad det derved kan blive: At Mennekket staaer i en uopløselig Forbindelse med Skaberens, Medskabningen og den gandske Natur: hvad samme særskilt avfordrer ham: hvorledes hans sande Vel, Glæde og Lyksalighed er uadskillelig

skillelig fra den Eviges Priis og det Heeles Beste: at han stedse bør tænke, tale og handte os vereensstemmende med dette Forhold, at han derved forøger sin egen Fuldkommenhed, og ved den Tilvegt skaber Hæld og Forlystelse i og uden om sit Væsen. En saadan Sædelære, bygget paa Aabenbaringen og Menneskekundskab, samlet ved flere Aars nøyagtige Erfarenhed, burde være en Videnskab, hvori alle Christendommens Nationer fra Ungdommen bleve uderviiste og oplyste. Den burde vel tage sin Begyndelse fra vor Alders 10de Aar; men dens vigtigste Grundfærninger synes at henhøre til det 16de og de 4re paafølgende, da vore Fatteevner have faaet en stærkere Spænding, som gjør vore Begreber om immaterielle Ting og abstracte Sandheder meere opklarede, meere indlysende, paa Forstanden, meere virkende paa vor Siæls Følelser. At paalægge Forældre eller Barnets første hos os brugelige Lærere dette vanskelige og høyst besværlige Arbejde, av hvilke kun Faa

nogensinde have tænkt, eller kunne rigtigen tænke over saa vigtige Gienstande, var upassende. Kun nu og da ved givne Lejligheder, til Afskye at omtale Uordener, til Opmuntring berømmene Ord eller Gierninger, som røbe det ædle Hierte. Saadant er en iblandt deres første Pligter, hvis Forsømmelse skader dem selv, deres Avkom, den Stat, i hvilken de leve, ja selv de kommende Slægter. — Altsaa bliver det nok rigtigst, at man overdrager og avfordrer den offentligen beskaffede geistlige Lærestand denne vigtigste Deel av Menneskers Oplysning, til hvis Underviisning de Unge i den moednere Alder anbefales. Mænd av den Stand, som selv besidde den der til fornødne Kundskab, kunne i en Tid av et halvt Aar bringe det temmelig vidt med den videlystne Ungdom, som i den Henseende ugentligen indfinder sig, for ved Catechisation at oplæres i den hellige Skrifts vidløftige Indhold. Kirkens og den menneskelige Moralitets Bestyrere, ere i vore Dage blevne ligesom meere Indsigts-

figtsfulde i den Sags Bigtighed og Indflydelse, meere beskæftigede med at faae den iværksat til det Almindeliges Hæder, og dets uavbrudte Hæld her og hifset. Dette Arbejde med Flid og Duellighed udført, deri sætter man nok rettest Standens saa udmærkede Ærværdighed, og dette opnaaes ikke ved de blotte dogmatiske Lærdomme, som nærmest angaae Sandheder vi skal troe — Nej! viis mig din Troe av dine Gierninger. Den, som skal vorde god Christen, maae først vide hvad det betyder at være Menneſke, og dydigt Menneſke. Ved den Oplysning i Forstanden frembringes Hjertets Forbedring; Den samles langſomt ved ideligen igientagne rigtige Beſkrivelſer over de betydeligſte Oprin i det menneſkelige Liv, ſom Dyd eller Laſt, en ond eller god Tænke- og Handlemaade avſtedkomme, og den daglige Erfarenhed har bekræftet at være ſande. Deſlige Billeder og Exempler, underſtøttede av de guddommelige Trudſler eller Forjættelſer; diſſe ere den Hammer, ſom ſonderbryder

der

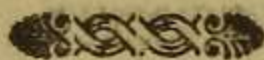
der endog det gamle ved Forhærdelse steenhaarde Hierte, og smelter i heede Taarer den Unges endnu av forsætlig Ondskab ubesmittede Siæl.

Der var endnu overmaade meget at erindre, angaaende denne Maade, hvorpaa at opdrage og danne Ungdommen til hvad den bør være, og kunne blive; men Aarsager, som ey her lade sig nævne, fordi de kunde blive optagne enten blandt stinkende Selvroes eller fornærmende Gottiser, forbyde al videre Anmærkning. Det anførte maae derfor være nok, for at bevise, at den omtalte Periode av Menneskets Liv er unægteligen den beqvemteste til Erhvervelsen av den for alle saa nødvendige, saa velgiørende Oplysning. 2) Den kan og som fra nye av erhverves, eller faae en betydelig Forsøgelse ved: En grandstkende Afgtpaagivenhed i Manddommen. — Der gives Mennesker, som aldrig i Ungdommen have vidst hvad Opdragelse var,
 men

men ere i alle Henseender, enten ved Forældres eller egen Skiodesløshed forsømte. Mange av dette Slags træffer man længere hen i Tiden, i Omgang og Mellemhandlinger, at fremviise en over Formodning dyrket Forstand og reiskaffen Tænkemaade. Vel studser man i Forsningen ved saa uventede Opdagelser, men ved nøyere Eftertanke udfinder man de Midler, som have bevirket disse Fuldkommenheder. Gode Bøgers flittige estertænksomme Læsning; Forsigtig, lærerriig Ugtpaagivenhed paa enhver for ukjendt Tildragelse i det daglige Liv, samt Følgerne og Virkningerne av alle modsatte Tilfælde; Disse kunne og i Mandommen efterhaanden kloggiøre, ja forbedre det i Ungdommen raae, taabelige, og efter Verdens sædvanlige Dom, Foragt værdige Mennecke. Dets Oplysning bliver vel ikke saa glimrende,

de, som hines, der fra de første Aar have fikket
 pet og beriget Forstand og Hierte med en
 Mængde fortræffelige gode Indsigter og E-
 genskaber, der immer med Alderen opnaae en
 høyere Anseelse; Dog alligevel fortjener det
 Menneske offentlig Roes, Yndest og Beløn-
 ninger, som uden Anforsel ved denne Bind-
 skibelighed har vundet sig ud paa Dydens og
 Erens Bane, den han vedbliver at betræde;
 ja det lader til, som om den Laurbærkrands
 Menneskeslægter bør flætte om hans Tindinger,
 grønnedes nok saa godt, som den, man bandt
 om den store, den av hans Tids Alder velfor-
 tiente Mands Hoved, som syntes fød og opdra-
 gen til at blive det.

(Fortsættes.)

Bergenseren.

N° 4.

Den 27de Februarii 1796.

Tredie Aargang.

Slutningen.

(See forrige Nummer.)

III) Hvad Indflydelse den kan faae paa Menneskets Tænkemaade og det Almindeliges Beste.

Mennesket, beriget med saadan Oplysning, bliver derved dyrebarere for sig selv; Et meere glimrende Leed i Verdens store Kiæde; et værdigere Formaal for den Eviges Mistundheder, som tallose uile ned i dets Skiod, hvorfra de glæderige udbrede Hæd og Forlystelser over talrige Flokke. Man forestille sig en Person, hvis Siæl fra Ungdom av er bleven tilvane at tænke sig det høieste Væsen med Beundring, Vrees frygt, Tilbedelse og Lydighed — at tænke sig selv som en ædlere, fornuftig Skabning, der er

D

be-

bestemt til evig Birkfomhed, hvis Følger for en stor Deel beroe paa den oplyste Forstands, den frie Billies vilkaarlige Brug — at tænke sig Mennesket som Broder; Livet, som en sælskabelig Reyssetour, der har fælles Nytte og Fornøielse til Dnemærke; Graven, som et forfriskende Herberge, hvori at udhvile efter de havte Besværligheder; Evigheden, som det rette Hiem, hvor Glæden bliver fuldkommen og alle Dnsker gaae i Opfyldelse — Og hvad har da vel denne Anledning til at blive, som Christen, som Mand, som Fader, som Ven, som Borger; med et Ord: som Menneske! — Jo! fra enhver av disse Sider betragtet, maae hans Anseelse og Fordeel være betydeligen udmærkede. — Hans Religions Grundsaetninger ere vel overtænkte, klare, og urokkelige Sandheder, som i Et og Alt stemme overeens med guddommelig Aabenbaring og sund Fornuft. Disse ere de stærkeste Baand paa hans Samvittighed, som dagligen ligesom avtvinger ham det strængeste Regnskab for de

hen-

henfarne Dyeblikkes Anvendelse; de danne ham til at udviise Erkiendtlighed, Beskedenhed og rund Gavmildhed i Medgang, Tilfredshed og Nøysomhed under tilskicket Modgang, Tillidsfuld Taalmodighed under paalagde Lidelser. Som Mand, er han om, Eærlig, overbærende, vindskibelig; hans Valg er grundet paa Dyd og Fornuft, som aldrig opvække mindste Forrydelse eller huuslig Misfornøielse i hans Barn, der ere de sædvanlige Følger av ubetænksomme eller de av uværdige Aarsager sluttede Egteskaber — Hans Kiærlighed befæstes med Aar, og Frygten for alt for tidlig at vorde berøvet en elsket, huld Egtesælle, er i den Stand hans sværeste Bekymring — Som Fader, er Børns tilkommende hældige Skæbne hans vigtigste Dnemærke av alle hans Jdrætter; I den Henseende viiser han den faderligste Omhu for betimeligen at opvække hos deres indvortes Mennecke Lyst og Attraae efter det virkelige Edle, det sande Store. Han har vel, ligesom Mæng-

den, ogsaa Hensyn paa deres lykkelige Forfatning, hvad det Timelige angaaer, og anvender dertil alt hvad som staaer i hans Magt; men Bibringelsen av de Grundsaetninger, som fulgte, udgiøre Menneskets sande Vaerd, hvorpaa dets Tilfredshed og Sindsroe under alle Tidens Avvevlinger er bygget; denne er dem, efter hans saa rigtige Tanke, til al Tid, den uundvaerligste, den allernyttigste, hvis Indflydelse strækker sig ud over Tidens snævre Grændse, og belønner sine Vndlinge med varige, evig stigende Fordeele. Dette Arbejde, med Lykke udført, da er hans froe Land sorgløs mod alt det øvrige — Hans Syn ligesom forud skuer de forskiellige hinanden modsatte Tilfælde, som her paa denne møyefulde Jord kunde ramme; men under ethvert seer han dem dog stedse ulige bedre farne, end hine Tankeløse, hvis gandske Sind er henvendt paa Verdens Forfængelighed og tomme Glæder — og hans sidste Avsfeed med hans fære Flok er fyldt med det søde Haab — at deres

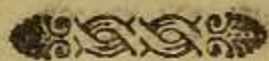
res Fremtid, ordnet efter de av ham givne Grundsaetninger, skal vorde blid her og hisset — Gmod dem, han udvaelger og kalder Venner, bestræber han sig ved alle Lejligheder at svare til et saa agtværdigt Navn, i det han er aabenhier- tig, fortroelig, hielpsom, raadgivende, deelta- gende, saavel i deres Sorger som Glæder, Bæ- hæld som Lykke. Aldrig kan han fortgiøre sit reene Hjerter, ved at skjule onde, engennyttige Hensigter og Anlæg under Hyklerens eller det forestilte Venkabs saa avskyelige Maske. Hans Ord ere troefaste, hans Edelmødighed usortrø- den, hans Raad usvigelige, og ingen List, in- gen Underfundighed finder Sted i hans Barm — Endog skuffet av sin Ven, har han Møye for at mistænke ham som uredelig, og de øyensynli- ge aabenbare Beviiser kan først faae ham til at troe, han er bleven bedraget; han indseer det, og alle Anmærkninger, alle Bebrejdelser des angaaende bestaae i denne naturlige Fortrydelse, denne roesværdige Medynk: ”Jeg angrer, at
”jeg

"jeg ansaae og kaldte ham Ben; thi han har
 "vancæret denne hellige Titul" — "Dog smerter
 "mig hans Forseelse, fordi han ved samme har
 "giort sig foragtelig i den Kreds, for hvilken hans
 "Handlinger blive bekiendte." Som Menneske,
 som Borger, hvor fortræffelig da hans Carac-
 teer! Hvad Forbindelse har da hans egen Bels-
 færd med Næstens! — Undertrykkelser, disse
 giftige Plageaander, som hemmeligen krybe om-
 kring i Mørket og slynge sig om de uskyldige
 Godtroendes Belsfærd, indtil de langsomt, eller,
 naar de ere allergraadigst, paa engang ødelægge
 og opsluge Familiens nødtørstige Velstand, og
 uden Sølelse av Medlidenhed, endog smilende
 gjøre Forældre med talrig Bornefloek, ja selve
 Beslægtede, huusvilde, nøgne, hungrige, og
 i høyeste Grad nødlidende — O disse! hvor grues-
 somme for hans blotte Tanke, hvor slygtende for
 hans redelige Vandel! — Evertimod — han
 handler stedse med Hensyn paa det Almindeliges
 Beste, og om samme nu og da fordrede en Op-
 ofrelse

ofrelse av egen Fordeel, den han paa den Tid, uden selv at lide Mangel, kunde undvære, haster han med samme, en av utidig taabelig Stolthed, som derved kun søger offentlig Berømmelse, men allene av den Drivt: at gjøre godt, og nyde den behagelige indvortes Fornemmelse, som Belgier-ningær medføre. Had, Trættefiærhed, Misundelse, disse sataniske Lidenskaber, som gjøre saa mange Menneskers Dage uroelige, deres Nætter søvnløse, og til Siengiældelse fortære Siæls og Legems Styrke; Fra disses tunge Aag er den, efter anførte Beskrivelse, oplyste Mand altid befriet. Tilfreds med det algode Forsyn, sin Skiæbne og sig selv, nyder han Frugterne av sit Kald, og, saa tit han kan, deeler dem med den vanslykkelige trængende Broder, hvis simple Taksigelse er hans Siæls reene Bellyst — Ja! hvo kan skildre den himmelske Fryd, som en saadan Tænkemaade allerede her i Støvet udbreder over Menneskets Bæsen, dens mægtige Indflydelse paa det heeles Vel, til at gjøre dette usle
og

og med Møye opfyldte Liv taaleligt; det som er endnu meere: ønskeligt for os Svage Ufuldkomne, men dog fornuftige til Udødelighed bestemte Skabning — Til sidst kun et Spørgsmaal i den Anledning:

IV) Hvad Fremgang har denne Oplysning hidtil gjort — iblant os? Vi lade den daglige Erfarenhed og et upartist Omdømme over vore egne og Medborgeres Tænke, og Handlemaade besvare samme, og vist nok, til Skam og Skade for os selv og vor Tidsalder, bliver Svaret ikke saa fordeelagtigt, som det burde og skulde — Kun den Sandhed her igientaget: At vore Dage have givet og vedblive end fremdeles at give os de skønneste Lejligheder til Erhvervelsen af denne Oplysning; og hvis vi og vort Afkom ikke betimeligen aabne Forstand og Hierte for dens velgiørende Straaler, da skulde vor Natur, om kort eller længere Tid, blive meere fæisk end menneskelig, og selve de dyriske Lidenskaber overtræffe, beskæmme Menneskets — Vi benytte os derfor af det Lys, os forundes; thi dette udslukt — da synker Jorderige under Bægten af dets Fordærvelse!!!

B e r g e n s e r e n .

N° 5.

Den 5te Martii 1796.

Tredie Aargang.

Da Udgiveren efter ofte igientagne Indbydelses om Biedrag til disse Blades desto større Underholdenhed, har hidtil indsamlet kun faa enkelte Stykker i de forrige Aar, men Intet i dette; da man i alle de øvrige Uge- eller Maanedsskrivter, som læses av det danske Publico, finder næsten de $\frac{2}{3}$ D. at være indsendte, og som give deslige Blade en rigere Indhold av Moral og Tanker, fordi enhver har sine særegne Udtrykke. Da jeg for mine høystærede Abonentere, hvis Antal er nu destoverre alt for indskrænket, har gjort den Tilstaaelse jeg skyldte Dem og mig selv i den Anledning; — Da man længe, og ey uden Grund, har beklaget sig over, at de Fleeste, i

E

øvrigt

øvrigt oplyste og kloge Mennesker, ikke forstode
 Stilemaaden til et simpelt Brev uden for deres
 almindelige Fag, hvilken Tilstaaelse jeg selv har
 hørt av virkeligen agtværdige Borgere, som der-
 over have været meget misfornoyede med dem
 selv, og at De ikke rigtigere ere blevne oplærte i
 Modersmaalet; — Da man i vore Dage gjør
 Fordring paa Retsskrivning og Nethed i Stilen
 av enhver, som vil paaastaae at have havt den for-
 nødne Opdragelse; og vor Ungdom, her meenes
 Mængden av den Klasse, som dertil have For-
 mue, her hos os just ikke i Almindelighed har
 den beste Beyledning; — Saa i Haab om at
 gavne, var det end saare Saa, agter jeg nu og
 da, at indføre i disse Blade Brevvevling mel-
 lem Personer av forskjællige Characterer, Forbin-
 delser og Omstændigheder; — Men forud maae
 jeg skyldigst bede En og Anden stærk Aand i
 Middelstanden, som ved Giennemlæsningen vil
 efter Sædvane anmærke: "Saa godt skulde
 ogsaa jeg stilet det — Hvad? — At han en
 maae

maae troe mig saa dristig derved at vilde undervise eller rette ham, — kun hans Bifald er mig en sød Belønning — og for, om mueligt, at erholde samme av mit høystærede Publico — gjør jeg her en Begyndelse.

En Faders Brev til en Søn udenlands. *)

Bergen d. 1te Martii 1795.

Kiære Søn!

Din Skrivelse av = Dato, modtog vi med den inderligste Fornøjelse, og takke Gud for, at Du lykkelig var ankommen til dit bestemte Sted. Siden din Bortreise have vi alle nydt Sundhed og Helbred, og intet usædvanligt er indtruffet i vort Huus. — Jeg kan godt lide de

E 2

Tagts

*) Skulde nogen ville benytte sig av denne Skrivemaade, ikke Ord efter andet, da er her at iagttage: Tankernes Sammenhæng, Ordenes Staving og det Sted de staae, og endelig, de Tegne, som adskille enhver Meeening, hvilke jeg dog ikke kan opgive som ganske useilbare, da kun Punktum og Comma, ere avgjørende. —

Iagttagelser Du har gjort over de Stæder og
 Situationer, som forefaldt Dig paa Reysen;
 thi ogsaa disse kunne i Fremtiden blive moersome
 me at tænke, ja gavnlige for Dig. Den Per-
 son belees, og ey saa ganske uforstyldt, som ved
 Hiemkomsten fra et langt eller kort bortliggende
 Sted, ikke veed at give mindste Beskrivelse over
 Ting, som mødte Øyet eller Øret, hans væsent-
 lige Bestemmelse uvedkommende; paa ham
 passer meget vel det Ordsprog: Han reyste bort
 og kom tilbage — Din Skipper's Opførsel, og
 at Du undgik den ubehagelige Søesygge, som
 plager de fleste Uvante, var mig kært at høre,
 jeg ønsker mig Anledning, med Tiden at kunne
 giengælde den første. — Min Søn! Du er alt-
 saa nu paa et fremmed Sted, iblant Fremme-
 de, og i den beste Hensigt, den, jeg haaber,
 Du ogsaa vil stræbe at opfylde. Jeg har vel,
 førend din Avreise, meere end een Gang mundt-
 ligen sagt Dig de Forholdsregler, som jeg troe-
 de, og troer, ere nødvendige at iagttage for et-
 hvert

hvert ungt Menneſke av din Alder, der attraaer at blive ſand lykkelig; Dog kan jeg i dette mit forſte Brev ikke undlade, atter at legge Dig dem paa Hierte. — Hvad din Lærdom angaaer: Viis da ſtedſe Erbødighed imod dine Lærere! Føer dig deres Underviisning og Formaninger til ſand Nytte for Eftertiden! Leg Bind paa, at din Forſtand forſt tødeligen indſeer Sammenhængen i det, ſom din Zhukommelse ſiden ſkal gjøre Rede for, ſaa dine Kundſkaber blive grundige, og ikke maſkinmæſſige, ſom Du ſiden ikke under andre Tilfælde veed at gjøre anvendelige. Da jeg tilſkrev Hr. N. N., i hvis Huus Du er, og ſom Du bør anſee ſom den vigtige Perſon, der til en Tid er dig i Faders Sted, bad jeg ham forſt og ſidſt, at ſørge for din mueligſte Oplysning i den chriſtelige Lutherſke Religionſ Grundſætninger. Altaber iſær for diſſe Forſtand og Hierte! Uden dem, ville alle øvrige Indſigter blive misbrugte, til uboedelig Skade for dig ſelv og dine Medmenneſker. Al jordiff. Velſtand

og

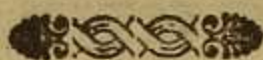
og Anseelse, ikke erhvervede og vedligeholdte efter samme, ville dagligen foruroelige dit Sind, og gjøre dig misnøjet, endog under den fordeelsagrigste Stilling i Livet! — Jeg føler selv, hvad jeg i mine yngre Aar har tabt, av Mangel paa denne Oplysning. En klarere Morgenrøde synes at hilse din Mandom, benyt Dig av dens sande velgjørende Straaler! men lad intet falskt Lærdoms Skin, som er verre end Bankundighed, forlede Dig paa Avveje! Følg i den Henseende, som og i alt andet, Apostelens Raad: "Prøv alle Ting, og ndvælg det Gode!"

Din selskabelige Dmgang betræffende, lad da den udmærke sig ved følgende: Bær utvungen høflig imod alle uberygtede Mennesker, Ringe og Fornemme, Fattige og Rige, saa at ikke dit Smil røber for Ansigtkienderen den virkelige Physiognomiker, lumst Forestillelse! Bær forsigtig i at vælge Dig Venner; undersøg først, saavidt Du kan, deres rette Tænkemaade, og hvorvidt den stemmer med din; opdager Du da
nogen

nogen Harmonie, som altid med Tiden kan forbedres, Forkast ey et saadant Tilbud, og naar Foreening er indgaaet, vær aabenhjertig, fortroelig, og ansee det som Menneskets største Bane: At viise sig troeløs imod sin Ven! Tag Deel i alle anstændige, offentlige, dog ikke alt for kostbare Forlystelser, ikke alt for ofte; thi det Maadelige i enhver Tings Brug medfører Belyst og Opmuntring; det Modsatte derimod Kieder, ødelægger Siæls og Legems Belsærd. Anvend de Dig givne, ikke selvtagne, Fritimer, til Forfriskende Bevægelser, lærerige Samtaler, som uformærkt skærpe Eftertanken i det de moere Sindet, og lad dine Spørgsmaale eller Svar være venede, bestemte, førend de fremsættes! vær i Selskaber med Vigemænd, ja Overmænd, dem Du altid bør søge, ikke tilbageholden eller egensindig, hvor Din Honeur udkræver Deeltagelse i en ualmindelig Udgiot, som Du seer Dig i Stand til at kunne undvære fra det Fastsatte, Modtørstige, og hellere opret samme ved Sparssommelighed paa en beqvemmere Tid! Dv Dig i Spil uden Assard iblandt Dine Bekiendte, og leg derved Mærke til Dit Gemnyts Beskaffenhed
under

under Gevinst og Tab; taaler det ikke at bære saavel det eene som det andet med Koldsindighed, uden overdrevet Velbehag eller Knur, da lær derav, at Du er den Person, som, naar skee kan, uden at være uselskabelig, bør afholde Dig derfra, fordi Du paa begge Maader er de Medspillende til Forargelse! —

Det var vel endnu meget at anmærke, i Anledning af det Mangfoldige, som et ungt Menneske, der, ligesom Du, er bortsendt til Fremmede, for af dem at dannes til en for sig selv og Staten nyttig Borger, har at iagttage, om Hensigten skal opnaaes, og Bekostninger en være, til Græmmelse, ilde anvendte. — Det anførte maae her være nok, og hertil har jeg givet Dig al tilbørlig Understøttelse. — Kan kun din Moder og jeg opleve den forønskede Dag, at høre, ja see disse Regler efterfulgte af Dig! O! hvad vil da vore Hjerter føle! hvor ubeskrivelig vor Glæde! — Imidlertid hilses Du kærligst fra os og Sødskende, som alle uafsladeligen tilbede Dig Herrens Baretægt og Belsignelse.

Din huldeste Fader,
N. N.

Bergenseren.

N° 6.

Den 19de Martii 1796.

Tredie Aargang.

Offentlig Dyd fortjener, endskjønt imod dens
Billie, offentlig Berømmelse; altid ved Raad
og Daad at være den Nødlidendes Tilflugt og
Beskytter, siger en saa lidet, som den mindre
følsomme Mængde destoverre troe. Mallings
Skrivt over berømmelige Mænd og Qvinder,
udgior vist en Samling av sande Fortjenester;
men hvor mange ved Dyd store Siæle gaae liges
som ukiendte i Graven og deres Minde døer med
dem. Ikke lejet av Gunst eller Gave, blot
av egen Drivt, gior Udgifveren sig her til en
Trængendes Talsmand, og ofrer paa hans
Begne en Udenbyes dog tet nærgrændsende Vels
gjørerinde hendes velfortiente Takgjørelse: —

Høyaagtelse værdige Kone! Smuk var Din Haand iblant de skrivende Qvinders; men den blev skion, ubeskrivelig skion, da den greb Pennen for den Elændige. Efter Pligt blev Du bønhort og maastee nu i Lysers Egne velsignes Du av den Paagiældende. Imidlertid bør Du og hædres av os, som endnu boe i Støvet. — Dit Exempel efterligne enhver, som har For-
 mue, Forstand og ufordærvet Tænkemaade! Din indvortes Overbeviisning er vel Dig nok, og Smiger var dig vel ligesaa avskyelig som U-
 barmhiertighed; men tilegn Dig og føel allerede i Tiden Indholden av denne den evige Allgodes Tilsagn: Salig er den, som handler for-
 standeligen med den Ringe; Herren skal redde ham paa en ond Dag.

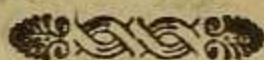

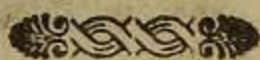
(Indsendt)

Samtale med min Koffepige.

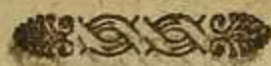
Seer J, Kirsten! jeg har kaldet jer ind for at snakke et lille alvorligt Ord med jer; J horde selv forleden, hvad der passerede med den Pige, der satte alt hvad hun eyede over Styr i Kaffee, og da hun ikke havde meer, greb hun til sin Madames Loy, og beskuppede hende paa andre Maader. Jeg vil ikke haabe, at jeg skal faae den samme Aarsage til at klage over jer. — Selv vor Herre bevare mig! Husbond! vel er jeg en Elsker af Kaffee; men at jeg skulde paa de Maader komme til den, det lar jeg nok være — Ja, jeg vil ønske, J maatte meene noget med hvad J siger; men seer J, jeg har mærket nogle Morgener, at min Kaffee har været tynd, da jeg dog veed, jeg gier jer en fuldkommen Portion ud; og jeg maae da troe, at siden jeg veed J drikker jer Kaffee hver Morgen, at J da tager forlods ud af min Portion, og deeler kiønt skikke-
kelig med mig. Saadant noget, Kirsten! maae

J intet giøre, for det er ligesaa slemt, som at sticæle, og virkelig er et Tyverie. Endnu en Ting har jeg paa jer at sige: J holder for megen Confidas med de andre Piger i Gaarden, og jeg veed, at det ofte skeer paa min Regning. Lugten af jeres hemmelige Ponserier og Vandekagerier har tit pirret mig i Næsen, og jeg har tiet indtil nu; men hvor kommer vel det fra, uden fra mit Spisekammer og min Kieleder? Bør saadant noget vel være, Kirsten? Og skal jeg sige min Sandhed, saa er jeg ogsaa kommen engang efter jer, at J har bagtalet mig for disse Mammeseller; og hvad der skeer engang, maae jeg slutte skeer flere Gange. Lader det vel kiont og har jeg fortient det af jer? Endelig saa har jeg ogsaa mærket, at J er saa meget for at narre jer ud og viise jer knipsk, i sær om Søndags Eftermiddage, naar jeg giver Lov at gaae ud. Hvor kommer J for Exempel til at gaae med saadan lang Silkekaabe og saadant et stadseligt Sæt og saa mange forskiellige Silketørklæder? Seer J Kirsten!

sten! det kan J ikke fortiene i mit Brød. — Men Herre Gud, Husbond! der vanker dog en Skil- lings Driff penge imellem. — Den kunde J, som fattig Pige, der absolut maae have mange andre Ting nodig, anvende til Særker, Strøm- per og Skoe og daglige Klæder, men ikke til slige Narrefiaserier. Nu har J fra en ung raae Tøs tient mig 8te Aar, og jeg kan vel ikke klage paa jer Gierning; men meget har jeg at udsætte paa jer Opførsel, paa jer Troeskab, paa jer Eyst til Stads og Fias; og saa længe J har det, nytter det slet intet, J overhænger mig, at jeg skal søge for jer, at J kan blive indskrevet blant deres Tal, som fortienet Premie av Forsørnings-Anstalten for troe Tieneste-Qvinder. Den Pige, som vil vente sig Deel i denne Belgiørenhed, spørges paa det Sted: om hun i sin Tieneste har været tro sædelig, flittig, en god Huusholderke, reenlig og arbejdende, holdt sig fra Moder og Moder og klædt sig tarvelig, som en Tienestepige bør, være sparsom og lagt sig lidt til Beste.

Seer J, Kirsten! saadanne Piger er det, som
 kan vente den belovede Præmie eller Understøt-
 telse; stræb nu at forandre jer Sind, lad Gal-
 skab fare, sky Gladder, spar Skillingen, frels
 jer gode Navn og Rygte; thi ved Stadsen skal
 J ikke fortiene jer megen Berømmelse; Fornuf-
 tige Folk betragter en opsminket Tienestepige med
 ganske andre Øyne end J venter. — Ricære Hos-
 bond! tilgiv mig min Daarlighed; jeg skal be-
 flitte mig paa det beste jeg formaaer, at fortiene
 baade Hosbonds og alle skikkelige Folkes Yndest.
 — Ja det er godt for jer selv; nu vil jeg see,
 hvorvidt jer Gierning vil svare til jers Ord.

Brev-Vexling.

mellem Charlotte og Elisabeth.

Ricæreste Cousine!

Hvor glæder det mig, at erfare, at Du lykkes-
 lig og vel, min beste og sødeste Veninde! lever
 vel. Hvad kan dog være Aarsagen til, at din
 Ricæreste fører sig utroet op imod dig? J Sand-
 hed, jeg beklager meget din Forfatning, og jeg
 veed

veed ikke selv hvordan det er; men siden det sidste Brev indløb, har jeg ikke været ret til Rosde for din Skyld. Gud forbyde mine Ahneser — men jeg vil tie og bede, at alting maae falde vel ud for Dig! Imidlertid veed jeg nok, hvad Nat jeg havde efter jeg havde faaet dit Brev. Vær forsigtig, bedste rare Pige! med din Fortroelighed; de Udsøvede blant det andet Kion betiene sig kun af Svaghed, for at faae os i deres Garn, og naar de have vundet Syner over vor Skrøbelighed, see de os ud oven i Risbet, udsætter os som oftest for Verdens Foragt, og mange flere Elændigheder. Lad ikke den gode Lieutenant faae for stor Indpas paa dit Hierte, og for alting, bedste søde rare Pige! tag Dig i vare, for ikke at komme for vidt ind i den Kreds, hvori din Tilbøielighed saa meget drager Dig — Dramatiske Selskaber kan være artige, underholdende og fornøielige; men de maae ikke fængsle os saa stærkt, at man jo kunne gaae ligesaa glad der fra, som der til. Visselig und
dree

Drer nok min bedste Cousine paa, at jeg taler i dette alvorlige Sprog; men naar jeg fortæller dig Slutningen af mit Besøg hos de smukke Pagter-Folk, saa vil Du nok undskylde mig. Du erindrer nok af mit sidste Brev, at den gode Forpagter-Kone viiste mig omkring i alle hendes Bæresser, og tilsidst i hendes Creaturers Boeliger, som opvakte mangehaande Tanker hos mig; thi visselig, min søde Pige! er dette dog den solide Fornøielse, naar man ret betænkter sig. Vi kom nu op i Stuen, hvor Forpagteren og hans Søn tilligemed min Morbroder og Moster sad og spillede Styrvoft.

(Fortsættes.)

Bergenseren.

N° 7.

Den 26de Martii 1796.

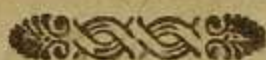
Tredie Aargang.

Høystærede Abonentere!

Med trykte Bogstaver igientages her i et offentlig Blad Eders forhen av Paagiældende bekiendtgjorte og virkelige fortiente Berømmelser; dog vil enhver tænkende Læser aldrig beskylde mig for mindste egennyttig Hensigt, men ved Giennems læsningen strax blive vaer det Maal, jeg meeder til.

Eders Religions Høytider have fra meere end een Side betragtede, været sande menneffelige Høytideligheder. De fleeste Formuende iblant os, glade ved de Tildragelser, som ere saadanne Dages bestemte Texter; have hidtil følet en Bekymring, som utilfredsstillet vilde, efter deres Tænkemaade, formindsket deres Glæde og

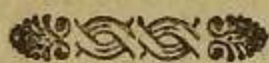

Sindsroe i eget Huus og i det Allerhelligste. Jeg, hvor fornøjet blot ved her at nævne den! thi den bær Præg av Menneskets første Dannelse, og Tanken, liig Synet av hine halv nedsmuldede Jorderiges saa kaldte Underværker, hensriver med Høiyagtelse. —

Her meenes Erindringen av de Nødlidendes Kummer, samt at denne skulde hos disse forstyrre de fæstlige Glæder, som især til den Tid bør beståe et av Aabenbaringen oplyst Folk. For at døve denne Stemme i menneskefærligt Bryst, har man altid været betænkt paa Lindring og Understøttelse, saa Armods Hytters Jubel og Korsdrageres varme Lovsange kunde, foreenede med de Rigeres erkiendtlige Taknemmeligheder, blive det Høyeste Bæsen et behageligt Høytids-Offer. Denne Skik, hvor hæderlig! denne Hielp, hvor uundværlig for sande Trængende, som hige efter Husværelse! — Træng er, som alle Livets ubehagelige Tilfælde, forskicellig — selvgjort eller paalagt imellem disse, bør

bør man stedse skielne, for ikke at vise utidig, u-
tilbørlig Medlidenhed; men der indtræffer og de
Tidsrum i vor Alder, da Godgjørenhed imod
Medborgere i vor Kreds bliver en høyst nødven-
dig Pligt for dem, som under Forsynets store
Gunst have indsamlet overflødig Forraad for de
mavre Aar. Et saadant er, som vi alle viide,
nu indtruffet, helst for den ringere, mindre for-
muende Folkeklasse iblant os. Betsignelsen av
Havet nægtet vor Bye, da blive flere Tusinde
brødløse, og man kan ligesom ikke begribe, hvor-
ledes de forskaffe sig Livets Ophold. Dybt maae
det saare Borgeren, at see Daglønneren gaae
med Hænderne i Skjød, fordi Ingen kan lene
ham, og, endskjønt selv forsynet med Føde og
Klæder for sig og Sine, kan han dog ansee slig
Uvirkosomhed som eget Tab — Ja! kiendte han
nu og da en udslæbt Olding, som var bleven
frum i hans Tieneste, som ønskede endnu i sam-
me at bortgive sin sidste Kraft, og han ey hav-
de, hvortil at sysselsætte ham — Kom han ær-

bødigt forbi hans Dør, og ved sin ydmyge Hilsen vilde som paaminde ham om, hvor modsat hans nu værende Tilstand var, i Eigning med den Forbigangne — Var en Høytid for Haanden, som vi saa giærne vilde udmærke, endog med huuslige, uskyldige og til vor Stand passende Forlystelser, da kunde vel neppe nogen ædel Borger taale hans Nashn, uden ved sin Gave at aabne de Furer, som Alderdom, Arbejde og Bekymringer der havde sammenrynket.

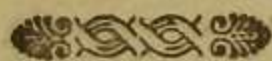
Et utroeligt og uden Tvivl usandsfærdigt Rygte vil paa denne Tid berøve vor Stad dens gamle Hæder, ved at udsprede det Modsatte af dens Indvaaneres Tænke- og Handlemaade is mod dens værdige Trængende, det man bør dræbe i Gudselen — Uden at beskylde vore øvrige Landsmænd, som mindre godædige, turde der dog vel, uden stinkende Selvroes, kunde siges ja skrives om Bergenserne i den Anledning: At de, i Forhold til deres Byes Mængde Fattige, have udviist og vedblive at udviise en saa ganske

an

anseelig Belgjorenhed, at de aldrig kan eller bør sættes paa de Ubarmhiertiges foragtverdige Liste — Ney, langt fra! — Gniere, ufsølsomme Menneskehedere, findes vel her, som andens steds over den heele Klode; men i Proportion, turde, Gud ske Tak! dog det Slags være is blant os saare tyndt strøede — Den Rige og den Fattige giøre hinanden vepelviis Uret.

Den første beskylder den sidste tit og ofte for Odselhed og uforfammenhed, og det var, desto verre! en siælden Sandhed. — Der gives vist nok alt for mange arbejdssføre Mennesker, som vælge Tiggerposen i Stedet for det nyttige Redskab, der brugt under Ansigtets Sved forskaffer Brød og Afgtelse; men der tælles ogsaa en Skare Tienstfærdige, som skiulte i deres Armod's Mørke, lade Hunger og Sult længe fortære deres Siæls og Legems Styrke førend de ere i Stand at yttre deres Elendighed og bøn-falde om Hielp. — Hine ere uimodsigeligen aldeles uværdige nogen Rettskaffens Medynk og Unders

derstøttelse, men for disse bør vor Dør, Hierte — og Haand, naar vi kunde, være aabne.

Der findes vel enkelte Huusholdninger i den saa kaldte Arbejdsmands Stand, som just ikke følge det gamle Ordsprog: Man bør sætte Bixering efter Næring, og altsaa paaføre sig selv og Familie Mangler, som de ved større Sparsomhed og en fornuftigere Anvendelse af deres Tidet, kunde nu og da undgaaet; Men deslige fraregnede, er man vel ey altid saa beskeden i sine Domme desangaaende, som man burde. = Aliter et Ordsprog: Sattig Mands Pandekage lugter langt. — Man bør intet mindre end gjøre nogen Anmærkning over den Ringeres usædvanlige og for det meeste saa siældne Bederqvæggelser. — Man bør tage hans suure Slæb i Betragtning og retsom veye de svære Byrder som hvile paa hans hærdede Skuldre, og vore uvante neppe, og vist ey saa længe, vilde bære. Borgerens Hverdags-Kost er ey undertiden hans Bryllups Spiise; og naar han
efter

efter sin Maade vil det han kalder gjøre sig ret til Gode, vilde vel neppe nogen velvant fornem Borger endog da være hans velsmagende Gæst — Man betænke sit eget Bellevnet paa Siden av hans — og, maaskee, ved nøyagtig Beregning, bortødsles i manges Huuse meere end nødtørftig Underholdning for flere Arme i et Samsfund. Medborgere! Norges ædelmodige Sønner og Døttre! Eders Høytids Blæder være blandede med værdige Trængendes Belsignelser, og i det 3 efter Sædvane holde Eders frændlige, venkabelige Sammenkomster til fælles Forlystelser, lader da først taknemmelig Hilsen fra de Forrængtes Boeliger skabe den Følelse i Eders Hierrer, som gjør al jordist Fryd jordist fuldkommen!!!

Den Armes Høytids-Sang.

I Dag blev Høytid og for mig,
 Som tæller helst ublide Dage,
 En gavmild Haand udrafte sig
 Og lod mig Tidens Gode smage.
 Min Lov stig fro mod Himlens Guld,
 Som sender Nød, men redder ud.

Min Sorg med Dagens Komme steeg,
 Og denne Frygt sig til mig skyndte:
 At Haab til Guld mig snart undveeg,
 At Armes Suk ey meer han yndte. —
 Men hastig vendtes Tanken om,
 Thi Frygten svandt da Frelsen kom.

Derfor nu andagtsfuld min Aand
 Med Eyst Alfader Dig tilbeder —
 Beskyt Du med din Almagts Haand
 Enhver, som Armod's Boe opleder!
 At De, som letter Usles Kaar,
 Din rige Gunst til Siengjæld faaer! —

B e r g e n s e r e n .

N° 8.

Den 9de April 1796.

Tredie Aargang.

Saa stælden Opbyggelse Uviislæsnings i Almindelighed fremavler hos den fornuftigere og mindre nysgierige Mængde av et oplyst selvstændende Folk: saa mange virkelige Bagateller end i deslige Blade circulerer trindt omkring Klostren, og kunne neppe moere andre Dødelige, end vindtørre, eller, hvad der fortiener at kaldes Særsyn, mæskede Nagerkarle, som sal. Pontoppidan ganske zirligen og efter Fortieneste har indført i Lyverullen, og hvis vigtigste Systemer ere at igiennemrode Gældsbrevise, oversee Pantter, for til rette Tid at erindre de arme ulykkelike Paagiældende om deres alt for tunge Pligtskyldighed — læser man dog denne Gang, is
3
blant

blant saa mange ubehagelige, ubetydelige, usvedkommende Nyheder, en gammel Sandhed, fornyet i Anhanget til de syenske Uviiser, som inderlig maae glæde enhver Menneſkeven, og axtvinge ham dette oprigtige Onſke: Gid den i Fremtiden vørde efterfulgt til Hæld for den opvoksende Menneſkeſlægt og Gavn for Fødelandet! —

Her henſigtes til Bekjendtgjørelſen af et Brev, hvis fornemſte Indhold vedkommer Børneopdragelſen i den danſke og norſke Stat, og i ſamme den ſtore Seyl, at Mængden af den meere formuende Folkeklaffe ikke viiſer Haandværksſtanden den tilbørlige og velſortiente Agtelſe, ſom dens Kunſter og deres flittige Dyrkere med ſaa ſtor Ret kunne fordre. Man har anſeet det, ſom en Skamplet paa ſit Navn, af flere Sønner, at lade nogle oplæres i et til deres Fattenevner og Legems Forlighed paſſende Haandværk, ſom er dog unægteligen det viſſeſte Levebrød, ſom aldrig ſviger ſin Mand, naar han iagt-

iagttager sine Pligter. Allerede i første Aargang
af disse Blade er denne for Stats-Regemet saa
farlige og skadelige epidemiske Sygdom løseligen
bleven omtalt; men da den siden har grebet om
sig, og man i vore Dage synes at være betænkt
paa at ville see den udryddet fra Roden af, kunde
det vel og tillades Uge-Skribenten ogsaa til hans
liden Kreds, efter ringe Indsigt, at meddeele
nogle Recepter, som blive nærmest bestægtede
med de i Medicinen saa kaldte Huusraad. —

En allene Riismænd lade deres Sønner
oplære ved Pennen og undertiden studere, for at
danne dem enten til Handelsmænd eller Embeds-
mænd, tvende vist nok vanskelige Bøye, hvor-
paa at blive udmærket lykkelig; endog selve Pro-
fessionisten, som oftest af ringe Herkomst, der
ved sit Slæb og Bindskibelighed har bragt det
saa vidt, at han er bleven Amts Mester, og har
ved sit Arbejde rigelig nødtørftig Udkomme for
sin Huusholdning; endog han har hidtil været
daarlig nok at opofre sine fremvoksende Drenges-
børn

børn til at gaae et saa usikkert Maal i Møde. Og er nu hans Forsætning kun maadelig, kunde en talrigere Medhielp forbedre hans Vilkaar, den han en kan forsørge, fordi hans egen Familie er for stor; hvad Skade paafører han da ikke sig selv ved at give Slip paa sin halvvoorne raske Søn, som kunde være ham til saa megen Rettelse og Hielp? — Bestemt for Contoiret eller Accademiet; saa er Sønnen ligesom tabt for Faderen som Haandværksmand; han har intet for ham nyttigt, hvortil at kunde sysselsætte ham i de ledige Stunde. Han bliver, især i sidste Aar, en lang Tid ham eller det Almindelige til Byrde; og hvad Frugten herav bliver i Fremtiden, er som oftest et Nummer, som den blinde Skæbne eene udtrækker. — Evertimod: naar Drengen, nogenledes underviist i Christendom, Skriv- og Regning, da, ved Faderens Side, blev bibragt de Kundskaber, som samlede udgiøre den duelige og i Staten saa uundværlige Haandværker, hvor hastig vilde han da gaae frem til Fuldkommenhed;

hed;

hed; hvilken betydelig Forskiel imellem ham og den fattige Læredreng, som saa modsat og langsomt maae opsnappe Indsigterne og Methoderne i den Ting, ved hvis Jværfættelse han siden skal fortjene Brødet, og derfor saa siælden bringer det til nogen roesværdig Højde i Kunsten. At blive med Ære Karl allerede i syttende Aar, vilde ikke blive nogen Vanskelighed for en velstikket Søn, hvis Fader var hans Læremester; og nu havde han i Behold sin heele øvrige Ungdom til at kunne forhverve sig de Fornødenheder, han behøvede for engang at gaae ind i Classe med Faderen; og om denne var eller blev trængende, da at være hans Understøttelse i en skrøbelig Alderdom. O hvilke sande Fordeele baade for Forældre og Børn! — Herfra maae dog gøres nogle Undtagelser, disse nemlig: Legems Svaghed — Et større Antal Drengbørn: — En tilsyneladende Siæls Storhed. — Enhver av disse gjør det til Pligt hos Forældre i alle Stænder, paa mueligste Maade at befordre deslige Børns Belsfærd

færd i Overeensstemmelse med ovenanførte. I Henseende til den Klasse Borgere, som ernære sig ved Handel og Søefart, *) begaaes ogsaa af dem denne Fejl i Børneopdragelsen: at de anseer Professioner som foragtelige Haandteringer, hvortil hines nu og da alt for liden Værgierighed udviist mod dem selv og deres Stand maaskee allerførst har givet Anledning. — De velhavende, ikke dem vi kalde grundrige, kunde bringe Haandværksstanden til den høyeste Velsstand og Anseelse — Og hvorledes? — Ved at lade deres Sønner indgaae i den. — Hidtil er den blevet besat for det meeste med lutter Fattige; disse, som ikke selv kan forskaffe sig det Nødvendige af Mad, Drikke og Klæder, maae, for at nyde dette, borttrælle deres beste Aar, og først blive Svend, naar Borger-Sønnen allerede kunde være Mand. Største Deelen blive derfor modløse, udsvævende, og saare faae det de burde blive for dem selv og det Heele. — Naar

Risb.

*) Denne Sidste har Brevskriveren i Avisen udglemt.

Riobmands-Sønnen skal indgaae i Handel, ud-
kræves dertil flere Tusinde Rigsdaler. For at
udreede disse, maae Forældre enten deele av sin
Formue, til Tab for yngre uforsørgede Børn,
eller og maae han indvikle sig i Giæld, hvor i
han efter haanden ved Bantykke saaledes fordy-
bes, at han omsider i deres levende Live eller ef-
ter deres Død maae give Slip paa al Eyendom
og daler dybt ned i Uvirkksomhed, Armod og
Kummer. Til at sætte Boe i Haandværksstan-
den, fordrer ulige mindre. — Her ere nogle
Hundrede' Rigsdaler allerede Rigdomme nok.
Disse kan Faderen taale at undvære som en pas-
selig Arvelod; og anvendte til gode Materialier,
forsvarligen bearbejdede, saa kan han leve an-
stændigen, og immer see sin Velstand med Klar-
tiltage. Ja Fordeelene herav ville og strække sig
til alle i Selskabet, da enhver Bequemmelighed
fik større Ziirlighed og Styrke. —

See vi hen paa dem, som ansættes til Søe-
farten, da, hvor ønskeligt, hvor fordeelagtigt
om

om vore Børn forud oplærtes især i et for den
 Stand nyttigt Haandværk! — Alle Stormens
 og Vølgernes Odelæggelser fraregnede, forekom
 mig dog Søemandens Skæbne som den meest
 ustadige. —

Vel sandt, Borgerens og Embedsmandens
 Fælle og forstandige Søn uden Penge, kan paa
 Havet ogsaa vinde sin Forfremmelse; men hvor
 mægtig Indflydelse har ikke den vegelsindede
 Lykke paa samme.

Tænk dig Mennesket ved Fortienester at have
 møjsommeligen naaet sine Onskers Formaal,
 men strax derpaa uden selv beviist Brøde at bort-
 viises, gaae tilbage, og tvungen ombyrte en Hers-
 res Skikkelse med en Tieners — hvad føler
 det da? — Min Pen vil ikke, om den kunde,
 male denne Følelse. — Og saadan Skæbne
 frister mangen erfaren retskaffen Søemand. —
 Mangel tør vel ikke melde sig i hans stærke Mans-
 dom; men naar ployede Vølgers langvarige
 Nidsken har sammenfoldet dybe Furer paa O-
 dingens Pande, da turde den nu og da møtte
 ham med smaae Smuler, som faldt av den Ri-
 ges Bord. —

(Forsættes.)

B e r g e n s e r e n .

N° 9.

Den 16de April 1796.

Tredie Aargang.

(Forrige Nummers Indhold fortsat.)

Nogle gunstige Læsere have af forrige Nummer uddraget en ganske vrang Lærdom, den de nok ønskede at kunne forplante, men som Forfatteren betimeligen her blot maae nævne: "Han vil, at alle Mennesker skulde være Haandværksmænd." Nej, intet mindre, kære Læsere! — Herpaa til Sagen. — Efter at have anvist de Personer, som Naturen synes at bestemme til lovligt og hæderligt Haandarvende, bør man med et langsommere Blik overskue den Grundsetnings fordeelagtige Følger, som allerbest oplyses ved Modsetninger. "At lade Drengeskolen studere, fraraades ikke nogen

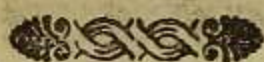

"Fader, NB., naar Børnene have god
 "Forstand, og Faderen Penge; ikke heller
 "skal Forældrene afholde deres Sønner
 "fra Handelen, naar de have Lyst dertil,
 "og Faderen tillige Lyne at hielpe dem
 "frem i Tiden; i manglende Sald duer det
 "ikke, eller vil blive Børnene til ingen
 Nytte." Saa taler Brevskriveren i Aviser-
 ne. —

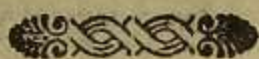
Den riige Mands Søn med god Forstand
 er unægtelig ligesom skabt for Videnskaberne eller
 Handelen. — Han bliver i hvilket Fag, et be-
 tydeligt Leed i det menneskelige Selskabs vidløfs-
 tige Kiæde, og det saa meget meere, da hans
 Penge giver ham al Udgang og Leylighed til Er-
 hvervelsen av de Kundskaber, som kunde udmær-
 ke ham iblant Medstuderende — Men lad Er-
 farenhed tale et lidet over denne Sag. — Efter
 udholdet Skolegang maae den riige Mands Søn
 ved Siden av den Fattige begge forlade Foræl-
 dres Huus, for at friste en saa aldeles usikker
 Skæb-

Skiebne. Med sand grundig Bedrøvelse og Frygt sagde Forældre og Benner dem det tunge Farvel; thi vor Tanke skulle følge dem, for at opdage, hvad der kunne møde dem paa denne Bane. Den rige Mands Søn blev ikke altid for Forældre og sig selv det han kunde og burde blive; men, desto verre! ofte det Modsatte. Udrustet med alle Bequemmeligheder, begynder han Omgang med en nye, stor, trædsk, og forførisff Verden, og hans Penge forege Fristelserne — Efterhaanden henrevet av dem, indvikles han alt dybere; og nu legges Grundvolden til Forældres Hjertesorg og hans jordiske Belfærds totale Forliis. Hans Studeringer forsømmes — hans Videnskabs Prøve udsættes — hans Penge forføres — hans Helbred svækkes — og omringet av sværmende Forførere iiser han i Selskab med dem Fordervelsen i Nøde. Flere Aar kunde saaledes hensvinde; og endnu var ingen fornuftig passende Plan til Belfærd lagt. — Imidlertid forglemmes det Lærte; Bekostningerne begynde
at

at overgaae Forældres Formue eller Beslutning; den studerende Søn søves; hans Afgtelse for sig selv formindskes; han overlades ganske til for-
 dærvede Sandsers Bælde; og under dette Her-
 redomme opdynges Elendigheder og Foragt paa
 hans Ben, den han før Tiden ender i den sør-
 geligste Forfatning, efter at have plantet graa
 Haar paa Forældres Tisse, og bragt dem med
 Græmmelse til Graven. — Deslige Exempler
 har vor Tidsalder, Gud bedre! ey saa saare
 siældent fremviist, og den Nærværende lader os
 neppe haabe, at de skulde ophøre i den Tilkom-
 mende. — Men disse enkelte fraregnede, bliver
 det stedse en for Staten og Menneskeheden vigtig
 Sandhed: At den rige Mand's bequemme Søn
 er netop den Person, som bør ansættes til at
 blive Videnskabsmand, hvortil han har de nød-
 vendige Requisite, og derfor desto snarere kan
 naae Fuldkommenheds og den dermed forbundne
 Lykkes Maal. — Ligeledes til Handelen. —
 Man bejamrer den almindelige Velstands Afsta-
 gelse

gelse i vor Circul og det Heele; og hvad er vel hertil den fornemste Aarsag? Vist nok den skadelige Galsskab: at enhver som i Nød kunde kladde sit Navn, pønser paa at blive Grosserer, og i den Henseende faaer, av christelig Edelmodighed kan jeg tænke, ligesrem Borgerskab. Den Fattige ansat til Studeringer, da hvor uilige besværligere Begyndelsen av hans Fremtid? Endskiont det siældne Subject, endskiont anseelige Kundskaber ved Flid og Genie, foreenet med Judicium, erhvervede, o! hvilke truende Optrin hilse ham i det han indtræder paa denne slibrige Løbebane! Med nogle, suurt under Slæb, og det, som tit og ofte indtræffer, forhaanende Bebrejdelser, indsamlede Skillinger, træder han frem paa Skuepladsen, og Prøven avlagt, saa er en Tieners Skikkelse hans eeneste Udsigt til Livets Ophold. Hovedkuld's maae han forlade Videnskabernes Residense, og henlægge, som i en Braae, under det kicere Skolemesters

Ar's

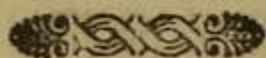
Arbeyde, Kiedkommeliggiøre en vittig Mand's favreste Aar. — Ved at lære andre, levnes ham tiden, og rettere sagt ingen, Tid til selv at lære — Forst efter nogle Aars Forløb, seer han sig i Stand til atter at besøge Accademiet. Han veed sin Kasse-Beholdning og efter den maae hans Finantser indvortes og udvortes indrettes. — Han læser derfor ikke et Bogstav uden for det allernødvendigste — dermed slipper han paa en Maade igiennem, og naar den Prøve er forbi, begynder han paa nye ligesom forhen at trælle for nok en. Denne omsider ogsaa aflagt, staaer han rigtig nok, hos Mængden, paa de Lærdes Liste, og har vist vundet et vanskeligt Skridt fremad, dog ikke saa, at han der ved kan sige: Nu er jeg det jeg har ønsket at være. Nej langt fra! Der turde endnu en Decade og noget derover møyssommeligen liste sig bort førend han kunde erklære sig som egen Mand, og staae Staten til Ansvar for av den anbetroede Embeds Pligter. —

Saaledes ere da de beste Aar forløbne i fremmed Sold, til ubodeligt Tab for ham selv, Fædrelandet, og den ganske Mennekeslæggt — Ja! — hvilken Skare av den Folkeklasse, som ikke formaaer at grave, og skammer sig ved at trygle, maae vanke omkring, til Byrde og den bitterste Misfornøielse for sig selv og Medborgere; og da, hvor inderlig sukker det beflemte Hierte: Gid dine Forældre, eller andre i deres Sted, havde ladet dig oplære i et nyttigt Haandværk, da kunde du med oprakt Hoved vandret iblant Fremmede og Bekjendte, og aldrig, som nu, været en Skamplæt for dit Navn, for din Stand, for Mennekeskets virkelige Hæder! —

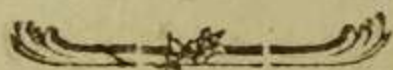
Vi mangle ligesaa lidet sørgelige Beviiser paa, hvor ustadig den Lykkes Bey er, som av Uformuende skal betrædes med Pennen i Haanden, og at alt for mange, forfulgte af en ublid Skæb-

Skiebne, maae deres Levetid, for ringe Bestaling, laane deres Herrer ey allene Haanden, men ogsaa Forstanden. —

Høystærede Landsmænd! Vi holde disse forskicellige Tidens Skiebner imod hinanden, som Følger av en rigtig eller urigtig Bestemmelse med vore Børn, og da ville vi snart opdage, hvilken av disse vi helst burde og skulde vælge, om vi ville være fuldkommen tilfreds med os selv og vide dem sikre imod en alt for stor jordisk Trængsel, saalænge de gjorde en nyttig Brug av deres Kundskaber.

Bergenseren.

N° 10.

Den 30te April 1796.

Tredie Aargang.

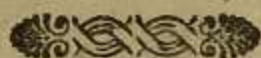
Naar den offentlige Skribent dadler eller lats
terliggiør offentlige menneſkelige Fejl, betitler
man ham her oppe hos os med den ſlemme Ca-
racter: at han lægger ſig ud med Folk. Lige
eſter Ordene er det rigtigt nok, men ikke med
den onde Bemærkelse, man helſt foreener med
det Udtryk. Ja! er Egennytte eller Misundel-
ſe eller Ondskab Driveſtæderne i hans Pen;
Kaster han Skygger paa Medborgeren, for
derved at ſætte ſig ſelv i et ſtorre Lys; — har
han ingen anden Vre for Sandheden, end den,
ſom er forbunden med egen Interesſe; og føler
han en anden Patriotisme, end den, Landſtry-
geren udſkraaler paa ethvert Sted, medens han

K

æder

æder dets tiltryglede Brød; da bør han, efter Fortieneste, hades, forfølges, straffes; hans Navn blive en Skamplæt paa Skribenteres Liste, og var end alffens Bidd og Beltalenhed i hans Foredrag, maatte han dog stedse mishage den veltænkende Læser, som kiendte hans uædle Hensigt. — Derimod, naar Borgerdyd og almindeligt Folkehæld ere hans Formaal; naar han, efter Pligt og Eone, søger at danne og forbedre den mindre selvteenkende Mængdes Tænke- og Handlemaade; Naar han blotter Undertrykkeren, og aabner Dørene paa den Undertrykte; Naar han giver Lasten sit rette Navn, og brændemærker al Slags Nederdrægtighed; Naar han maler Dyden i al sin Elskværdighed, og med rigtige Penseskræg avskyesluggior den lumpne Bindesyge, den fordømte Egoisme; Hvad er da hans Fortieneste? — (Som den Danske Tilskuer siger) "Han musctes res paa det halve av hans heele timelige Velsfærd."

At omvende gamle Syndere i det borgerlige Liv, lykkes saa sjælden for den velmeenende Skribent. Nagerkarlen, Blodsueren, Gnieren og den forædte Bondeplager; disse vakre Folk i Christenheden, deres Dren er saa vel forhudede, at al Slags Sædelære ikke trænger igiennem, og man skreeg sig snarere maaløs, end man derved dannede Profelyter. Hos den tilvoxende Slægt turde Skrivefrihedens Medicin gjøre bedre Virkning. Ved at avcopiere de Eldres Narrestræger og Daarligheder; ved at gjøre en kort Beregning over hvad Forderige og Mennesket indtil vore Dage derved have tabt, samt hvad for betydelige Fordeele de vilde vinde, om man i hine gjorde Indskrænkning, kunde maaskee en eller anden fornuftig ung Dame eller Cavailer tidligen indpræntes Afskye, især for de Feyl, som haver den største Indfindelse paa det heele Selskabs Hæd, Hæder og Forslystelse.

Største Deelen af Menneskens Børn har ingen Tid tilovers, hvori at giennemlæse med Eftertanke nyttige og velskrevne Bøger; Nar Tusinde vilde altsaa bortløbe, forinden Oplysningen kan blive, efter strengeste Forstand, almindelig til almindelig Folkehæld, og en saa lang Periode tør man ikke med Visshed love vor Klode sin nu værende Existence. Derimod den skadelige, den ødelæggende Oplysning, at opfinde eller efterabe Overdaadigheds og utidig Egenfiærligheds sorte Kunster, den gaaer med stærke Skridt fremad i alle Stænder, og kan der ikke, jo før, jo heller, sættes den en Skranke i Vejen, saa vil den inden faa Nar Hundrede begrave Jord-Byggerne under et Chaos av Elændigheder. — Lader os, endsskiont til vor Bedrøvelse, give Ngt paa den fremvoksende Ungdoms Udfærd; lader os anhøre dens Udladesser, naar den omgaaes med sine Jevnaldrende. Alle forhen av Hankionnet brugelige og til Helbredentientlige Legems Dveller ere nu ganske gangne av Moden, og i deres Sted har man indført nogle lumpne skidenfærdige Spil, og det om Penge, som man vel ikke altid saa redeligen har samlet, og som bortdoubles under de græsseligste Eder

og Forbandelser, endog paa de hellige Son- og Festsdage, medens Gudstienesten forrettes, og Ungdommen burde indfinde sig i Herrens Huus, for der at dannes til Gudsfrøgt og Sædelighed, uden hvilke ingen bliver god og lykkelig Borger — Naar Pøblingen og den halvvoorne Læredreng efterhaanden finder alt meere Smag i den fordømmelige Spillelyst, hvad kan da hans Fremtid som Karl og Mand love? Som oftest en andet, end slet Anvendelse af hans Arbejdes Frugter, og den dermed forbundne Uffælsked og Kummer — hans Agtelse for sig selv forsvinder, hans Mod svækkes, og han bliver hverken for sig selv, Sine eller Staten hvad han kunde eller burde. Den ringere Klasse af Hunsfionnet har ogsaa sine betydelige Mangelsposter. (Det var at ønske, der fandtes ingen hos de Fornemmere!) (Man læse i den Anledning No. 25 og 26 af den Danske Tilskuer dette Aar.) Den nødvendige Tarvelighed tilfidesættes, og man tillader sig Dragter, som ikke holder Balance med en ringe Indkomst — Den strænge Deconomie i en mindre Huusholdning iagttages ikke fra Begyndelsen: Opdragelse er for Personer af den Stand et uforstaaeligt

Ord; i det høieste er deres Begreb derom en
 andet, end nogle haarde, overvillende Tilrettes-
 sætter, ja vel nu og da nogle ubesindige Utaal,
 som fortorne de Forældre i Brede give dem.
 De indtrængende blide Formaninger og Op-
 muntringer, de lærerige Samtaler, de velvalte
 rørende Exempler, som uformærkt ordner det
 unge Hjertes Følelser, og bestemmer ham for
 Dyden og en rigtig Brug af de anfortroede
 Kræfter; disse ere ikke engang komne dem for
 Dre. Kun en og anden stumpet Leveregel kan
 nu og da ved given Lejlighed være dem sagt;
 Kun en og anden Advarsel mod Fejl, de ikke
 har lært at indsee, har de undertiden hørt —
 Saa ilde forsynede gaae de ud i den store Ver-
 den, for selv at tænke, tale, handle. Hvad
 Under nu, om saadanne bliver et Rov, enten
 for egne onde Tilbøieligheder, eller andre laste-
 fuldes Forsførelser? Hvad Indflydelse har ikke
 deres Tænkemaade og Forhold paa det heele
 Samfunds Vel, og hvor langt taaleligere vilde
 deres timelige Skæbner blive ved flere Kundskas-
 ber om Mennesket og Verden? Men her møder
 det Spørgsmaal: Paa hvad Maade skulde den
 simplere Almue i Byerne og paa Landet bibrin-
 ges

ges saadan Menneſſekundskab og Oplysning? Ved intet ſikrere Middel, end igientagne huuslige mundtlige Underviisninger og Advarſler — Naar forſt Forældre og ſiden Huusbonder og Madmødre gave nøyere Agt paa Børns og Tjeneres Naturel, ſogte at opdage deres Fejl, ſaa vel uden ſom indenfor deres Dørre; gjorde dem opmærkſomme paa de forſkiellige Følger, Dyder og Laſter drage eſtér ſig; fortalte paa en behagelig Maade, hvad flere Aars Erfarenhed havde lært og ſkiænket dem ſelv; opmuntrede til Forſigtighed i Omgang med en trædſk og for dærvet Hob, ſom have tabt al Følelſe af ædel Fødelandsſkiærlighed; til Alabenhjertighed og Troeſkab mod Benner og Betgiørere, og ved en ſaadan Uddannelse at ſvare til Navnet Menneſke, vinde Biſald og Ære av Medborgere, være ſin Stammes Hæder, og hurtigen naae ſine Onſkers Maal. Hertil levnes os Tid nok, og dette burde udgiøre Indholden av de ellers en ſiælden fiedsommelige og imod Næſten fornærmelige Samtaler, hvortil der i alt for mange Huuse dagligen opofres flere Timer, og hvor den Unge, blot ved at være Tilhører, indaander Bagtalelſens giftige Dunſter, ſom ſiden langſomt qvæle

Den

Den elskværdige Fromheds Spire i hans Barm, gjøre ham haard, usølsom mod Næstens Nød, uforsønlig, endog mod sinæe Feyl. Hvilken stolt henrykkende Overbeviisning: at have været Mars sag kun til eet, end sige flere Menneskers Hæld og Lykke, at have reddet kun een Bildfarende fra Undergang: at have bragt Kirken og Staten et værdigt Offer; Ja! var nogen Tanke tilfredsstillende, glæderig, opløstende for Støvets ufuldkomne Børn, da blev det vist nok denne: efter Pligt og Evne at have bidraget til Medmenneskets større Fuldkommenhed og Fordeel. Naar Erindringen av denne Pligts forsættelige Overtrædelse vaagner med stærke Mag i Nidtingens, Voldsmandens, Undertrykkerens, Forsørerens sorte Siæl: Naar han synker ned i Graven under Vægten av deres Forbandelser, hvis timelige eller aandelige Belfærd han har opslugt: Naar hans sidste Følelse paa Jorden er kun Begyndelsen av de Qvaler, som evigen skal forstorres i Mørkhedens Rige; da seer Menneskevennen trostlig ud over det tilbagelagde Liv; et roeligt Haab om Tilgivelse og naadig Lon av Ussenes Fader ledsager ham ud paa Tidens Rand, og dette sidste Skridt giort, saa er hans Lod Herliggiortes Saligheder.

Bergenseren.

N° II.

Den 7de Maji 1796.

Tredie Aargang.

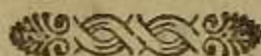
Den Fattiges Sang.

En skøn Sommer-Morgen.

Blide Soel, nu, din guldfarvet Straale
Kaster Gienſkin fra hint Fjeld ned paa mit Straae,
Bækker mig, maaskee for nye Nag at taale,
Dg igien til Kummer at opſtaaе.

Tidlig aabner du halvlukte Dye,
Som først ſiddigen av Sorger tilluft blev,
Glimrende i Taarer mod det Høye,
Tanken ſkuer ham, hvis Bliv vor Skiebne ſkrev.

Bellyftung den Riges Smurken ramler
 Fra diuinbløde Seng, imens han drømmer Fryd,
 Siælden han din Opgangs Nectar samler,
 Steendøv er han til din' Sangers Trylle-Lyd.

O velan! i det jeg Dyet mætter
 Udi din og al Naturens skionne Pragt,
 Al min Trang og dens søvnløse Nætter
 Jeg ey øyner meer av christelig Foragt.

Stig nu op, min Lov! til Aanders Fader,
 Lad den blande sig med Fugles Harmonie!
 Naar engang mig Uffelhed forlader,
 Skal den evig for al Skurren være frie.

Jehova! for Dig min Aand nu knæler
 Av Erkiendtlighed for den henfarne Tid,
 Miskundhed og Almagt mig besicæler,
 Vils Dig mod min Bøn og mod min Lovsang blid!

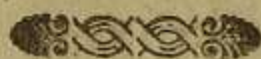

Liden blev min Lod av Jordens Gode;
Men mon jeg ey selv tit dertil Aarsag var?
Aldrig Støvets Sønner ret forstode
Hensigten, din Bey med dem i Livet har.

Ogsaa jeg har ofte Blæden smaget
Derved, at du gav min Armod Nøysomhed;
Cræsus selv blev tit ynkværdig plaget
Av den Overflod, som han blot væmmes ved.

Ofte jeg, som nu paa denne Morgen,
Sund og fro opstod, dog uden Levebrød;
Jeg udgik, og med mig fulgte Sorgen:
At i Dag jeg intet Arbejd nød.

Trøstet av en dydig Egteqvinde,
Hilset av en kær men hungrig Berneflokk:
"Fader! siig: hvor skal vi Dig vel finde?
"Herren har, som før, jo endnu til os nok."

Dette Haab Din Haand da vilde krone,
 Sielden jeg kom reent tomhændet til mit Hiem; —
 Med din Priis mig modte Børn og Kone,
 Ringe Smuler qvæged' Hende, Mig og Dem.

Aldrig jeg din Miskundhed skal dolge;
 Ogsaa over mig var den hver Morgen nye!
 Lad i Dag dit Forsyn med mig følge,
 Hielp mig til, at jeg maae onde Beye sbye!

Bedende jeg derfor mig vil skynde
 Hen udi mit Kald, i Tillid til din Gunst,
 I dit Navn hver Gierning at begynde,
 Og i saadant Haab man aldrig gaaer omsonst.

Nu velan! vær Du min Kraft og Styrke,
 Skaber! handle med mig stedse som Du vil;
 Altid skal jeg og mit Huus Dig dyrke,
 Endog under hvad Slags Skieebne vi er' til.

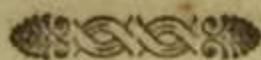

Naar mit Lob omsider her har Ende,
Naar avkræftet Ryg til Graven hælder ned,
Roelig jeg kan mig fra Verden vende;
Ehi den gjorde mig av bittere Møyer fied.

Skion, som Du, o blanke Morgenrøde!
Skal min sidste Dag ret skyelos vinde op,
Sidste Bøn, bønhørt, til Liv opløde
Den i salig Død heniisnet trætte Krop.

Ehi da skal bag Dødens Nat frembryde
Evhighedens store evig lyse Dag,
Og dens Glands min frelste Vland skal nyde;
Ey dens Blikke kan da Taarer gjøre svag.

Taus min Vland paa Tidens Rand sig taber,
Og den Tanke kan ey huuses i mit Bryst:
Hvad det er at see Naturens Skaber,
Hvad det ogsaa er, at føle himmelsk Lyst.

Kun et Suk, modtager det, I Himle! —
 Gid og I engang modtage maae mit Jegg! —
 Trængsler da paa Jorden om mig vrimle,
 Knus mig List og Bold, og jeg forsager ey.

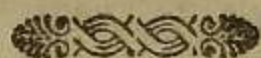

Ersminde over Caffe,
 opreyst den 30te December 1766.

(Frit efter det Svenske.)

Den sidste Dag av dette Aar
 Bor kære Caffe Afsked faaer.
 Farvel, du liflig Drik!
 Hav Tak for hver kærkommen Kop,
 Som gav mig Lædske for min Krop,
 Og gjorde Tanken qvif.

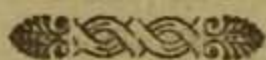

Hver sælge nu sin Caffe-Quærn;
Men nogle Bønner vore Børn
Dog burde faae i Arv.
Nu Caffe-Kander gaae av Brug,
Ey nogen meer blir Caffe-siug,
O Hæld til Landets Tarv!

Til Slutning holdt Caffe-Callas,
Men slaae dog ingen Kop i Kras;
Den pryder end sit Rum.
Dog glemmes nu den fordums Smag,
Man siger ret heel omt: Stor Sag
I dette brune Skum!

Nu blir mig Caffe-Drikken barst,
Jeg bør og bli den samme harst,
Det gaaer ey ellers an.
Den skal ey komme meer paa Tal,
Jeg reddes ey for en Fiscal,
Jeg hader Contraban'.

Saa kommer vi nu lige til,
Den sidste Kande drikke vil
I Selskab med en Ben.
Trods nogen kan i Bruset spaae,
Hvad Ondt os monne forestaae,
Om Caffe giv's igien.

Farvel, du Hiertens kær' Lequeur!
Herefter du mig ey forfor,
Vi kiende ikke dig.
Det er i Dag du blir forglemt,
Man for din Roes har længe stemt.
Farvel! og pak nu dig!

Bergenseren.

N° 12.

Den 14de Maji 1796.

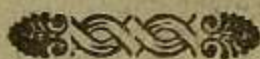
Tredie Aargang.

Som tænkende Tilskuer av Tidernes Omvexlinger, gjør Mennesket, iblant utællelige andre Opdagelser, der vedkomme det borgerlige Liv, dets Fordeele eller Tab, en, især merkværdig for fornuftige Mennesker, og det som er meere, for oplyste Christne høyst vanærende Opdagelse. Den bestaaer deri: at alle Stænder, i den heele Stat eller dens mindre Deele, Provindser, Landstærkninger, Riøbstæder, alle som een Mand og med een Mund ofte billigen bejamrer og beklager det Almindeliges Vanhæld; men saa saare faa offentliggen paastionne og paa værdig Maade erkjende det Almindeliges Beste. Læseren indseer lettelig, at her meenes Ting og Tilfælde,

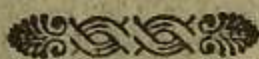
M

som

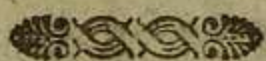

som en berøe gandske paa os selv, vor eg. ^{Plags} Skab, Forsigtighed og Flid, men bør henregnes til det evige, alviise, algode Forsyns ubegribelige Foreelser med et heelt Folk eller dets Samfunds enkelte Deele. Her skrives just for og til en av de sidste, og til hvad der i den staaer i Forbindelse med ovenanførte Jagttagelser og deres Benævnelses videre Hensigt, skal derfor denne liden Ahandling være indskrænket.

Bergensere, høystærede Landsmænd! Aovigte Aar 1795 var for vor Fødebye, dets tilgrændsende Egne og Medhandlende et uhældigt og maverit Aar. Dets Plager gjorde Begyndelsen med at forvandle velhavende Borgeres beqvemme og ziirlige Boeliger til gyselige Afsehoer, opsluge betydelige Summer av deres og det Almindeliges Belfærd, og udbrede Skræk og Bekymringer iblant alle Rettskafne — Besignelsen av Havet, som skulde været den Skades første Erstatning, blev tilbageholdt, og den aarvaagne stræbsomme Fisker maatte omsider

udbryde med hin Apostel: Vi have arbejdet den heele Tid, men fik intet! — Det forønskete vindsige Foraar kom; men den sædvanlige Tilførsel af Levnetsmidler skuffede vor Forventning — Sommeren blev ublid; vedvarende Stormvinde fra glindsende Jisbjerges barske Zoner jagede Skibene fra vore Kyster, ufrugtbargjorde vore Agre, forbrændte vore Enge, udtørrede vore Kilder, og kom Mennesker og Dvæg til at sukke efter Lædskelse — Høsten, Vinterens Fosterfader, nærmede sig; trindt omkring os var den nidst og fattig paa Belgierninger; al fremmed Tilførsel med Kornvahre udeblev; vore Pakhuuse udtømmedes; Priserne bleve utaalelige; vore Brødre, de nordligere Klippers Sønner, der, næsten som Himmelens Fugle, pløye ikke, saae ikke, sanke ikke i Laderne; men hente fra os Brød og alle Nødtørstigheder; Mængden af disse reyste tomhændede bort, for i eget Hiem at Fæmpe imod en grum Vinters strænge Fordringer. De indenbyes Handlende fik herved liden

eller ingen Uvsætning; og Mangel og Uvirkso-
 hed ligesom dødgjorde det Heele. Nu indfandt
 sig, efter Sædvane, den skionne Naturs ufor-
 sønlige Fiende; Frygt og Angest for uundgaae-
 lig Hungers Nød syntes hver Dag at blive
 meere grundet, og uden Regjeringens faders-
 lige Forsorg og Understyttelse, skulde man ikke
 fundet Brød i Landet. Dog, denne Hielp us-
 agtet, hang Brødkurven endnu meget høyt, en-
 allene for den fattige arbejdløse Daglonner med
 talrig Familie; ogsaa! Middelstanden følede
 Bægten av denne svære Byrde, som foregedede
 med Bedskhed Livets daglige Huusforger — Nu
 voxte Klage med Nød; den var Indholden av
 de fleste offentlige hverdags Samtaler; man
 sukede, græd og bad, ja selv den rige Mand,
 endskiont han levede hver Dag herligen og i Glæ-
 de, turde vel nu og da avspise Oldingen, Krøb-
 lingen, Enken og den hungrige Faderløse med
 et igiennemtrængende: Vey! det er saa slette
 Tider! — Saa almindelig bliver Klynken,

naar

naar Landeplage truer med Odelsæggelse; da ydmyger sig under Guds vældige Haand det ellers i gode Dage tankeløse, stolte, uerkjendtlige Menneſke; da opſtiger brændende Bønner hos beviis mod Himmelen; da gior man et rigtigt Sacit imellem Forſkicellen av det Onde ſom trykfer, og det forhen misbrugte Gode, og Helligdommen og Paladſer og Hytter og Gader og Torve gienthyde dette Skrig: Hielp os, kiere Hærrer Gud! — Men ſom almindelig Nød avtvinger Menneſket almindelig offentlig Klage, Suk og Bøn; ſkulde da ikke almindelig Frelſe av Nøden ogſaa frivillig frembringe almindelig Taknemmelighed og Lovſang? — Saa burde den — og atter igien her noget til os, hæderlige Landsmænd! Vaarfifſkeriet i vort Stift har vel ogſaa i Aar ſlaget feyl, hvorved baade Handlendes og Haandværkeres og Daglonneres langvarige Onsker og Haab have miſlinget. Men lader os et lidet glemme den forbigangne Tid, for beſto bedre at overſkue den nærværen-

de — Hvilke herlige, usfatteerlige Syner have
 de seener Uger fremviist for vore av Glæde tins-
 drende Dyne, i det Skarer av rigladde Danske,
 Holsteenske, og fremmede Skibe seylede ind i vor
 Havn, for at udlosse deres Byrder til vor Mæts-
 telse, Bederqvægelse og Forlystelse. — Allerede
 koster Brød nu kun det halve, imod forhen! All-
 lerede yder Havet de Trængende, de Handlende
 Dagligen udmærket Belsignelse! — Allerede har
 paalidelige Rygter bebudet os hine, vist nok
 meere end vi lidende og nødtørstige nordlandske
 Brøders overflødige Sangst, saa vi nu med
 dobbelt Fryd hige efter deres Ankomst! — All-
 rede lader saa betimelige Bædsker fra de Regn-
 svangre Skyer Landmanden haabe riig Grøde
 for Mennesker og Kvæg — Ja! store ere Her-
 rens Gierninger imod os; hvo kan opregne dem!
 — Medborgere! Brødre! Høye og Ringe!
 Rige og Sattige! Gamle og Unge! Alle,
 som kan tænke med hellig Følelse, kommer, lader
 os tillsammans, besicælede av disse Misskundheder,
 holde

holde Høytid for HERren vor GUD! — Og som
en kort Opmuntring her til, endes dette Blad
med følgende Sang:

Knæl dybt, Forstand! og bryd saa ud
I hellig Lovsang for din Skaber;
Men naar du tænker Verd'ners GUD,
Din Evne sig i Avmagt taber —
Selv hist udvalgte Engle-Chor
Gientager evig: GUD er stor!

I Støv du taler, Støvet's Sag,
En værdig Tak du kan udføre
For Dneblif av hver en Dag,
Som maae din Tid afkortet giøre —
Erkiendelig Priis for Ondt og Godt
Modtaer den HERre Zebaoth.

O! Almagts Alt! Dig love vi
Med fæstlig Sang og Høytid's Glæde
For Nøden, som er nu forbi,
Og Fressen, som Du bød fremtræde!
Du revser — men dog faderlig,
Kun for at giøre lykkelig.

Gid da al Gave fra Din Haand
 Din Hensigt med os maae opfylde!
 Saa dannes vor forløste Aand
 Til hvad vi Dig og Næsten skyldte;
 At forsømt Pligt ey henter ned
 Din heele Vældes Grusomhed.

Lad den, hvis Lader fulde staae,
 Og den, som Erens Post betræder,
 Med ædel Retviished fremgaae,
 Og glædes ved at skabe Glæder!
 Foreen hver Stand, at som een Siel
 De stræbe til hinandens Vel.

Saa vil Du frede al vor Ben,
 Og Held og Lykke paa den give.
 Din Baretægt vi savne ey,
 Lad den vor sikke Bægter blive!
 De Riges Tak, de Armes Bøn
 Antag som Lovsang, find den skion.

Befæst blant os Din sande Frygt,
 Døvgjør til Daarers Tryllestemme!
 Hver Mand i Landet vandre trygt,
 Og Fredens Salighed fornemme!
 Velsign vor Konge, Folk og Stad,
 Og gjør Enhver av Hjertet glad!!!

Bergenseren.

N° 13.

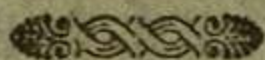
Den 21de Masi 1796.

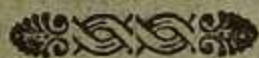
Tredie Aargang.

Aarsagen til den selvgiorte Usuldkommenhed i de fleste Menneskers Handlinger, er enten Van-troe eller Forglemmelse. Den første er siældnere end den sidste. Vi kiende kun saare faa, (maaskee ingen; thi det er høyst vanskeligt at domme det indvortes Menneske) som ikke troe Ewighed og Giengiældelse. Alle deslige Udladelser ere for det meeste uovertænkte letsindige Udtrykke, hvorved en eller anden frik Syhr vil tildrage sig et Slags Opmærksomhed, den han, fra Forstandens Side, ikke paa nogen anden

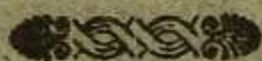

Maade seer sig i Stand at erholde. Iblandt vel oplyste Christne anretter da Bantroen ikke just mange færlige Uordener, der kunne svække og forstyrre almindeligt Folkeheld. — Sorglemmelsen derimod, at man ey saa ofte nok ihu-kommer de sidste Ting. Den Fejl indsniger sig til større eller mindre Grad hos Alle; Den er Hoved-Narsag til alt det overlagte Urigtige i vort Forhold, som fornærmer os selv eller Næsten; Den er det Sæde-Korn, hvoraf al Undertrykkelse, List og Bedragerie have deres Udspring; Den krænker de helligste Forbindelser og avstedkommer Uhykker paa den gandske Jordens Kreds. — Hvad mægtigere Opmuntring til Menneffekærlighed, Dyd og ædle Handlinger, end just de stedsevarende Erindringer: At

vi have her intet blivende Sted: at vore Dage
hensvinde som Skygger: at vi bleve til ikke blot
for os selv: at vor Virksomhed bør blande sig
med Næstens til fælles Nytte og Fornøjelse: at
en Grav med dens Fordringer venter paa os,
og bag den en Evighed med vor fortiente Løn.
Dg hertil have vi av alle det daglige Livs Optrin
ingen skønnere indtrængende Anledning, end
Synet av den Riges og Mægtiges Fordesærd.

Lad os her giøre et kort Forsøg i at skildre
det fornuftig tænkende Menneskes Følelser, naar
det skuer ned paa den Riges og Mægtiges ud-
stafferede Liggkiste. Disse blive forskiellige,
efter dets forskiellige Tilstand og Stilling i det
Tidelige. Den Rige og Mægtige, roert indtil
Taarer, er, i det ringeste bør være, besjælet av

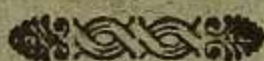
omtrent saadanne Tanker: Her seer du atter et,
 i sær til dig talende, Beviis paa den guddoms-
 melige Sandhed: Alt Riød er som Høe, og al
 dets Herlighed som Blomsterets paa Marken. —
 Her er al jordiff Bælde forvandlet til Avmagt —
 Her er Guld og Rigdom, Muld, og Orms For-
 tærelse — Her er Ære og Anseelse Forraadnel-
 sens ildelugtende Dunster — Den, hvis Støv
 her hviler, var for kort Tid siden det du endnu
 er, og det han er, skal du sikkerligen blive.
 Endnu ere Høyhed, Rigdom og Magt dine;
 men hvor længe? O! fra Eviighed, en Hem-
 melighed — Denne er gaaet hen at giøre Regns-
 skab for sin store Huusholdning; snart Kan og
 Røden komme til dig; snart ogsaa du faae det
 Budskab: Beskif dit Huus; thi du skal dse og
 ikke

ikke leve! — Velan da! Det er altsaa paa høy Tid, at du gaaer i Rette med dig selv; at du beregner din Beholdning og dit Savn, det Opfyldte og det Forsømte, det, som glæder eller bebrejder, det, som vil belønne eller straffe — Og i det du finder din Debet, gjør dig da betids Venner av den urette Mamon, at naar du skal gaae ud fra alt dette, du maatte annammes i de evige Boeliger.

Underledes tænker, forestiller og udtrykker sig den Fattige og Ringe ved den Riges og Mægtiges aabne Hvilested — Var han i Tiden Menneſkeven, Enkers Forsvar, Fadertloses Fremmer, Trængendes Tilflugt, Dydens Beskytter, Fødelandets troefaste Elsker, og Medborgeres velmeenende Fortroelige; da bedugge

op

oprigtig Taknemmeligheds heede Taarestremme
 hans glindsende Urne — Tause Sukke velsigne
 ethvert av hans Livs Øyeblikke — de Armes
 Bønner ville forgjæves hente ham tilbage fra
 Lysets salige Egne — og Alles velfortiente
 Roes er tungere over hans Støv, end selve
 Marmoret — Ja nok en Erindring, hvori den
 mindre lykkelige paa Jorden her henter Trost
 imod sin Bedrovelse: Her, saa tænker han,
 har du tabt din største (undertiden ogsaa eeneste)
 Belgjører — Han er nu døv til al din Bøn —
 Kun til Herrens Forsyn kan du nu hælde dig,
 og hans Haand er ikke forkortet; Gid han vilde
 bønhøre dig i dette Eene: Alt og du snart maatte
 see din Trængsel endt — at du, som er saa træt
 av en møyefuld Verden, saa Trængsel efter Him-
 melen,

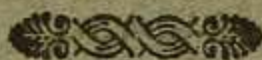

melen, snart, som denne Salige, maae indkaldes til Guds Folkes Hvile! — Men var den Rige og Mægtige i Livet ikke den gode Mand — var hans Tænke, og Handlemaade det Modsatte af den jeg foran beskrev, da ville vi gysse ved at se ned i hans Grav, ved at høre hans Eftermæle.

Høystærede Læsere! Disse Erindringer ved avdøde Benner's og Medborgeres Fraskillelse, hvad Indflydelse ville de ikke have paa vort jords disse Vel, Tilfredshed og Sindsgroe! hvor mægtige ville de være over vort Hjertes medfødde onde Lidenskaber, at danne os til det vi, efter Skaberens Villie og Bestemmelse, skulle være: Fromme, medlidende, godædige, tjenstagtige, forsonlige Mennecker, som aldrig adskille den evige Allgodes Ære og eget Beste fra Næstens, men

sted.

stedse ansee hverandre som en Faders Børn. —
 Hvor blidere vore Dage paa Jorden, naar
 alle Stænder stræbede til dette store Maal, og
 ikke som, desværre! daglig dags skeer, kappedes
 om at nedstyrte hverandre i Armod og Sorger
 — Og hvad der end ydermeere er størst av Alt:
 Naar vor sidste Fiende opfordrede os til den
 Kamp, som skal avgjøre vor evige uforanderlige
 Skiæbne, hvor skulde da Tanken om vore Plig-
 ters, endskiont ufuldkomne, Opfyldelse imod den
 Allerhøieste, Næsten og os selv, indgyde i vort
 bankende Hierte Frimodighed ved den redsomme
 Dods Nærmelse! — Hvor angerløse skulle vi
 forlade det Anfortroede! hvor roelige see hen paa
 vore Børn, vor Familie, vore Bekjendte! Og
 den Fred, med hvilken vi i HErren hensov, skul-
 de være dem det uskatteertigste Mindesmærke
 av vor Tilværelse. —

Brødre! I hvad vi derfor gjøre, la-
 der os komme de sidste Ting ihu!!!

Bergenseren.

N° 14.

Den 4de Junii 1796.

Tredie Aargang.

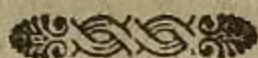

Hæderlige Fædre! Mødre! Alle Retstafne
i vor Bye!

Vor tilvovende Ungdom er den Slægt, som
skulle avløse os paa Livets Bane, naar vi, ud-
mattede af dens Besværligheder, nedsegne i
Graven — Fra det Dyeblik vi velsignes med
det for os selv dyrebare og høyst agtværdige
Fader- og Moder-Navn, leve vi i de fleste
Henseender ey meere for os selv; thi vor vigtig-
ste Gienstand av alle vore betydelige Handlin-
ger, er vore Børns tilstundende Belfærd.

Til dette Maal anvendes vore Kræfter paa, (jeg tilstaaer det) paa saare forskjellige Maader: Alt opregne disse, var Text til en eller flere Folianter — Her skal kun korteligen berøres den Methode, som av alle er den for alle Stænder uundværligste, i Hensyn paa vort Avkomms mueligste timelige og evige Lyksalighed. Vi forbigaae, efter Løfte, alle de uværdige Aarsager, ved hvilke vi troe at befordre vore Decendenters Hæder og Fordeele — Enhver Tænkende, som føler egen Fejl, har oppebaaret deres uundgaaelige Følger, og i sin tause Eensomhed og sin Families Skjød seer ud over de henflygtede Dage. Dens meest rørende Tanke bliver uden Tvivl som oftest denne: Gid du ved din Advarsel og Formaning kunde avværge fra dine Børn

Denne eller hin Bildfarelse, som saa forinørker
og sorgfuldgior Menneffets Dage! — Gid de,
under hvilken Scilling paa Jorden, stedse maat-
te bevare en for det skrøbelige Menneffe muelig
uskad Samvittighed, at ikke de, som offentlige
Lasters eedsvorne Trælle, skulle tidligen brændes
mærkes med dybe Præg av et uopretteligt Fald!
— Saa tænke, saa sukke vi paa egne og Med-
menneffers, og især Medborgeres Begne —
Men ubeskrivelig sørgeligt, naar Dagens Til-
dragelser slukker Haabets sidste Gnist, og send-
der alle deslige Onsker med Frygt og Forfær-
delse tilbage. Grusomme Overbeviisning, naar
skændige Laster, uden Standsning, dagligen
udvide deres Privilegier, og tøyleløse svæve om
Siden av den retskafne, ædeltænkende Borger,

og ved Alsyns avskyeligste Træf ville betegne ham det i Bund og Grund fordærvede Hiertes vederstyggelige Søleller. Jeg har tilforn i mine Blade gjort den iblant os fortiente Øvrigheds Mand, hvis Pligt egentligst er, at ordne det publique Forhold, opmærksom paa den Mængde unge Fruentimmere, som under et eller andet elændigt, utilstrækkeligt Paaskud i den skammeligste Orkesløshed omstreifer vore Gader, og i deres savreste Alder gjøre sig Umage for at tilkiendegive den for Staten meest ødelæggende Forseelse — Jeg anseer mit Høystærede Publicum alt for høvisk, til at her bør skildres hvad enhver i dette Tilfælde selv til Misfornøjelse kan tænke; Kun nogle faa Erindringer turde maaskee træffe sit Meed, og da vilde de Ord

være

være talte i rette Tid. — Vi have for nærværende en usædvanlig Hob Fremmede iblant os — Deres Selskab har vist nok ikke formindsket om ey forsøget en Deel den ringere Klasse av Nationet, dens Letsindighed, og hvad — om man sagde — Udsvævelser. Utaalelige Syn! Den femtenaarige uoplyste vankundige Pige, løstrevet fra fattige afkræftede Forældres Arme, ilende med hurtige Skridt ned i Fordærvsens dybeste Avgrund! Og gode Medborgere! naar deslige Skændsels Offere skæreviis komme dig imøde, hvor krænkende deres Nærværelse! Føler ey din Siæl en voldsom Smerte over deres Ufskyldigheds, deres heele timelige Lykkes Forliis? Unker du ey av Hjertet disse Personer, forlorne for dem selv — for Staten — for Ti-

den

Den — og aller jammerligst — for Evigheden?
 — Skælver du ey ved den saa naturlige For-
 modning, at disse, seent eller tidlig, besmittede
 av de meest smitsomme farligste Sygdomme,
 som ere den ureene Lysts visse Frugter, kunde
 paafore Statens Marv en ulægelig Svækkelse
 — At maaskee din egen Søn, eller Beslægtes-
 de, eller Ven, eller Medbroder kunde i et svagt
 Øyeblik inddunste den Gift, som dræber med
 de gyseligste Plager. — Onsker ey enhver Men-
 neskeven, enhver ægte Patriot, at dette Onde
 maatte quæles i dets Barndom, at ikke dets
 Dyrkere skulle saaledes opdynges over vore og
 Efterlæggtens Hoveder, at vor Stad i Fremti-
 den skulle med Forhaanelse nævnes som det op-
 lyste Forderinges Skamplæt? — Bort offent-
 lige

lige Manufactur, og Tugthuus har jo overflødig Bacance til at modtage deslige Personer, som ikke uden politisk Evang gad gjøre noget Gødt med Hænderne; Naar kun nogle af det Slags bleve transporterte did hen, da ville flige Exempter gjøre kraftigere Indtryk paa den uerfarne unge og forræffelige Piges Hierte, end al anden skriftlig eller mundtlig Sædelære.

Elskede Hr. Politimester! Skik en saadan Uorden, ligesom alle øvrige, Deres Opmærksomhed — Lad Ombærelse av Traad og andre smaae Ting være Oldingens og den uarbejdsføre Enkes Levebrød — Lad den Unge omvankende legitimere sine offentlige aabenbare Beye! saa skulde Gamle og Unge, og selv den Paagiældende velsigne denne Daad, og vor Stad beholde sin igiennem flere Aarhundrede erhvervede Hæder.

Ingen retskaffen av den ringe Folkeklasse, av hvilken Udgiveren selv er avlet og fød, fatte ufortient Mistanke til denne hans for GUD og
Mens

Menneſket velmeente Opgave; thi den har ikke
 og burde aldrig henſigtet til nogen enkelt Per-
 ſons Beſtiæmmelſe og Haan — Blot Synet
 av ſaadanne Uheldige, hvis Lives blide Baar
 ſortgiøres av ſeyrende Friſtellers mørke Skyer
 har gjort ham det til Pligt, ærbødigſt at frem-
 ſætte de Meeninger, av hvilke alle veltænkende
 Borgere længe have været beſiælede; thi end-
 ſkiønt formuende Forældre nogenlunde kunde be-
 ſkiærme egne Børn imod den liſtige Forførelſe,
 ſaa maatte denne Fordeel fordoble deres Medli-
 denhed imod den Hob Fattige og Faderløſe, ſom,
 overladt til ſig ſelv, maae udgaae i en ſaa far-
 lig, og allerhelſt i vore Dage, tvetydig Berden.
 Vi bidrage, efter Evne, til vore Brødres muel-
 ligſte Tilfredſhed og Sindſroe, og denne kan
 ikke opnaaes, uden ved Dyd og en for forſærlige
 Synder ſkyldfri Samvittighed — Denne bli-
 ve vores Lod, Edle Medborgere! og den
 Rigdom kunne vi tage med os til et bedre Liv
 efter dette.

Bergenseren.

N° 15.

Den 11te Junii 1796.

Tredie Aargang.

(Indsendt udenbyes fra.)

Hr. Udgiver!

Jeg har ugentligen læst Deres Blade, da jeg boer i Nærheden, og fundet i dem mange til Almeenvælfærd tienlige Paamindelser. De er gaaen til Feldts imod Over: Eige: og Undermænd, imod Qvinder og Piger, Rige og Fattige. Maaden, hvorpaa det er skeed, har jeg ikke altid bifaldet, da Fægtningen har været for hidsig, og manglet det nødvendige Overlæg, som vilde befriet Dem fra de Ubehageligheder, De imidlertid har været

B

under

underkastet; dog være langt fra mig, derfor at miskiende Deres i mine Tanker vist nok redelige Hensigter. I tredie Aargang synes mig De har truffet den rette moderate Skrivemaade, som snarere finder Udgang til Forstand og Hierte, og nærmest frembringer Oplysning og Forbedring. — Men — tillad mig at spørge: Hvilke Omvendelses Frugter har De opdaget hos Deres Høystærede Publicum, for hvilket alle disse Forelæsninger ere holdte? Ere alle for Staten skadelige Uordener, i den Tid De har skrevet, om ey aldeles hæmmede, dog meere nøyagtigen paaseete og formindskede? — Hersker der nu is blant alle bergenske Borgere i alle Stænder en større Samdrægtighed end førhen? — Er Moe desyge til Forbedring, og begynder man at ind-

skræn-

frænke Overdaadighed? — Ere de Rige blevne
meere medlidende og gavmilde, og de Fattige
meere virksomme, meere skionsomme mod Bel-
gierninger? — Har Børneopdragelsen vundet
noget, og ere nu Forældre ulige omhyggelige for
deres Avkoms betimelige Dannelse til Dyden,
Sædeligheden, og en for dem meest passende
Velfærds Bane? — Er Misundelsens giftige
Braad avstumpet, og ligger den fordømte Bag-
vaskelse i Skiul, forfulgt av den ædlere menneske-
lige Tænkemaade: Enhver av os sin Mangel
har. — Er man nu med større Overbeviisning
kommen efter, at Naturen skabte os alle til at
være Mennesker, og vi, som saadanne, bør ansee
hverandre som Brødre? At Forforskjellen imellem
indvortes eller udvortes Fortrinligheder giøre kun

vore Pligter større eller mindre, paa hvis Jagttagelse vor egen og Næstens sande Vel og Tilfredshed beroe? — Kort sagt: Stræbe alle indbyrdes til at ville gjøre hinanden, efter Omstændigheder, lykkelige? —

Man fortæller her, at der iblant de bergenske Literaire og andre fornuftige Læsere circulerer nogle nye fra Kiøbenhavn opkomne Catechismer, som skulle være av en ganske besynderlig Indhold, og i hvilken Anledning en brav eenfoldig Mand for faa Dage siden spurgte mig: "Er det sandt, Jaer! at vi skal nu faae en nye Troe?" Hvortil jeg svarede: Jeg troer Ney! og holder for, det er best man bliver ved den gamle; dog trænger vist nok Almuen, maaskee saavel i Byen som paa Landet, til en meere udskraft Christendoms Kundskab, hvorved de vilde blive befæstede imod alle Slags Bildfarelser og vrange Lærdomme, som Bankundighed i den Sag ellers faa lætteligen antager, og som drager de sorgeligste Folger efter sig, baade for Kirken og Staten;

ten; thi (som De, Hr. Udgiver! i et av Deres Blade rigtig har anmærket) Religionen er det stærke Baand, som binder Folkets Hjerte til Monarkens, Menneffets til Medmenneffets, og er alle Rigers og Staters faste Grundvold — Den foragtet, ligegyldig, uforstaaelig og vaktende, da synker Fyrsten og Undersaattere dybt ned i Selvraadigheds og Tvedragts forførdende Ulykkers bundløse Svælg. Troens og Bantroens Apostle, Dydens og Lasternes Prædikantere, opstaae hobeviis i vore Dage over den ganske Jordens Kreds, og vi hidtil lykkelige Danske og Norske ønske av Hjertet: at Sandhedens reene Stemme, som taler Dydens og al borgerlig Lyksaligheds gode Sag, aldrig hos os maatte døves av løgnagtige Bedragerers huule Raab, men at vi til Kongens, Hans Huuses, Hans Raadgiveres Glæde — til Folkets og Landets Beste, maatte gaae frem fra Lys til Lys!!! — Dette oprigtige Ønske, Hr. Udgiver: har overtalt mig til at opfaste fore-

gaae

gaaende Spørgsmaale, og bede dem indførte i
 Deres Blad — Jeg begreb forud, De kunne
 svare mig som saa: "Min Herre! jeg har ligesaa
 "lidet tænkt, ved mine Blade at ville fuldkom
 "mengjøre mit ganske Publicums borgerlige
 "Tænke- og Handlemaade, som en Præst, at
 "skulle i 3 Aar omvende enhver Siæl i hans
 "Meenighed fuldkommen til Guds Rige — Har
 "mine Blade kun stiftet et eller andet godt; be
 "virket en eller anden ædel Følelse; iværksat en
 "eller anden god, og forhindret en eller anden
 "ond Handling, saa er meeste Deelen av min
 "Skrivehensigt opfyldt, og jeg ville derved blive
 "i høyeste Grad fornøyet med mig selv; imidler
 "tid staaer det Dem, min Herre! frit for, selv
 "at høre og see." Omtrent saaledes kan jeg troe
 Svaret maatte blive; men da jeg troer av De
 res Blade nogenlunde at skulle kiende Dem, saa
 er jeg ligesom vis paa, at De, i Stedet for Bes
 brendelser, optager mine Spørgsmaale for det
 de i sig selv ere, velmeente Opmuntringer, ved
 hvilke

hvilke ogsaa jeg, paa min Bids, ville bidrage
mit Lidet til almindeligt Folkehæld. I Forvis-
ning herom, er jeg

tuus totus

E **

Min Ven!

Tak for Deres Tanker om mig selv og mine
Blade! — Jeg er fuldkommen av samme Meenin-
ger, som De; og saare forfærdeligt er det, at
ikke saa velskrevne Anmærkninger oftere kunne
findes indførte i dette Ugeblad. Jeg har tilforn
giort min Troesbekiendelse over min Uformuenhed
til det offentlige Skribentsag; men immer, og
immer forgiæves har jeg ventet nu og da Under-
styttelse av Dem i min Kreds, hvis Kundskaber
og Vittighed kunne giiret det eeneste offentlige
Blad, Avisen fraregnet. — Min Fornuftkiste
er nu næsten tom, saa jeg maae gribe dybt ned

i den, for at finde Et eller Andet, som ikke er saa aldeles Sludder Sladder; thi tænk engang! jeg maae ofte i en Uge viise mig: som Jurist (NB. av det jammerligste Slags, uden Formaliteter) Skolemester, Ugeskribent, Cathechet og Prædikator. — Jeg er forlibt i mig selv over, at jeg til Dato ey er meere slovet; dog, skulle ikke disse Dage forkortes, og min Forsatning snart tage en anden Stilling, saa declarerer jeg paa engang Banqverot for Siæl og Legeme; dog blot i dette Liv. I Forhaabning av det Modsatte, skal jeg dog, saavidt jeg kan holde Houmeuret vedlige, endskiont det vel ey altid skeer paa den Maade jeg ønskede — Man kan giøre for meget, saavel av Sorg, som av Glæde, det har den fortræffelige Digter Horatius forlængst lært os. — Tiden er stakket og Rummet fylde, derfor her ey meere fra Deres Ven.

Udgiveren.

Bergenseren.

N° 17.

Den 2den Julii 1796.

Tredie Aargang.

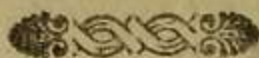

- 1) Hvad er god Opdragelse?
  - 2) Bør og kan den finde Sted i alle Stænder?
  - 3) Hvilke ere dens Fordeele?
-

De fleste af mine Høystærede betalende Læsesere, (hvis Antal, desværre! Ugentlig formindskes) veed av Overbeviisning, at fra det Dyes blik, man faaer Navn av Fader og Moder, denne, blant alle Titler paa Jorden, ældste, ædlest, livsaligste og ærværdigste, da ligesom lever man ey meere, i det mindste lidet imod forhen, for sit blotte Jeg — En dydig og elskværdig Egteskælle har vist nok store Fordringer,

N

ger,

ger, som vi indbyrdes stræbe at betale hinanden — Ustkromter Kiærligh d, folsom Omhed, oprigtig Deeltagelse i Livets Byrder, Sorger og Glæder, Bæe og Bel; Disse ere Egtestandens ubrodelige Pliigter, paa hvis Opfyldelse alle dens Behageligheder og Fordeele beroe; — men skænker nu Forsynet os et eller flere Bant paa denne guddommelige Foreening, da velsignes vi med Avkom, som hos Esterflægten skulle blive vor Erindring — Forst da blive vore Planer meere udstrakte; vi see da længer hen i det Tilkommende, og hver overlagt Handlings Hensigt bestemmes udenfor vore egne Dages Grændser. — Den Barnløse eller Ugivte kunne vel ogsaa ved sin Virksomhed gavne sig selv og Esterflægten; men hertil føle de aldrig den Opmuntring og Drivt, som de, der see sig omringede av deres uskyldige, uforsørgede Smaae; Hins Hæld og Fornøielse paa Jorden, ere for det meste indskrænkede til enkelte Nydelser av Tidens gode Ting, som deres

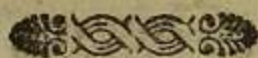
Deres Egners rette Brug forskaffer dem; Disse
Derimod smage dem med fordoblet Godhed, just
fordi de maae deeles med dem, de i egentligst
Forstand kalder sine. — Og hvilke ere nu de
Bestræbelse fra vor Side, som, naar de lyk-
kes, i den fuldkomneste Grad paa Jorden glæde
gjøre os, som Forældre.

Dernæst har Erfarenhed igiennem alle
Verdens Tidsaldere viist, hvorledes nu og da
mange riige Folkes Sønner og Døttre, som,
bemidlede med flere Tusinde, ere udgaaene i
den store Verden, for selv at befordre deres
Velfærd, Forældres Ønsker og Haab, hvorledes
disse, enten ved Bantsyke eller slet Bestyrelse,
ere tidligen nedsiunkede i den forsmædeligste Ar-
mod og Kummer; Ja! have ey saa siælden ved
deres Udfærd, end og under Besiddelsen av
arvede Rigdomme, gjort sig foragtede av deres
Tids Medmennesker — opdyngtet Skændsel
over deres Forældres Stov, og omfider For-
bandelser over deres eget — Alt dette tilsammen-

taget, overtlyder os om, at foranførte Grund-
 sætning er langt fra den vigtigste for vor Avkoms
 blide Fremtid. — Hvad er altsaa, hvori bestaaer
 da den allervigtigste av Forældres Pligter? og
 her bør svares: En god Opdragelse! og nu
 er jeg kommen til min korte Forklaring over mit
 første i dette Blad fremsatte Spørgsmaal;
 Hvad er en god Opdragelse?

Disse begynde med vore Børns Fødsel, og
 vore tilligemed dem. Det gamle Ordsprog:
 Smaa Børn, smaa Sorger, og ligeledes om-
 vendt, er en urykkelig Sandhed. Føde, Klæ-
 der og Tillsyn, ere Forældres første og vigtige
 Skyldigheder imod deres Børn, om de ville
 svare til et saa dyrebart Navn, og bære det med
 Ære; men ogsaa en sorgelig Sandhed, Gud
 bedre! at Mængden troer, herved at have gjort
 alt hvad der i den Henseende kaldes og er Pligt —
 Gaaer det noget høiere, da udtrykker den meere
 vindskibelige eller formuende Hob sig under deres
 Kalbs Foretagender ofte saaledes: Vi, eller I,
 Du

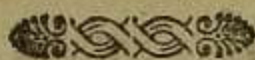
Du eller Jeg, maae betænke, vi 2c. have Børn! Det er med andre Ord: Vi maae arbejde paa, at berige os, at de, efter vor Død, kunne arve anseelig Formue, og ved den vorde lykkelige! Vist nok en naturlig, rigtig og skøn Grundsaetning, naar den, efter Dyd og Redelighed, udføres, ved Hielp af en haeldig Skiæbne; det er: Stillinger og Tilfaelder i det Timelige; dog ingenlunde den, til vore Børns sande Hæld og Hæder, vigtigste; thi — Først kan den ikke herske, ikke tænkes hos de fleeste fornuftige Dodelige, hvis Lod her det blev: Kun at sørge for dagligt Brød, det ofte saa vanskeligen, saa møysommeligen erhvervede Netop —

Man har, helst i de seener Decader, fornærmet denne fortræffelige og blant alle Menneskets tilsyneladende Egenstaber mest elskværdige Caracteer, ved under samme blot at tænke sig denne Tids Pinagtigheds saa kaldte Levemaade, som eene bestaaer i en Samling av Krumbinger,

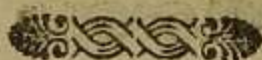
minge, Meyen, og et fredsommeligt Register Bagateller, som jeg her ikke aad indføre. Vor Tanke gaaer derfor over til Udtrykkets sande Meening, og da ville vi fremholde for os Grundrisset af en god Opdragelse.

De sildigere Menneskekiendere, hvis ivrigste Ønsker vare og ere, at bidrage til den nu værende og efterkommende Slægts muelige jordiske Guldkommenhed og Hæld, have (vist nok rigtig) giort os opmærksomme paa: at Barnet allerede i dets første Tilværelse utræder medfødde Tilbøjeligheder, som bære Præg av Bredde, Misfornøielse, eller Glæde dog Tilfredshed; Disse Lidenskaber ville man allerede da undertrykke, eller ophøje; — men hvorledes? — Hos enkelte formuende Familier, som, foruden eget daglige Tilsyn, have udvalgte Tjenestefolk til sine Børns Omgang, der ere instruerede av Forældre, at give Agt paa deres Gemnths Bestaandhed, og, efter Tilladelse, at nægte deres brusen- de uovertænkte Higen efter Ting, hvis Nydelse ville

ville kun forsøge deres skadende Begierligheder — Hos disse kan uimodsigeligen en god Opdragelse tidliggen finde Sted, og frembringe de ønskeligste Frugter — Dog blev aldrig denne Hjertets tidlige Dannelse noget brugbart Opdragelses-System for det Almindelige, og hvad udgjør en eller anden enkelt Person iblant Millioner? — Nej! Omtrent saaledes kunne man bestaae med at have gjort sit, til Uvkoms Fortrinligheder og Fordeele; naar der efter Barnets Skønne legges Mærke til dets gode og onde Side; naar det nogenlunde forstaaer mundtlige Opmuntringer, da ikke at forsømme deres ofte igientagne Brug; naar det kan skielne imellem Personers større og mindre Bigtighed, kiender Fader, Moder, Godskende, Amme, og Familiens øvrige Venner; naar man da lemper sine Paamindelser efter Barnets Faaetevne, og nøye vogter, at ikke Jagttagelse av Dyd bliver Riedsommelighed, og Udsøvelse av Last en Trældoms Frygt; naar Tilvæxt av Opmuntringer til ædel Tænkemaade

og reene Sæder voxe med Dets Alder, og der omhyggeligen søges at opdage, hvad Afgang samme finde hos deres av forfærlige Forseelser endnu ubesmittede Siæl; naar nyelig foreløbende Ex-empler forestilles paa en Maade, som fryder eller bedrøver, opvækker Attraae eller Afskye, og den Unge tilbænnes at tænke sig en Fremtid, da hans Skæbne for største Deel beroer paa hans Anvendelse av medfødde og vbragte Guldformenheder. —

(Fortsættelsen følger.)

Epigram.

Til Rygtet i en Drøm.

Gid Du indhøste Straf og Skam,
Som siger: at jeg dræbte ham;
Thi Du jo længe forud veed
Min saa bekiendte Kiærlighed!
Jeg stedse hader Gud og Dyd,
At øve Synd, var her min Fryd!

Rygtets Svar til Drømmen.

O! gid saa vist jeg salig var,
Som Satan Dig til Bytte har!
Med andre Ord det lyder saa:
Du hisset fortient Lon skal faae.

Bergenseren.

N° 18.

Den 9de Julii 1796.

Tredie Aargang.

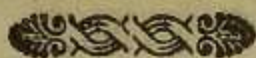

(See forrige No.)

Naar man, i det de skulle begynde Verden, forestiller de uerfarne Unge ærværdige Mønstere de bør efterligne, for, ved Forsynets Gunst og virksom Bestræbelse, at opnaae lige Anseelse, Omdømme og Velfærd; — naar deres Fejltrin rettes, og man lader dem viide, at et grandseffende Dye, en udforskende Efterspørgsel forfølger deres Fied; naar den Rige avvænner Søn og Datter fra at stole paa Forsædres samlede Skatte, og tilvænner dem tvært imod at ansee samme som et farligt Legetøj, der, misbrugt,

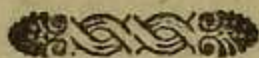

paafører Samvittigheden ulægelige Saar. —
 Naar den Fattige arbejder paa at riggiøre Si-
 ne, ved at indprænte den ædle Stolthed i deres
 Barm, som Rettskaffenhed medfører under alle
 Tidens Stillinger, og overtaler dem til, altid i
 den at finde sit Nok, endskjønt deres Fortienes-
 ter forbigaaes af den lumpne Egennyttets graa-
 dige Indflydelse, ja ligesom ofte av Misforstand
 paa sand Bærd. — Naar man lærer dem at over-
 see Grændseffillet imellem sand Lykke, og det,
 som den uoplyste Mængde troer at fortjene saadant
 betydeligt Navn; — Dog, hvo kan opregne alle
 de Jagttagelser og Methoder, en god Børnes
 opdragelse fordrer av de Paagiældende, om det
 skal lykkes dem, at bidrage en stor Deel til deres
 Noksoms indvortes og udvortes Fuldkommenhe-
 der; de ere næsten ligesa mange og forfficellige,
 som Antallet paa de Personer, paa hvilke de
 skulle

skulle anvendes; thi dette veed man av Erfarenhed, lige gammel med Menneffeslægten, at man iblandt den aldrig har fundet eller kan finde To, som i et og alt besidde selvsamme Egenfkaber til selvsamme Hønde; Alligevel troer jeg, her at have fremsat de vigtigste og paa Mængden best anvendelige; derfor ville vi med vor Undersøgelse gaae over til det 2det Spørgsmaal: En god Opdragelse, kan og bør den finde Sted i alle Stænder, og hvorledes?

To! de foranførte Regler ere almindelige og brugbare for enhver Folkeklasse. Til dem have Daglønnerens saavel som Ridderens Søn begge Udgang, og kun deres Forsømmelse fremvirke næsten alle de skadelige Feyl i Kirken og Staten, som svække eller tilintetgiøre deres muelige Anseelse og Fortrinligheder. Vi forbigaae her alt det ceremonielle, som de høyere Stænder

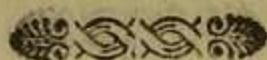

saa omhyggeligen søge at indprænte deres Børn,
 der er gandske overflodigt for Middelstanden, og
 som kun en eller anden taabelig Daare efteraber,
 i Tanke om, at tildrage sig Hobens Opmærks-
 somhed, den han rigtig nok, men fra den latter-
 lige Side, erholder — Her udelukkes ogsaa alle
 de skionne Kunster og Videnskaber, som de av
 ædel Byrd og stor Formue fra Ungdommen av
 oplæres udi, og som i mange Henseender tiene
 til at gjøre dem Livet desto behageligere — Til
 alle disse have de fleste av de ringere Stænder
 hverken Tid eller Evne; Vi ville derfor indskræn-
 ke vore Anmærkninger allene til de sidste, og da
 blive de i Korthed følgende:

Enhver Huusfader og Moder, som ere vel-
 signede med Avkom, eller have paataget sig, at
 være Faderløses Forsørger og Forsvar, gjøre us
 uden Tvivl disses Vel til deres vigtigste Omhøe —

Synet av deres Smaae, opvækker uimodsigelig
gen mange tunge Bekymringer i deres Barm
for hines Fremtid; alle deres Kræfters daglige
Anstrængelse hensigter stedse paa Ethvervelsen av
Livets uundværlige Fornødenheder, og at kunne
bidrage til hines taalelige Skæbne, naar disse
begynde Verden og skulle arbejnde sig sin Bestem-
melse nærmere? men er det ikke en ligesaa uryg-
gelig Sandhed: at de fleste troe, ja udlade dem
vel tit og ofte med: at de derved have giort alt
sit? — Mon man ikke, i det man søger at
afhjelpe Legemets Nødtørstighed, forglemmer
Siælens Mangler, og en betimeligen giver den
sin tienslige Føde? — Er ikke Indholden av de
fleste huuslige Samtaler imellem Forældre og
Børn for det meeste ikkun stumpede Paamindels-
ser, der blot angaaer det Jordiske, som udgjør
en saa saare liden Deel av Menneskets sande
Værd

Bærd og Lyfsalighed? — Bliver ikke alt for
 ofte Dyd og Last tomme Ord, som de Unge næv-
 ne uden Meening, og de først efter Udvølsen
 lære at forstaae? — Lader man ikke Hjertets heele
 Udstyr imod en ond og forførist Verden, som de
 uerfarne sandfelige Unge træde ind i, ey siælden
 bestaae i denne enkelte Formaning: Mit Barn!
 skik dig nu vel, og lad (^{os} mig) see, at (^{vi} eg)
 faaer Glæde av Dig! uden at Son eller Datter
 har mindste tydeligt Begreb om, hvad der
 udkræves til at skikke os vel, og, hvad som just
 er det Modsatte, ilde. Disse Feyl fremavles
 deels av Skiodesløshed, deels ogsaa av Bann-
 kundighed, ja vel nu og da av en utidig Over-
 bærelse og Kiærlighed til Børn; Jagttog man
 kun de faa her anviste Regler for en god Opdra-
 gelse, da skulle den ikke saa kiendeligen savnes
 iblant os — De ere nødvendige for Personer av
 begge Kion i alle Stænder; dog trænger Hans-
 Kiønnet, fattig saavel som rig, hvis Birkekreds
 er

er meere udvidet, hvis Tænke- og Handlemaa-
de have en saa meget større Indflydelse paa det
Heeles Vel, betydeligen meer end Hunkionnet,
til den her omtalte gode Opdragelse — For Per-
soner av sidst nævnte Kion er den og høyst u-
undværlig; men dog en for dem alle i lige høy
Grad — Den velholdne Borgers og Embeds-
mands Datter, hvis sorgløse Ungdom iiler bort
i Forældres trygge Boelig under deres Ringers
Skygge; Hun er i denne blomstrende Alder
at ansee som en uvedkommende Tilskuer av
de mange Slags Oprin, som hver Dag lader
opføre paa dette Livs Skueplads — Hende lev-
nes meere end Tid nok, efterhaanden til at ud-
danne Siæl og Legeme, bestemme sig for Dy-
den, væbne sig mod Lasten — Hun er altid om-
ringet av oprigtige Raadgivere, aarvaagne Led-
sagere, som beskytte hende imod Fristelser, og
ved mindste Fejlskridt med færlige Arme lede
hende hurtigen tilbage paa hendes Pligters rette
Bane. Denne Tilsyn forlader hende ikke, før
end

end de største Farer ere forbi, og hun, indtraad i anstændigt Egtteskab, gaaer ud fra Forældres Huus, ind i sit eget. Den fattige Pige tværtimod, som i septende Aar nødsages til at vandre ud i fremmed Tjeneste, og under Ansigts suure Svædd fortiene dagligt Brød — som siælden seer eller sees af Sine — som staaer saa megen Fare for at misbruge den liden hende nu og da givne Frihed, og, indlemmet i fordærvede Selskaber, ty hen til Steder, hvor hendes Uskyldighed, og med den hendes ganske timelige Lykke med Et forlores — som ynkes og rettes først da, naar hun straffes, og omringes af en Sværm trædske Forførere — For hende især giælder det, om hun er i Tide bleven bekiendt med de Grundsaetninger, som udgiøre det væsentligste av en god Opdragelse.

(Slutningen i næste Nummer.)

Bergenseren.

N° 19.

Den 16de Julii 1796.

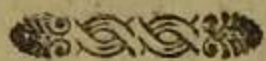
Tredie Aargang.

(See forrige No.)

Vi nærme os nu til Besvarelsen av det 3die Spørsmaal: Hvilke ere Fordeelene av en god Opdragelse? —

Saa vist god Opdragelse kan finde Sted hos alle Stænder, saa visse ere og dens Fordeele i enhver særskilt Stand. Utter her ville vi indskrænke vore Anmærkninger til de ringere, her meenes fattige Folkeklasser, (Kun den, som tænker og handler med Overlæg nedrigt, fortjener Navn av ringe) da de synes, best at kunne nytte samme. Vor Tanke overskue Mængdens

huuslige Forfatning, og vi ville, til vor Besdrøvelse, opdage en mindre end taalelig Omgangsmåade imellem Personer, som have indgaaet den helligste Forbindelse, og hvad er vel hertil den mest herskende Aarsag? Uden Møye bliver man vaer, at Mangel paa betimelig Eftertanke, Opdragelse og Paamindelser, omskaaber Egtestanden til det Modsatte, av hvad den i sig selv er, kan og bør være. Contraster av Siæle forlibe sig i Legemet, og det Ønske opnaaet, saa bliver Eigegyldighed, ja ey sielden Foragt og den deraf uadskillelige Misfornøelse, De kommende Dages visse Deel. — Den ikke vel opdragne Mand og Kone blive nu selv Foreældre, og skulle uddanne deres Avkom, som for en nye Verden. Ved aldrig at have gjort sig

fig noget nogenlunde tydeligt Begreb om den nærværende, (deres Tids Alder) kunne de endnu mindre udfinde en rigtig Fremgangsmaade for den tilkommende. En eller anden, ligesom henstængt tør Moral, hvori Hjertet som oftest ikke deeltager, bliver al den Sædelære, hvor med deres Børn forsynes, uden at man overvejer, hvor mange Anledninger til modsatte Gøyn, de inden og udenfor egne Døre have mere lærvilligen lagt paa Hjerte. —

Men i det vi forestille os alt det skadelige, Mangel paa god Opdragelse medfører, gaaer det fremsatte Spørgsmaal os vel langt av Sigte, som var: at opregne de almindeligste av dens Fordeele, som ere uadskilleligen forbundne med dens Efterlevelse — Den, hvis Lod det

blev at æde Herrers Brød for lejet Tjeneste, vil, uden Tvivl, indhøste de fordeelagtigste Frugter, naar de foranførte Regler blive i de yngre Aar gjort ham høyst vigtige og uundværlige, og han selv, i de ældre, vaager over deres Sagttagelse. Troskab, Lydighed og Flid, ere ham da naturlige Egenskaber, som ingen Fristelse kan røkke, og disse erhverve ham Agtelse, Gienkiærlighed og Gunst — Vi see ham ved ethvert Møde at have gjort Fremgang til Hæder og Eyendom — Det muntre oprakte Ansyn, det sorgløse Smil, den raske, Sundhed røbende Anstand, dette tilsammen ere talende Bidner til os, om Personens ærværdige, rettskafne Forhold. Fra Tiener gaaer den ey siælden over til Sønns eller Datters halve Rang

i Huuset. Alle Luffelser staaer den aabene, og dens sandrue Ord gælde paa Siden av Huusfaders og Moders. Disse giøre da og Udskast for den troe Tieners Fremtid, og bidrage, efter Evne, til sammes muelige Hæd og Bellebnet. Naar deslige Personer omsider blive Mænd, eller Hustruer, da forisættes for Alvor Bruagen av de gode Grundsaetninger, som hensovede Forældre indpraentede i deres spæde Bryst. — Om, venlig, stræbsom Egtesfælle blev stedse den vel opdragne Dreng og Pige. — Givt efter Foelste og fornustigt Overlæg, nyder den Standens fortrinlige Glæde, og bærer, uden Knur, dens uundgaaelige Besværligheder; — med et roeligt Blik overséer den sine Skæbner.

Modgang giør ikke stolt, vellystig, ubarmhertig, eller gierrig: Modgang giør ikke forsagt, uvirksom, utaalmodig — Omsorg for Born bliver ikke et kiedsommeligt, tungt og paatvunget Arbejde, men en ficer, behagelig, upaaanfet

anket Tidssfordriv, hvis sødeste Belønning er:
 Børns Tilvæxt i Belansthændighed og Kundskab.
 Synet av sin Familie opløfter Sjælen langt over
 de Forlystelser, som falske forestilte Venners
 støyende tomme Fryd i Selskabers larmende
 Gilde øyeblikkelig afsøder. — Tilfreds med For-
 synets viise Førelser og samme gandske overladt,
 henlever man sine Dage uden selvgiorte Eng-
 stelser, uden Bebreydelse for de henfarne, uden
 Frygt for de tilkommende — Blev Alderdømt
 denne Dydiges Lod — blev den levnet Tid til at
 see Børns Skæbne for største Deelen udviklet,
 og dem i Besiddelse av alle Fortrinligheder, som
 en efter deres anlagte Planer god Opdragelse u-
 feylbarligen skænker — O! da føler den dette
 Livs heele sandeste Lyksalighed. Var end dens
 Kaar ringe, og Mangel paa det Nødtørstige
 stor; avkræstedes kiendeligen baade Aand og Le-
 geme: — Krungiorde for Alvor Snese Mars
 Slæb de trætte Skuldre, og hældede man nær-
 mere ned til den Grav, som venter alt Kiød,
 o!

o! man fandt da sit Nof, sin tabte Styrke blot i den Tænke: at have stræbet paa at opfylde sine Pligter, og allerhelst dem, man skylder sin Børnesflof: — At man ikke har arbejdet forgæves: at deres Mandom giengældet Ungdoms Møyer: at man, trygge for deres gode Navn og Rygte, kan sige dem det sidste Farvel: og at de sidste faderlige, moderlige Belsignelser skal nedstige i Arv indtil tusinde Leed. — Sædre! Mødre! Hæld os, om vi kunne arbejdet os og vore Børn frem til dette store Maal! — Hæld Sædrene-landet! Monarken! Medborgeren! om denne Tænke- og Handlemaade blev det Almindeliges Caractéristik! Vor Tidsalder synes at for-dre den meere uforgibiengelig end de hensvundne. Den er det sikreste Middel til at vedligeholde ind-byrdes Fred, Orden og Belsærd. — Vort Av-kom kunde ellers gaae over til tøyløst Frækhed, og, forvirrede av Indbildningens Phantasier, blive sin og Næstens Odelæggelse. — Mey! Eer-nighed er vort Skioldemærke, Trofskab vor Sed,

Sed,

Eed, Evedragt vor Uoffne, Retfæffenhed vor
 Altraae! Denne Eed nedlægge vi i vore Børns
 frugtbringende Hierter, og naar den blomstrer
 op over vore graachærdede Hoveder, da skulle
 vi med den livsaligste Tilfredshed ihukomme det
 Forbigangne, og under Taksigeller og Bønner
 drage vort sidste Mandedræt. Forældre i alle
 Stænder! tager disse faa Anmærkninger til
 Minde og Tværksættelse — Vi fortiene ey ellers
 et saa dyrebart Navn; Vi hade vort Udkom,
 endskiont vi troe at elske det; vi forfremme deres
 Vanhæld, i Stedet for at befordre deres Lyk-
 ke — De væde vort Støv med bittere Bekla-
 gelses Taarer, og vor Sammenkomst i en an-
 den Verden kunne giøre vor Forsmædelse fuld-
 kommen — Vi nævne aldrig vore Børn, uden
 at tænke paa en god Opdragelse, og da skulle de
 være vor sande Rigdom, vor Dyenslyst, vort
 Huuses Prydelse, vort Navns Hæder, vor
 Mandom, vor Alderdoms, vor Evigheds ree-
 ne Forlystelse!!!

Bergenseren.

N° 20.

Den 27de Julii 1796.

Tredie Aargang.

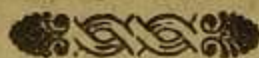

I et stærkt Tordenveyr.

Jehovah! naar Du med Din Almagts Torden
Dg Lynets Blik omstraaler Mennesket,
Da skiuler sig det mindste Kræe paa Jorden,
Dg selve Spotteren maae redsom frygte det.

Vel Sandhed: at den Elementers Bragen
Dg Skyers Knald, og sprængte Dunsters Lyn
Belgiørende din Godhed laae for Dagen,
Dg hellig Andagts Lov, avtvang os saadant Syn.

Thi Sundhed skal derved befordret blive,
Den tykke Luft snart vorde reen og klar,
Vor Aande fri, os qvægsom Styrke give,
Dg meere let, vor Byrde, Jorden bar.

Men snart forglemte den Sandhed os undfalder,
 Og Frygt og Skræk løb om i bange Bryst.
 Selv Dævoles Ben, fortørnet Guld-paakalder,
 Og skælvende fra Himlen søger Trost.

Nu ved hvert Lyn Samvittigheden vækkes,
 Som før saa trygt i Synd inddyppet laae,
 Hver Ondskabs Fejl anmelder sig — man skrækkes,
 Og trint om sig den Straf og Brede saae.

Hver Mamons Træl og Brødres grumme Plager,
 Og Daaren, som blot Høyhed fræk tilbad,
 Den modløs just i dette Nu forsager,
 Og Jordens Alt kan ikke gjøre glad.

Za! hvo iblant os usle Dødelige,
 Fra Staader op til Fyrsters sidste Rang,
 Vil Straalen ey fra Almagts Haand undvige,
 Ey føle sig ved sammes Dundren bang?

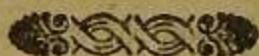
Jo! Enæl Forstand, tilbed og skælv tillige,
Naar, svøbt i Lyn og Elementers Strid,
Da Berdners Guld laer hine til dig sige:
Hvo skabte dem — Seraph — og Dig — og Tid?

Forfærdende; dog faderlig og kiærlig
Er denne Røst, som kalder paa vor Aand.
Vi følge den — vor Fordeel da hvor herlig!
Naar som, med Eet, her briste alle Baand. —

Du veed min Synd — GULD! — vær mig Synder
naadig!

Tilgiv! Tilgiv! Lad Naade gaae for Ret!
Thi eene Du er for min Skæbne raadig;
Min Evighed, den ikke nævne: — slet!

Paa dette Bink fra hvalvte Himmelegne
Skal forsømt Pligt for mine Dages Maal
Oprettes, og mig følge allevegne,
Forhøye Lyst, til Møyen skænke Taal.

Modtag mit Suk, mit Forsæt du bestyrke,
 Bærn om mit Jeg paa hver en farlig Stil,
 Lad Siæl og Kropp i Stov dig værdig dyrke,
 Og juble Dig, naar Farer er forbi!

Belsign mit Kald, mit Brod, mit Huus og Mine!
 Baag over Folk og Fyrste — Fødeland! —
 I varig Fred hver deele Godt med Sine! —
 Belsign, o GUD! enhver i ærlig Stand!

Skænk Bye og Eng og Agre, Skov og Have
 Din Overflod til Dvæg og Mennesker!
 Gid, til din Priis, vi nøyes med din Gave,
 Erindrende: at uforstyldt den er.

Men nok en Bøn, ey vigtig blot for Tiden,
 (O! maatte den av alle vinde Gunst!)
 Paa den berøer vor heele Skæbne siden,
 Den ubønhørt — alt andet er omsont.

Lær Du mig selv, — at leve, handle, tænke
Med Hensyn paa en ukiendt evig Løn —
Blev Dagen mørk, skal Livet Uheld skienke;
Lad Astenen dog for mig vorde skien!

Frimodig jeg, trods alle Møyer, iler
Til Glædens Land, mit Bærsens rette Hiem;
Naar da mit Støv forglemt i Støvet hviler,
I Salighed min Aand forglemmer dem.

Ja! naar engang at Himle sammenfalde,
Og Verdens Brag bebuder Død og Dom,
Lad saadan Røst mig frem av Graven kalde:
Forløste! vaagn, og for mit Ansigt kom!

Da skal hver Frygt, opslugt av Fryd, forsvinde,
Din Almagt mig da ikke skrække meer;
Jeg just i den min Salighed skal finde,
Naar hist jeg Dig i al din Gudsdom seer!!!

Venskab.

Denne elskværdige og for det borgerlige Livs Fors
trin og Behageligheder saa uundværlige Pligt;
hvad har den ikke i vore Dage tabt i dens Ud
øvelse? Den begynder alt meere at forvandles
til et tomt Navn, uden Meening, uden Fors
dringer, og hvad som er endnu værre: man
bruger det til Mafke, hvormed at skule de
imod Næstens Belfærd og Sindssroe skade
ligste Anlæg; saa at de, som indbyrdes fals
de hinanden Benner, ere en siælden hemme
lige Fiender; der, enten av Misundelse eller
Egennytte, luure og arbejnde paa giensidig
Undertrykkelse. Ja! en sørgelig Opdagelse!

at oprigtigt sandt Venſkab tit og ofte ikke finder Sted imellem Personer av den helligſte Forbindelſe, imellem Børn av en Faders Sæd, og Familiers nærmeste Blodsforvante — Hvad kunne da diſſe love det Almindelige av deres daglige Omgangsmaade? Intet, uden Banhæld og Misfornøyelſe. — Det er av denne onde Sæd, at en ſtor Hob dette Livs Elændigheder fremſpire. — Venſkab har ſine Grader, det veed man; her ſkal allene korteligen tales om den, ethvert fornuſtigt, oplyſt Menneſke uden Forſkiel ſkylder ſin Tids og Kredſes Medmenneſker, hvis velgiørende Frugter blidgiøre dets egne og Næſtens Dage. — Til denne Venſkabs Grad udkræves allerførſt: at man under ſin Næſte alt det av Livets gode

gode Ting, som han i sit Ansigts Svæd lovligen kunne erhverve sig — taale, uden skieve Dyekast, at see hans Fuldkommenheder for Siæl og Legeme at blive lige, eller vel og at overstige ens egne: — At man dernæst udvii- ser Redelighed i Ord og Handlinger, ikke adskiller Medborgerens Fordeele for langt borte fra egen; men stedse ihukommer det Forhold, disse bør have til hverandre, om man skal kunne eye en god Samvittighed, for at have opfyldt endeel av eedsvorne Borgerpligter: Endelig, at hvor almindelig Nød gjør det nødvendigt, man da, efter Evne, gjør en eller anden Opofrelse, for at vedholde Ligevægten i Samfundet, saa ikke visse enkelte Deele skulle lide for meget, og eene bære Byrderne av uundgaaelige naturlige Tilfælde.

(Fortsættes.)

Bergenseren.

N° 21.

Den 30te Julii 1796.

Tredie Aargang.

Selskabs-Sang

paa

en Bøns Fødselsdag. *)

Melodie: Boer jeg paa det høye Fjeld.

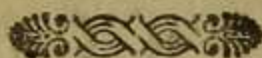
I.

Morgenrøde! smil mig til,
Lad min Aand som dit Nafsyn saa munter nu være,
Ehi opromt den siunge vil
Hulde Dnsker, en Yndling til Ære:

F

D!

*) Da man i alle danske Uge- eller Maanedskrivter finder Sange av samme Art, og som kunne igientages ved passende Lejligheder, haabes: at ogsaa denne ikke mishager mit høystærede Publicum.

O! I favre Ungdoms Aar
 Giv ham Hæder og Hæld for de kommende Dage,
 At, naar Mandom han opnaaer,
 Han dens sødeste Frugter maae smage!
 Ven! her paa din Fødsels Fest
 Ønskes, drikkes av hver Giest
 Din den gode Fremtids Skaal!
 Tømmer alle det bredfyldte Maal.

2.

Gid, til din og Fædres Fryd,
 At din Handel maae blomstre og Fordeele skænke!
 Disse Du med Glæde nyd,
 Medrig Nidskhed med Afskye Du tænke!
 Huus kun stedsse i din Barm
 Et sandt Venskab for dem, som ved Dyd det for-
 tiene,
 Og, saa tit Du saae en Arm,
 Lad dit Hierte med Haand sig foreene!
 Venner! følger Fædres Skik,
 Paa det Ønske atter drik:

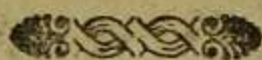

Gid det gaae hver Riobmand vel,
Som besidder en eyegod Siæl!

3.

Men her ey forglemmes maae
Hædersmanden, din Fader, og værdige Mage,
Fædre for saa mange Smaa —
O! formeer Du, o Guld! Deres Dage!
Lad en sand Velsignelse
Om den sneehvide Tinding i Alderdom sættes,
Lad Dem Livkom glade see,
Navnets Hæder av Tid'ey udslættes!
Og nu atter her igien
Klinker muntre Ben med Ben:
Gid Enhver med Børnesflof
Maae velsignes og have sit Nok!

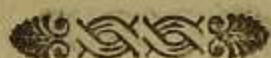

(See forrige No.)

Et saadant Benskab er passende paa Menneskers Væsen, uadskilligt fra Skaberens Bestemmelse, og nødvendig til Opnaaelsen av de Fordeele, det alviise Forsyn avveiede for dette Livs Fortere eller længere Løbebane. — Det kunne og burde finde Sted hos alle Stænder, fra den, som bær Badmel, til den, som brammer med Purpuret. Det er den christelige Religions store Grundsaetning, som paabyder: Du skal elske din Næste ligesom (det er) lige med dig selv. Mængden synes at troe: man derved tabte for meget av egne Bequemmeligheder, Forslystelser, Formue, Anseelse, og hvad øvrigt, der er enhver hæftigste Attraae; men intet mindre — Benskab, giensidigen iagttaget og udøvet, er tværtimod en stor Binding. Vore jordiske Fortrinligheder nydes umisundte, og deres Mangel bliver os en meere taalig Byrde, i det den ey er betyngtet med Nag og Bebreydelse imod

Med:

Medborgeren, som den, man anseer (alt for ofte efter Fortieneste, desværre!) som en her til bevirkende Aarsag. — Det forhøyer Smagen av Tidens tilladelige Tidsfordriv og Glæder, og det blotte Syn av Andres Fornøyer trindt omkring os, endskjønt Omstændigheder en tillade os Deeltagelse, er dog vederqvægende for det tilfredse Hierte. — Den Overflod, hvormed Allmagten velsigner vore Bestræbelser, bliver da sand Rigdom, som, samlet uden Forbandelser og Sukke, kan ventes at skulle gaae over i Arv til vor sildigste Esterlæggt. Med vor fortiente udvortes Anseelse og Hæder drives da ikke Spot av de Ringere; vor Agtelse vorder sand, og vore Berømmelser velmeente — Alt det Modsatte er en uadskillelig Folge av aabenbare eller hemmeligt Uvenskab — Under samme føler man ingen virkelig Fordeel, i Besiddelsen av endog de meest glimrende Beqvemmeligheder — Forslystelserne blive ikkun øyeblikkelige tomme Udspreddelser, som efterlade sig i vor Barm Dorst-
hed,

hed, Uroe og Selvmishag, og kunne vi nu ikke, formedelst Svaghed paa Legemet eller Pung, saa ofte som andre forskaffe os samme, da bliver hines Glæder en smertende Orm i vor misundelige Siæl, som gjør os utaalmodige, uskikkede, træge til Forretninger, og deslige Dage, efter vort Tykke, til halve kiedsommelige Aar. — De timelige Skattes Tilvegt kan da kun forsøge vor Graadighed, og, for at mætte samme, griber man til Nedrigheder: Underfundighed, Swig, Bedragerie, Alager; kort: al Slags Uretfærdighed. Mistanken eller Kundskab om, at Medborgeren er ligesaa rig som vi, gjør os i egne Dyne endnu fattig, ja endog naar vor Formue stiger til udmærket Høyde, levner Gierrighed og Misundelsen os intet roeligt Øyeblik, og vor Tørst efter Guld slukkes ikke, førend vi vansmægte i Døden. Rang og jordisk Ære blive da ey andet, end laante Fiædre, hvormed man søger at sfiule enten Syndernes Mangfoldighed, eller sit av Naturen medfødde Intet. Kun en
og

og anden sulten Smigrer eller underkøet Slave, kan, av Trældoms Frygt, i Tale og Anstand udviiise Tegn til Erbødighed; men den kloge, veltænkende Mand, som dommer efter Dyd og virkelige Fortienester, lader os aldeles ubemærkede passere forbi, og til hans Dye kaster vor Titel ingen blændende Straale —

Hermed er da i Korthed fremsat et Grundrids av det venstkabelige Forhold, som det eene fornustige, oplyste Mennecke uden Forskiel skulder det andet, som Borger i en og selv samme Stad — Underfaat af en og samme Regent — Indvaaner og Beboer i en og samme Bye eller Egn; samt hvad Indflydelse dets Jagttagelse eller Tilfidescættelse har paa vor egen og vore Medborgeres virkelige Belfærd. — Høystærede Landsmænd! Som sagt, synes vor Tidsalder fortrinligen at trænge til beskrevne Venskab og dets Belgierninger. Man har begyndt efter den ulykfsalige Grundscætning: at leve, være til for sig selv, sit blotte Jeg, og det Lidet dertil kan henhøre. — Hvad som nu omstunder kaldes Venner, ere, for en alt for stor Deel, saadanne, som, efter deres Trastkillelse, have Møye for at
ihus

ihukomne de Personers Navne, som udgjøre en saadan Bennekreds. Over dette Slags Benskab skal maaskee i næste Nummer anstilles ogsaa nogle korte Anmærkninger; Kun dette til Slutning, i Henseende for anførte: Midt i Fredens livsalige Skjæger, velsignede med rigelig Forraad av alle Livets Nødtørfrigheder, bejamrer man sig dog dagligen over slette Tider, og hvad skulle vi vel kalde denne Klynken, disse Skrig? Bisselig med intet rigtigere Navn, end: en aabenbare Gudsbespottelse, der kunne nedhente den Almægtiges Hævn over Folket og Landet — Hvo, uden vi selv, er Skyld i vore huuslige Mangler i alle Stænder? Mangel paa almindeligt Benskab (broderlig sand Tænke- og Handsemaade) Yppighed, Overdaad, og disses bestandige Folgesvend Misundelse og Egennytte — O! de nedbryde, opsluge sandt Folkehæld, og forvandle Udsigten hen i Fremtiden til et uigienemtrængeligt, frygteligt Mørke! Brødre! lader os betids væbne os mod disse, og da skulle alle Marsager til formastelige Klager av sig selv ophøre. —

Bergenseren.

N° 22.

Den 8de Augustii 1796.

Tredie Aargang.

Den regnagtige Sommer.

Du skjuler dig, Du Lysets store Moder!
Trykke-Dampe svøbt — en Duet naaer din Glands —
Mon, vred mod os, den over andre Kloder
Udbreder Frugtbarhed, fortryller Aand og Sands?

Nu i vort Nord, høyst op paa hvalvte Bue,
Vi vente længselsfuld' din blide Majestæt,
For, rørt av Tak, beundrende at skue
Din Straales milde Magt, til Hæld for Mennesket.

Kort smilte du Landmandens Haab imøde,
Dg Engens Hære snart til Heste voxte op,
For hvasset Lee, som Offere de døde,
Balsamisk qvægsom Lugt uddunstede hver Krop.

Da hørte man sand Uskylds reene Stemme
 Harmonisk blandet med de muntre Fugles Qvad,
 Og Hyrden sang, hvad den kun kan fornemme,
 Som er i Guld — sig selv — og al Naturen glad.

Da opstod fro med Morgenrødens Strimer,
 Og stærk ved sorgløs Søvn, ærbørdig Bondemand
 For Biv og Folk *) inddeelte Arbejdstimer:
 En gik paa høje Fjeld, og hin til lave Strand.

Almenet Høe paa Hesser nu formeerer
 En talrig Blomsterleyr, opstilt til gavnlig Brug,
 Og under den en Riobstæds Flok lysterer,
 Mens Østens varme Blæst opelsker Byg og Rug.

Man strax derpaa de kaade Bestenvinde
 Barst giennemfoer vor Egn — og fra hver svanger
 Skye

Forbaust man saae Collonner: Vand nedrinde,
 Og paa kaldt Boreas **) halstarrig fra os flye.

Saa

*) Et afkortet Provinzial Navn paa Tienere.

**) Nordenvind.

Saa sneg sig bort den halve forie Sommer,
Dens skionne Dag var mørk og ved sin Længde
Fied; —

Med tette Skridt snart Eftermanden kommer,
Og al hins lyse Pragt udletter da hans Fied.

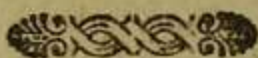
Og tunge Syn! nu Markens Villier miste
Al nder som Kraft for Dvæg, og Groden skylles bort,
Regnvædsferne sig op i Aplet liste,
Udmavre, svække det — og giøre Høet sort.

Hvor blege nu arbejdsom Bondes Kinder
Av en velgrundet Frygt, for en forgiceves Flid?
Dunstkredsen rundt ey mindste Glimt han finder
Til bedre Beyrsigt i den ham kostbare Tid.

Han traurig gaaer ind i sin lave Hytte,
Her fandt han Skiul mod Storm, men ey mod
Sorgens Magt.

(Paladser ey kan os mod den beskutte)

Tienstfærdig vaager den med ham paa Straae
nedlagt.

Til Huusets Moer han om og kærlig taler,
 Om hvad dem forestaer, naar de skal mangle
 Brød —

Men tillidsfuld hun med den Trøst husvæler:
 Guds Hielp var altid nær, naar man var sted
 i Nød!

Strax et Beviis fra længst hensvundne Dage,
 Her vilselig anvendt, oprenser faldne Moed —
 Velan! Vi bør ey heller nu forsage —
 Saa lidet vi Forsynets Bøyn forstoed'.

Za ogsaa hist, hvor skummetølge drager
 Det sidste tunge Suk mod glatte Klipper op,
 Hvor hærdet Slægt sit Alt fra Havet tager,
 Til Føde, Klæde for en ellers nogen Krop.

Fra høye Klint erfarne Dye stirrer
 Paa Oceanet ud, hvor Storme brøle Død,
 Hver Bakke er ham Tegn, som aldrig irrer;
 Thi Fisker fra hver Skye sin trygge Barsel nøed.

Han Klavrer ned, og om hin Udsigt siger:
Meer! ogsaa nu i Dag jeg tvinges her til Noe —
O Ja! hvis Du ifra min Side viger,
Saa taalig svarer hun: Forloren er' vi To.

Du veed jo, Faer! at bag i Svalen hænger
Tre Knipper tørret Fisk, som vi kan leve av;
Hvad Arv for mig, hvad nyttet den mig længer,
Naar Du formastelig paa Havet fandt din Grav?

J sikker Havn, den fækkke Søemand venter
Den føyelige Bind for Ratten bliver lang:
At en hans Slæb, kun reent Forliis indhenter,
Og han mod Mulin, mod Storm maae kæmpe
paa en Gang —

Fra bange Bryst hans omme Hustrue sukker:
Gud! værne Du min Mand, glæd mig og mine
Smaa!

Ehi hvis dit Bink hans Dye hastig lukker
Paa dybe Bund, hvordan vil det os arne gaae?

Dg Brødre fra de nordligere Egne,
 For hvilke Høstetid saa saare farlig var,
 De vaandesfuld hentøben Tid udregne,
 Dg ængstes ved, at de kun lid't tilbage har.

Gid de os saae! — Den Bøn de daglig sender
 Mod gunstig Himmel op, og vente den bønhort,
 Naar Almagts Guld de barske Storme vender,
 Dg de uskadde er til vore Brygger ført.

Jeg aldrig sang Bellystens tomme Klage, *)
 For hvilke Solens Smil og al Naturens Pragt
 En Medgift var, at quæle selvgiort Plage —
 Der saae sit eget Jæg, og saae sig med Foragt.

Stand's

*) Deshoværre! I det man bejamrer sig over det ubehagelige Venrlig, er Marsagen til samme kun siælden hvad den burde være: Deeltagelse i deres Uheld, som derved først lide; og man glemmer gandske, at Følgerne omsider strække sig til ethvert Lem i Staten. — De Mægtiges (her meenes Rige; thi Rigdom fra regnet, ere vi alle, hver paa sin Maade og alle paa en Maade, mægtige) Raisonement over Lustens og Havets Forandringer, frembringes for det meste enten

Stand's her, min Aand! du aldrig dig formaste
 Imod Alfaders Lov, som du en kan forstaae —
 Hvor tør en Orm almægtig Skaber laste?
 Hvo kunne grandstænde hans Forsyns Hensigt
 naae?

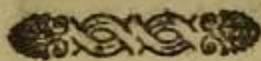
Nej! tab dig her! thi du forgiæves grunder,
 At ville vikle ud, hvad en Serapher kan!
 Knæl og tilbed ham, som sliq Hær av Under
 Kun ved et enkelt Bliv har skabt for Hav og Land.

O, Zebaoth! modtag kun vore Bønner:
 Lad en vanartig Slægt en føle, Du er vred!
 I Naade viis — Du hørte Støvet's Søner,
 Og yd hver ærlig Stand sit Levebrød i Fred!

Bred

av Riedsomhed eller privat Egennytte — Hin kan ikke
 bortdrives ved Avverlinger, og denne ikke tilfredsstil-
 les ved forventede Fordeele. — Dette var Emne til
 en særskilt Sang, og er derfor her saa løseligen
 nævnet. —

Bred Frugtbarhed paa vore tynde Sletter,
 Vor Handel lykkes, og dens Frugter deele sig,
 Bessign Du selv Søemandens vaagne Nætter,
 Gjør fattig Fiskers Fangst udmærket lykkelig!

Og naar saa vi av runde Haand beriges
 For dette usle Liv, med hvad vi har behov;
 Gid da for Alt oprigtig Tak Dig siges,
 At Engle frydes maae ved vores ringe Lov!!!

Bergenseren.

N° 23.

Den 13de Augustii 1796.

Tredie Aargang.

Patriotisme.

Nescio, qva dulcedine patria occupat suos!

Ovid.

”Jeg veed ikke, med hvilken Lidsighed Sæ-
drenelandet indtager sine Børn!”

Saaledes udbrøder den ovenansførte romerske Digter i et av sine Breve, som han, jaget i Landflygtighed fra Rom til Schythien, tilskrev sine Venner — kort efter Christi Fødsel. Vi finde saa meget mindre noget overordentligt i dette hans skionne roesværdige Udtryk, naar man berragter hans Skæbnes forbausende Udværlinger: at han, fra engang at have været den første romerske Keyser Augusti Vndling, og i stor

Anseelse hos Folket, var nu som Statsfange
 forviist den prægtige Stad Rom, skilt fra en
 elskværdig Familie, og ført hen under en stræn-
 gere, ublidere Himmelegn, blant et krigerisk og
 usædeligt Folk; av Marsager, som kun vare
 Himlen, August og Dvid retteligen bekiendte; —
 thi dette veed man, at intet fornuftigt Menneske
 ville ombytte den laveste Hytte, de ringeste Kaar
 i en Uvkrog av hans opluste Fædreneland, imod
 at nyde de største Bequemmeligheder hos en
 fremmed, vild og udyrket Nation, og der tillige
 være berøvet Friheden. Dette er da valgt her,
 Kun som et Motto til den fra i ganske forskiellige
 Fædrenelands Ricerlighed, hvorpaa Udgiver-
 ren fortelig onsker at gjøre sine Læsere opmærk-
 somme; og om hvilken samme med større Grund
 kan igientages. — Der gives en Sort Patrio-
 tisme, som alle Jordklodens Folkeslag have til-
 fælles, fra Otahaiterne til Kamskadalerne,
 Denne: at det Land og den Levemaade, hvori de
 ere fødte og opfostrede, agtes av Mængden som
 den

Den fortrinligste, den man ey uden haardeste Nødvendighed giver Slip paa.

Vi have et nærmere Exempel i vore island'ske Brødre av saadan Fædrenelands Kiærlighed; Disse ville siælden, ja næsten aldrig trives, endog i de behageligste og frugtbareste Landskaber. De Studerende iblant dem, der ligesom de øvrige Nordmænd, ere tvungne til at reyse, og en Tid opholde sig ved Kiøbenhavns Universitet, hvor de oftest indlægge sig megen Berømmelse for deres udmærkede Flid og Kundskaber, som giøre dem værdige til de fordeelagtigere Embeder i Danmark og Norge; De forsmaae og afslaae for det meste alle desligeste Tilbud, og attraae kun, jo før, jo hellere, at komme tilbage, og opnaae en ulige, og av Indkomster høyst ringe Forsømmelse i deres Fødeland -- Ja noget av denne Patriotisme vedhænger Enhver, og man føler en uforklarlig tilfredsstillende Fornøielse, blot ved at tale, eller høre der tales gunstigen om sit Land og sit Folk. Dette er Naturens eget

Bærk, og bliver derfor en heller regnet os til mindste Fortieneste.

Patriotismen i disse Blade, er og kan en være andet, end et Compendium Compendiorum *), som allene skulle fornye i Erindringen visse nødvendige Grundfærninger for enhver, som ville fortjene et saa ærefuldt Navn. Den befatter sig kun med Hverdags handlinger, hvis Værd bestemme Graden i den Fædrelandsfærlighed, som er uadskillelig forbunden med alle enkelte Deeles, og altsaa det Heeles Vel. Den gjør Fordringer paa alle Stænder, som gjensidigen maae avbetales, hvis de ville naae sine fornuftige Onskers Dyemeed; og de vigtigste, de almindeligste ville vi her minde os om. — Den ægte Patriot er Fredens, Retfærdighedens, Sandhedens og Dydens usvigelige Ven. — Enhver av disse er en blot hans Ord, men Handlingers fornemste Gienstand. — Udvoortes Fred, denne Himlens dyrebare Gave til
 draget

*) Ubtogenes Udtog.

drager sig hans Siæls heele Skionsomhed og oprigtigste Taksigelser; dens Bedvarenhed er hans inderlige Bønners Indhold, og i paa kommende Farer er han sit Lands trofaste Forsvarer, saavidt hans Kræfter række — En mindre helbig er ham den indvortes, indbyrdes Fred — At begaae Boldsomheder imod sin Kredses ringeste Broder, er hans Hjertes foragteligste Avskye — Misfornøyet over, i et svagt Øyeblik uforsigtigen at have talt eller handlet til nogens Fornærmelse, anseer han det for skyldig Pligt, strax at legge for Dagen sin virkelige Fortrydelse, avsonne sine Fejl, og søge Estergivelse — Imod den, som paa nogen uforsætlig Maade, der ikke røber overlagt Ondskab, forseer sig imod ham, viiser han sig beskeden, estergivende, og lader en anstændig Tilstaaelse av det Begangne være sig fuldkommen Erstatning — Han er stedse en forligende Boldgiftsmand imellem andres Trætter, og avværger ved sine venkabelige Overtalelser mange ubehagelige Følger, som uforsontlig

Høvngiærrighed afstedkommer for begaae Par-
 ter. Fred er altsaa et av hans Bændels lysen-
 de Skioldemærker — Og Retfærdighed! den-
 ne i borgerlig Forstand saa pruisværdige Egen-
 skab, hvor udmærker den sig i alle hans Ydret-
 ter! — Aldrig tillod hans Medvidenhed, en u-
 retfærdig, ubillig Skilling at regnes iblant hans
 — aldrig fik Egennyttens lumpne Fristelser
 Magt i hans reene Bryst, til at overtale ham
 til Understæb, Svig, Bedragerier — Hans
 Gierninger ere aabenbare, og altid staae de
 Prove under den strængeste Bedømmelse. I
 det han hader av Jnderste den modsatte Last,
 ynker han og der, enhver uædel, lavtænkende
 Medborger, som, for en ussel Gevinst, sælger
 sit gode Navn og Rygte, og hvad der er endnu
 større: Samvittighedens gode Bidnesbyrd, og
 med dette Sindets sande Roe, Livets beste Kle-
 nodie — Synet av den Uretfærdiges Rigdomme
 og ved dem laante Anseelse, ere Skrækkebilleder
 for hans blotte Tanke, og Jordens Lidet og

ubemærkede Smaaehed ere for ham et umisteligere Gode, end hines Besiddelse nogensinde kunne blive sine Ethernænd. — Retfærdig Løn, for tient i redelig Ansigts Eved, udgjør hans Dages glimrende Lykke. — Sandheden! dette himmelske Bæsen, hvis Guddoms Straaler overtroiske, løgnagtige, slaviske Jordonne, til Skade for Menneskeslægten, have en Tid omtaaget — Den er ham en tilbedelseværdig Gudinde, for hvis Alter han dagligen knæler med Ærefrygt og Beundring. Dens indlysende Paamindelser ere hans fortroelige Raadgivere — For disse aabner han sin Barm, og alle paa ham selv passende Bebrejdelser modtager han som Günstbeviisninger og Tegn av sandt Venfkab. — Hykleriens og den sultne Smigrers sledske forekommende Sprog, er Gift for hans Tunge, Forhaanelse for hans Dre — Uforsærdet paaanker han de Mægtigeres Skrøbeligheder, eller planmæssige Mishandlinger — Ved ingen Lejlighed fik man ham selvbeviist, for egne fordeelagtige Hensigters Skyld, overtalt til at sige om det Onde godt, eller miskiende det Gode. Hans Ord ere hans sande Meening, urokkelige, som Klippen, at bygge paa; naar ikke uforudseete uventede

tede Tilfælde fremvirke Forandringer — Og den Overbeviisning: ingen Gang, av nedrige Aarsager, at have talt skadende Sandheder, end lige Usandheder, giver ham Ret til Alles Troværdighed og Agtelse, som han dog just en altid saa tilfulde opnaaer — og han, hvad det indvortes Menneſke vedkommer, giærne kan undvære. — Tvertimod: hans Græmmelse bliver stor, saa ofte han er Bidne til, hvorledes Forræderen, Undertrykkeren, Forsøreren, maskere sig med den indtagende, forbausende, overtalende Sandheds tomme Skynge, og ere hældige nok, at gjøre føelsomme Indtryk hos den mindre erfarne, frygtagtige, lettroende Mængde, hvis ganske jordiske Lykke og Fornøjelse, deres fordømmelige Graadighed paa engang sejrende opsluger. — Vi forbigaae med Taushed alle de Odelæggelsens Bederstyggheder, som Sandhedens Fordreyelse eller Formørkelse i Religionens Kundskaber have frembragt — som noget for dette Blad upasseligt, og vi nøjes med, blot at have holdt os til noget lidet av Dagens verdslige Historie. —

(Slutningen i næste Nummer.)

Bergenseren.

N° 24.

Den 24de Augustii 1796.

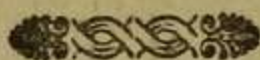

Tredie Aargang.

(See forrige Nummer.)

Den ægte Patriot er og Dydens usvigelige Ven: — Man bør lade enhver, det borgerlige Livs Tidsalder vederfares sin tilbørlige Ret, uden at fornødre eller ophøje een paa den andens Bekostning — At kalde Hedenskabets mørke barbariske Aarhundrede Europas lykkeligste Perioder: og nægte Oplysningens i alle Deele kraftige Indflydelse paa virkeligt Menneskehæld i dets seener Decader, var fornøftstridende og aabenbare Usandhed; men ogsaa en

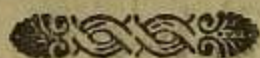
Usandhed, ifald man paastod, at der i hine ingen el. ærdige store Dyder fiendtes og udsvædes af da levende Slægter. — Uden Møye indsee vi, at Hovedhensigten med Skrive- og Trykkefriheden hos de fleste oplyste Jordklodens Folkeslag, er og burde ey være anden, end Forsædning i Menneskets Tænkemaade og den dermed forbundne glædere Nydelse af de jordiske Bequemmeligheder, som man ved medføddede eller erhvervede Egenskaber kunne forskaffe sig, og som staae i det mest uadskillelige Forhold til Menneskets af samme Samfund. — Den saaledes frembragte ædle Tænkemaade, kunne vi ey saa ganske uegentligen kalde med et Ord: Borgerdyd. Jo meere denne udbreder sig i blant Almuen, jo meere befæstes og blomstrer

National Belfærd i alle Stænder — Dette skeer ved almeennyttige Skrifter^s estertænksomme Læsning, hvis Indhold maae være nedstemt til Mængdens Fattæevner — som paa en sammenlignende Maade avhandler Tildragelser og Ting — gjør opmærksom paa herskende Fejl og Ordener, underviiser, hvorledes disse best kunne rettes, og hvad Fordeele derved ville vindes i og for det Heele — Med hvilken livsalig Følelse seer den rette Fædrelandets Elsker en saa klarere Dags Morgenrøde imøde! Hvor heftig ønsker og arbejder han paa dens hastigere blide Komme! Han veed, dens Gang er langsom, at kun Tanken kan syne den: at flere Menneskealderne maae hentøbe, inden endog saa Deele av Forderige kan opnaae en saa fuldkom-

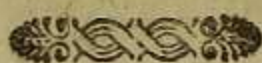

men Skikkelse; men han indseer dog alligevel
 dens Muelighed; hans Hierte frydes inderlig
 ved ethvert lidet Skridt, som gaaer fremad —
 Og til Deeltagelse i saadan Borgerdyd, have
 Personer av begge Kion, som fodes, opdra-
 ges, og faae deres Borgerret i Fædrenelan-
 dets Riobstæder, de fortrinligste Anledninger —
 (man glemme ey, at her skrives som til saa om
 Norske og Danske.) Som Undersaattere av
 den mennekkerlige Monark under den
 mildeste og viiseste Regiering, hvis Pla-
 ners og Befalingers uroffkelige Dyemeed er, at
 udbrede Lys og Lyksalighed allevegne iblant
 sit eget Folk — Som de, der fra Ungdom
 av burde faae, og have en større Kyndighed i
 Modersmaalet, som nu av Videnskabernes

tilforordnede Mænd saa omhyggeligen dyrkes, hvorved Sandhederne i alle Fag bliver saa meere indlysende og forstaaelige — Som de der for en ringe aarlig Afgift kunne faae fri Udgang til deslige Bøgers Læsning, og finde i samme en fornøielig, men allerhelst nyttig Tidsfordriv — Som saadanne, kan der i vore Dage efter Billighed avfordres dem den her saa forteligen bencævnte Borgerdyd, og samme ville da ofte give dem Aarsag til, enhver for sig, med Henrykkelse at udbryde: Jeg veed ikke, med hvilken Lislighed Sædrene Landet indtager sine Børn!!!

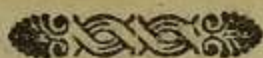

Bekjendtgjørelse.

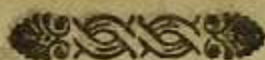
Da jeg, som Udgiver av Ugebladet, Den snaksomme Bergenser, har, i No. 26 første Aargang 1794, forledet af løse, og, som erfares, usandsfærdige Rygter, paa en fornærmende Maade omtalt General-Beymester Hr. Major von Zammers Embedesførelse, Beyarbejdet angaaende — Da han for den Sags Skyld, efter erholdet Beneficium, lod mig indkalde for Bytinget, hvor Udtrykkene, og Beskyldninger, som, jeg, ikke kan beviise, end meere forværrede Tingene, saa at jeg blev paa dømt en Mulct av 50 Rdr., bestemte til offentlig Brug. — Da jeg derpaa lod Sagen indstevne for Raadstue-Retten, i Haab om

For

Formildelse, men blev av samme mulcteret paa
116 Rdr. — Da jeg, som fattig Mand, u-
muelig kunde udrede den betydelige Summa, ey
heller saae det mueligt eller nyttigt for mig, at
indstevne paa nye til Oberhofretten — Saa
lod jeg S. T. Hr. Major von Hammer hæ-
derligst indbyde, at ville møde for Bergens
Forligelses=Commission, til et for Parter-
ne passende Forliig — Hertil fandtes han
villig; estergav sin videre Paastand; avstod
fra sit Forsæt, at lade trykke den over mig
fældte Dom for Raadstue=Retten, og udvii-
ste alt hvad en Mand av Ære og god Tæn-
kemaade tilkommer — Hvorfore jeg, efter den
mig av ham saa billigen paalagde Pligt, her-
ved offentligten for S. T. Hr. Major von
Ham-

Hammer, samt enhver av det høystærede Publico, til hvem bemeldte Blad er eller maatte komme, ansøger om Overbærelse av disse Fejl, som til en Tid have fornærmet den Første, og gjort de Sidste mistænkelige mod hans Caracteer og Embedsforelse, men som nu ved flere bekiendte Beviiser, som ogsaa denne min Erkiendelse ere meere end fuidkommen gien- drevne.

Bergen den 29de Junii 1796.

B. Børrezen.

"At forestaaende er en rigtig Afskrivt av den av
 "Hr. Børrezen, udi Sagen med S. E. Hr.
 "Major von Hammer, siden den 29de Junii,
 "ved Forligelses- Commissionen, avgivne
 "Declaration, hvis Original fra den Tid
 "hos os har været beroende; det bevidnes her-
 "ved under vores Hænders Underskrivt."

"Bergen den 12te Augusti 1796.

"K. Holterman. Jens Kobroe.

Bergensere.

N° 25.

Den 3die September 1796.

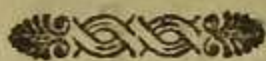
Tredie Aargang.

(Indsendt.)

Kære Landsmand, Bladets Udgiver!

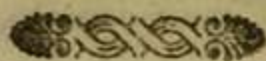
Som Subscribent har jeg læst Deres 2de forrige Nummere, og fandt i dem (tillad mig en Udsagn, der nogenledes kommer overeens med Deres egen, og er langt fra ikke ondskabsfuld) nogle stumpede ufuldstændige Beskrivelser over og Opmuntringer til ægte Sædrenelandsk Eicrlighed. Jeg veed af Deres Tilstaaelse for længst siden, at De skriver med Hensyn, helst paa den Cirkel, hvori De og Jeg lever,

altsaa for Medborgerne i vor Fødebye Bergen. —
 Jeg har ey siælden hørt denne ubillige (jeg gi-
 der ikke at skrive den fortiente Bencævnelse) An-
 mærkning over deres smaae Rettelser nu og da
 i Deres Blade: "Han vil sætte andre til Ret-
 te, men burde passe sig selv e. s. v." Jeg veed,
 De, som Menneske, har større og mindre Fejl,
 og jeg troer og bør troe om Dem; At Deres
 Forseelser aldrig til den Grad kan fornøye eller
 gotte Deres Uvenner, som de virkelig smerter og
 utilfredsgjør Dem Selv. — Jeg indseer fuld-
 kommen, at Deres Frue Fortuna har taget en
 skiev Direction med Dem, og at De under en
 fordeeltigere Stilling maaskee kunne blevet
 fuldkommere, og Deres Tidsalder ulige gavn-
 ligerr, end til Dato — Men nu heeder det ef-

ter Ordsproget: Smøre Dig med Taalmodig-
hed! — Som Ugeskribent begyndte De rigtig
nok med Dagens Historie, dog vel meget dicærv,
og ikke med den Forsigtighed, som De skylder
deres Publicum og Dem selv, hvilket De siden
har maattet føle, endog over Kræfterne — Un-
der paalagt ubrødelig Tausshed kiender De min
Person og min Forsfatning, at jeg er læg Mand,
handlende, og intet mindre, end oplagt til at
træde frem som offentlig Skribent; dette uag-
tet, har jeg denne Gang anholdt hos Dem om
Rum til nogle Tanker til høyere Æstertan-
ke, som jeg haaber skulle være rigtige, og, end-
skiont ikke ved deres ziirlige Foredrag, saa dog
ved deres velmeenende Indhold, vorde vel op-
tagne av enhver Fædrenelandselsker og sand

Menneſkeven. — Skulle min Stiltemaade hiſt
 og her halte, beder jeg, De ville, ſom beſt ſkee
 Kan, ordne den, men for Reſten lade Tankerne
 gaae ſin ſkieve Gang. — Text til mine Betragt-
 ninger laaner jeg av Bergenserens No. 14, Tre-
 die Aargang, fra Pagina 109 til Enden, i For-
 eening med Dagens Beviiser, med hvilke jeg
 oprigtigen onſker ikke at ville være ſaa vel forſynet.
 ”Uraalelige Syn! den femtenaarige uoplyſte Pi-
 ”ge, løſrevet fra fattige avkræſtede Forældres
 ”Arme, iilende med hurtige Skridt ind i For-
 ”bærvæſens dybeſte Abgrund, o. ſ. v.” I dens
 ne Tone gaaer det øvrige av Deres Blad frem,
 og jeg vil efter ſamme ſtemme min ſaa godt jeg
 Kan. — Jeg har baade hørt og læſt Kongel.
 allernaadigſt givne Forbud imod Lediggang og
Orkes

Drkesløshed publiceret — Jeg har seet Staaders
fogderne des Aarsage at henstæbe gamle udleves
de Mænd og Qvinder, for hvilke Betlestaven
var Livets sidste jordiske Tilflugt, hen til det al-
mindelige Tugthuus, for en ved deres sorgelige
Omvaanken, at være Medborgere til Byrde
eller Forargelse — Jeg seer ogsaa nu, hvorledes
de unge Drenges og Pigers Antal dagligen for-
øges, som, under de elændigste og ingenlunde
antagelige Paaskud, forsøde det usfatteerlige Livets
Forsaar i den skændigste Dovenskab og U-
teerlighed — Hvad er allerede, eller hvad
kan denne Slægt blive for Sædrenelandet?
Dette Spørgsmaal lader sig paa ingen Maade
aldeeles grundigen besvare, og, om skee Kume-
ne, ville vist dets Indhold banggiøre og bedrøe

Fortroelighed imellem de ringere og høiere, fattigere og rigere Medborgere, som er Samfundets baandets fasteste Knude, utroeligen vove, og enhver umisundet nyde Frugterne af sit lovlige Kald. Kun paa denne Maade kunne den indtrængende Oplysning frembringe Menneskets Forædling, som er og bør være dens fornemste Gienstand — Det Folk, som ikke engang har hørt tale om, langt mindre, kiender Menneskeretigheder, kan vel neppe i dette Mørke, og under Despotismens græffeligste Zernaag henfalde til den Grad af Misfornøelse og udsvævende Grumheder, som et Folk under det livsaligste Regimente, der enten vrangeligen, eller af et løst Snak underrettet, gjør sig urigtige Begreber om samme, for hvilke det ey forstaaer at gjøre Reede, og ere derfor at ansee som farlige Sværmerier. —

Samtidige Brødre og Søstre! Vi, som ere begyndte at troe om os selv: (og det ey saa ganske uden Grund) at vor Cultur (Dannelse) og Oplysning i den seener Tid ere mærkeligen

ligen forbedrede: — Vi, som av vort eget Lands og Sprogs ypperlige Skrivter have Anledning til, efterhaanden at udvide vor Menneſkekundſkab og Indſigter i alt hvad der udkræves til borgerlig Lykſalighed, Tilfredshed med os ſelv, ſamt den vi ønske os av andre: — Vi, ſom opofre baade Tid og Penge, for at komme den ſaa kaldte ſtore Verden, (Et i mine Tanker urigtigt Navn) om ikke juſt paa Siden, dog i en kortere Graſtand, end vore ſtaffels Forfædre, ſom lode ſig nøye med den velanſtændigſte Simpelhed, og fulgte kun de 3de Hovedregler: Gudsfrygt — Erbarhed — Oprigtighed — Kort ſagt: Vi, ſom virkelig nogenledes viide, ſom Samfundsbrodre, Omfanget av Menneſkets Rettigheder, og det Forhold, vi alle ſtaaer i til hverandre — Vi beſlitte os paa herefter, i daglig Omgang med vore Almues Mænd og Qvinder, at legge for Dagen: — hvor medlidende — ædelmodige — overbærende vi derved ere blevne: hvor meget vi have vore oplyſte Tider at takke for den tilvoxende retſkaſne faſte Tænkemaade — den uegennyttige Redelighed i Handel og Vandel — den troværdige Aabenhjertighed i Samtaler — den ue

uſorger

see vore Bader rensede fra dette Udsy, hvoras der
 findes en alt for jammerlig Mængde — De Unge
 mindreaarige Dreng, som, helst i denne Tid,
 gaae ørkesløse omkring, burde ogsaa behandles
 med Opmærksomhed, da ikke saa iblant dem
 indlegge sig derved Færdigheder i at bande, stæ-
 le, bedrage, og udøve Laster, hvis Følger læn-
 gere hen i Tiden udbrede Elændigheder over des
 res Birkfreds, og til utroelig Ringhed formind-
 ske Folkehæld og Forlystelse — Til sidst nok et
 Laan av Bergenserens No. 14: "Elstkelige Hr.
 "Politimester! skænk en saadan Uorden, li-
 "gesom alle øvrige, Deres Opmærksomhed! —
 "Lad Ombærelse av Traad og andre smaae Ting
 "være Oldingens og den uarbejdsføre Enkes
 "Levebrød — Lad den Unge omvankende legitime
 "mere sine offentlige aabenbare Beye — saa
 "skulle Gamle og Unge, ja selv den Paagældens
 "de velsigne denne Daad, og vor Stad beholde
 "sin igiennem flere Aarhundrede erhvervede Hæ-
 "der." — Amen! Amen!!!

Bergenseren.

N° 26.

Den 14de September 1796.

Tredie Aargang.

(Indsendt.)

Tanker

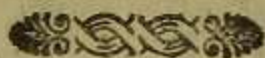
ved

en Hædersmands Grav,

av den som bøyer sig for hver Hædersmand.

Kommer, I Apollos beste Poeter!
Maner de syngende Gudinder frem!
Besælet med hine Oldtidens Propheter,
Og med Sanginderne sagte istem:
Sorfængelig Verden! Alt Riis er som Høe,
Den beste i Verden og Bergen maae døe.

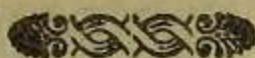
Selv Konger og Fyrster og Adels og Borger
 Og Biise og Ringe og Store og Smaae
 Er plaget af Længseler, Sygdom og Sorger,
 Og Døden dem sælder, som Een et Straae;
 Derfor repeterer: Alt Riød er som Høe;
 Thi Konger og Fyrster og alle maae døe.

Vor Gudsfrygt og Verlighed hialp en mod
 Døden,

Alt være oprigtig, sagtmodig og from,
 Alt være barmhiertig og hielpe i Nøden,
 Det hialp ey mod Døden, men hialp for Guds
 Dom;

Derfor igientager: Alt Riød er som Høe,
 Hver From og Gudsfrygtig og alle maae døe.

Men salig i Livet og salig i Døden
 Og salig i Evighed er dog den Mand,
 Som ynker den Arme og hielper i Nøden,
 Som hædrer sit Embede, Huus og sin Stand;
 Thi er det Guds Ære, vort Riød er kun Høe,
 Og at enhver Hædersmand salig kan døe.

———— dum loquimur fugerit invida

Ætas: carpe diem, quam minimum credula postero.

Horat:

(Paa dansk omtrent saaledes.) Lib. I. Ode XI. *)

Imens vi tale, flyer misundelig vor Tid:
Brug vel forundte Dag, sæt ey til næste
Liid!

————

Denne saa fortræffelige Moral av en hedenſk Digter, foreent med foranførte smukke chriſtelige Tanker, har givet Text til følgende Betragtninger:

E c 2

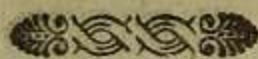
Unæg

*) Udgiveren forſtaaer ganſke rigtigt den Odes øvrige Indhold, at ſamme kun er en Opmuntring til betimelig Nydelse av blot ſandſelige, ſaa ſiælden ædle Forlyſtelſer, og derfor maae ingen miſkiende hans Henſigt med Valget av de ſidſte Udtryk, ſom han, i omvendt Forſtand, fandt ſaa paapaffende til hans korte Abhandling.

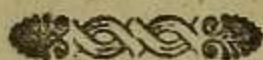

Unægteligen har vor Tidsalder en ikke liden Samling af fortrinligen gode moralske Skrivter i Modermaalet, som, om de ikke enes, dog læses af et stort Antal Medborgere i alle Stænder — Hovedsagemeedet, saavel af al Verdsligviisdoms, som den guddommelige Aabenbarings Sædelære, er: Dyd og Lyksalighed. Disse blive for Tid og Evighed uadskillelige.

Hine ere vel begge eenige deri: at al menneskelig Dyd er elskværdig, hvor den findes: at den i visse Maader er sin egen Belønning, helst ved den Sindsroe og oplivende Selvtilfredshed den endog under mindre end blide jordiske Raar forskaffer sine Dyrkere — Saadan have allerede Oldtidens hedenske Philosopher tænkt sig og beskrevet den, og forstode derved, ligesom vore Dages, kun efter deres Monster philosopherende: Den for Mennesket rest muelige, rigtige Tænke- og Handlemaade, ved alle, det, forefaldende Leyligheder. Heri maae naturligviis, som i alt andet, gives forskiellige Grader,

der, efter Personers indvortes og udvortes For-
skicellighed, der dog alle ved Eftertanke og Ovel-
se kunne stige op til det Fuldkomnere — Hertil
har og den verdslige Wiisdom mangfoldige skions-
ne Opmuntringer, og anpriiser Fordeele, hvilke
for største Deelen, i hvad som angaaer dette
Liv, holde Prøve — For Exempel de nærmeste
Plichter mod os selv og Mennesket: — at Maa-
delighed i Spiise og Drik beforder og vedliges
holder Sundhed og Styrke: — at Sanddru-
hed i Ord forskaffer Troværdighed: — at Redes-
lighed i Wandel medfører Tillid og Agtelse: —
at Ydmyghed i Brevpøster forøger Anseelse: —
at Godædighed i Velstand befrier fra Misun-
delse: — at Nøysomhed formindsker Ulemod: —
at Medlidenhed skaber Trøst: — at Taalmodig-
hed letter under Lidelser: — at Begiærninger
forhøyer Glæder: — at Sagtmodighed behages
liggiør indbyrdes Omgang: — at oprigtigt
Venskab sødgiør Nydelsen af Tidens gode Ting:

— at Kiærlighed overseer Skrøbeligheder og Feyl: — Eenighed, Velvillighed og Gavnelyst avværger Evedragt, Had og Efterstræbelse: — at Ærbødighed og Lydighed imod gode Fyrster og viise Love er et Folks Hæld: — at Æresfrygt for det høyeste Væsen og Barighed i dets Tilbedelse, er Moder til alle Dyder, og Rulde til al sand Lyksalighed. —

Om disse og flere Arter av Dyd kunne vist vor saa kaldte: tørre Sædelære *) give det fornuftige Menneske de tydeligste Begreber, samt, saa vidt dens Kraft rækker, ogsaa nu eller da have Indflydelse paa tænkende følelsomme og med al frivillig Last ubekiendte Hjerter; — Men besicæles og understyttes den ey av Christendommens Aand, bliver oftest dens Hørelse eller Læsning kun en moersom Tidsfordriv, der efterlader ey mindste Glimt av de gode Grundfætninger, som ere dens bestemte Formaal.

*) Saa kaldes den av Overtroe og Vantroe og foresilte Gudsforuægtere.

maal. Den sande os av Skaberen aabenbarede Troes- og Sædelære har derimod en saa sammendynget Hob av indlysende Tilskyndelser og Advarseler, som, rigtigen fremsatte, virker med Gynd, endog imod Formodning; og forholdsmæssig indstroet blant hin, bærer Frugt paa sørhen udyrkede av Ukrud overgroede Samvittigheder.

Blant alle kunne man som avgjort bestemme Erindringer om vor Levetids Korthed og av os uforudsæete Længde, som den meest passende til vor usle Sandfelighed. Hvor riig paa, de ey overtræffende, Billeder er da den vist nok hellige Skrivt i den Anledning? — Her i dette Blad nævnes kun faa; dog gjøre de Fordring paa enhver Læser's Eftertanke — Maaskee Dagens Tildragelser ogsaa kunne bevirke til deres nyere Overvejelse — Om disse dette Lidet: — Medbrødre og Søstre! Naar vi ere Vidner til andres Jordefærd: —
Naar

Naar endog Staaderens simple Liigkiste bæres os imøde: — naar vi bag denne en saa fælden kunne forestille os en, ved hans (i vore Tanker) ringe Tab, men dog dybt saaret Enke og uforsørgede Smaae: — Naar Klokkers dunkle, traurige Klang bebuder det sidste Farvel til umistelige hæderlige Mænds og Qvindes Stov: naar vi ligesom deele Tabet med Igienlevende, og ved vor Bedrøvelse give deres Taarer Flugt, og aabner for det beflemte Hierte: Lader os da ihukomme de sidste Ting, og deres Ihukommelse være Dri-vefæderen til al vor Dyd! — da skulle den foreenet med Tro finde Naade for Ham, som dømmes alt Riød!!!

Bergenserene.

N° 27.

Den 22de September 1796.

Tredie Aargang.

Endskiont jeg, efter min nærmere Kuadskab om Bergens mercantile Kærelse, formoder, at Hr. Schultz med efterfølgende Brev forfeyler sin Hensigt, synes denne mig dog saa ædel og uegennyttig, at jeg bør give dette Brev den mueligste Publicitat, og lader det derfor her indrykke.

J. N. Brun.

„Til

S. T. Hr. Stiftsprovst Brun!

Efterat jeg i 6 Aar har tient som Inspecteur ved de nordlige Colonier i Grønland, har jeg haft Lejlighed til at lære at kiende osaa fremmede Skibes Hvalfangst her paa Strædet. I de sidste 2 Aar har ingen andre Hvalfangere besylet Strat David, end Engelsmand. I forrige Aar var her 10 af disse Skibe, da var Fangsten kun maadelig, og dog havde den mindst Fangende 4 Hvale, de andre 5, 7, og een 8 Hvale. I indeværende Aar var her 12 Skibe, som fangede 103 Hvale, deraf havde et meget stort Fregatsskib 12 Hvale. Den

ringeste Fangst var i Mar 7 Hvale; almindelig 10. Jeg vil ikke tale om de foregaaende Maringer, da Hvalfangsten for en stor Deel engelske Skibe ogsaa har været heldig. Men det er i sær siden nogle saa Mar, at Hvalfangsten her er bleven saa vis, at den neppe kan slaac feyl. For har de fremmede Hvalfangere, men i sær Engelen-derne, drevet Fiskeriet i Disko Bugt, Waggattet, omkring Ubekjendte Eyland, eller Engelsmændenes nordost Bay, og tildeels vest ude i Strædet. Men deels har Skibenes sildigere Ankomst hertil, deels det forskiellige Jislæg forarsaget saa megen Forsinkelse, i det mindste for endeel Skibe, at Hvalene allerede har fortrakt nord-
 efter fra de ovenmeldte Pladse, og naar Hvalfangerne indtil den saa kaldte Svarten: Hulls Høyde ikke have truffen Hvalene, harielden og næsten aldrig nogen af dem søgt nordligere, af Frygt for Jis og et ubekjendt Farvand. Heri maae man og i sær søge Grunden til den mindre hældige Hvalfangst, som nogle af Skibene for have gjort. Dog gjør en mindre duelig og driftig Hvalfanger Commandeur ogsaa noget dertil. Nu derimod søger Hvalfangerne saa langt nord, indtil de finder Hvalene, og siden den Tid har de og næsten alle aarlig faaet fuldt lasted Skib. Naar Jisen brækker saa vidt, at et Skib kan naae 73° n. B., saa følger gemeenlig Hvalene snart efter, og paa den Høyde danner Stedet en sikker Fiskepark, som er smal og fiskeriig. Til at gjøre en lykkelig Fangst der, hører blot en duelig Commandeur med erfarne Folk, og et godt beseylet Skib. Disse Fordeele af Hvalfangsten nord paa i Strædet, kiender
 nu

nu Engelmændene meget godt, og benytter dem ogsaa. Men hvilken dansk Mand kan, som jeg, kiende disse Fordeele, uden at ønske: at danske og norske Skibe ogsaa maatte søge hertil paa Hvalfangst. Inderlig opfyldt af dette Ønske, tilegner jeg Deres Højrærdighed disse korte, men paaligelige Efterretninger, for ved Dem at udrette, hvad jeg selv, som gandske fremmed i Bergen, ikke kan haabe at bevirke. Skiont ogsaa ubekjendt for Dem, kiender jeg dog Deres oprigtige Højsættelse for Fædrelandets Vel, og naar De af ovenstaaende kan fatte de Ideer, jeg allerede har, om den Fordeel, et eller flere Skibes Udsendelse til Strat David paa Hvalfangst vilde give, vil Deres Højrærdighed ikke feyle, naar De bedømmer min Varme for denne Sag efter Deres egen.

Det staaer maaskee til Dem, at formaae en af Bergens formuende Mænd til at prøve Strædet, og en lykkelig Begyndelse vil altid befæste Forsættelsen af denne ønskelige Besejling. Men til at gjøre Forslaget sikkere, horer en paa Strat David bekjendt Mand. Ogsaa dertil kan jeg give den paalideligste Anviisning. En Schiewert Booyen, som i Nar gaar hjem herfra, fordi han vil samles med hans Kone og Børn, har, som Hvalfanger-Commandeur her i Landet, tient den Kongelige grønlandske Handel i 7 Nar, i hvilken Tid der under hans Anførsel er fanget 73 Hvale — Man erindre herved, at Hvalene i Strat Davis ere store, thi overhoved udbringer en Hval her 60 to Edr. Fæde Spæk. Denne Commandeur Booyen, som har Hiemme paa

Eyland Føør, har den fieldne Gave, at besidde alle de Egenstaber, som udmærker en duelig Hvalfanger-Commandeur. Og da hané Hovedattraae gaaer ud paa at faae et godt Hvalfanger-Skib at føre her paa Strædet, saa kiender jeg ingen, som bedre skalde opfylde mit Haab og sine Rhederes Forventning, end denne Mand; ligesom jeg heller ikke veed nogen, som virksommere kunne befordre denne Sags Fremme i Bergen, end Deres Høyærværdighed.

Naar en paa Strat Davis ubekiendt Mand kom til at fare her, befrygter jeg, han kunde skade Forsøget.

Godhavn paa Disko i nordre Grønland den 18de Augusti 1797.

B. J. Schultz,

Konaet. Inspecteur over Handelen og Hvalfangsten ved de nordlige Etæbliffementer i Grønland.

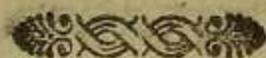
Udgiveren har hidtil i disse Blade efter Evne og i den redeligste Hensigt givet korte Anviisninger paa en Deel av de vigtigste Pligter, det fornuftige Menneffe skylder sig selv, sine Medborgere og enhver Medlem av den Stat, hvori han lever,

ver, fra Regenten av ned til den helbredløse av-
fræstede almisseværdige Betler, til dets egen og
almindelig Belfærd's Fremme. Han har og (sig
selv til liden Baade) omtalt adskillige Feyl i alle
Stænder, som, hvor de findes, unægteligen
skade, saavel enkelte Leed, som og det Heele.

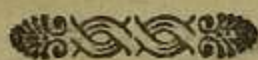
Ibtant de første har han paa flere Steder
nævnet og opmuntret til en god Børne-Opdra-
gelse, igiennemgaaet det fornemste av samme, og
viist dens fordeelagtige Folger og vetoisørende
Indflydelse endog paa Efterstægtens Hæld. —
En ligesaa vigtig Pligt, der staaer i næste For-
bindelse med hin, finder han at være forglemt,
og denne ønsker han nogenlunde at kunne udvik-
le i dette Blad: Den udgior: Børns Pligter
imod Forældre.

De Personer, Navnet Børn her skal ind-
befatte, ere allene De, som have naaet en Alder
imellem 12 til 16 Aar, og derover — Man gior
derfor denne dobbelte Inddeeling: 1mo. Plig-
terne

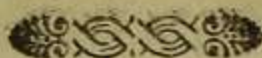
terne i deres virksomme Ungdom, 2do. Pligterne i deres derved blomstrende Mandom. Naar de i yngre Aar have nydt en til deres Stand og Faaiteevner passende god Opdragelse, og ere nu kominne saa vidt, at Forældre eller Bestægtede eller Venner *) i Foreening med dem begynder at legge Planen til de kominde Dages Haandteringer, som skulle erhverve dem Brød og Afgtelse. Naar de ligesom første Gang træde ind paa Verdens store Skueplads, for at være Medspillende, og siden ved flittig Ovelse at blive sin Kunstes Ære, sin Lykkes Befordrer — Naar Fader: og Moder: og Venne: Hiertet deeler sig imellem Angester, Ønsker og Haab ved det første Forsøg: — Naar mange maae forlade, ey allene for en kort Tid av Dage disse os saa kære, saa behagelige Huuse, hvor vi først saae Lyset; Disse os saa dyrebare, saa

*) Her henfigtes til Fader: og Moderløse, for hvilke sidstbenævnte ere som i Forældres Sted, og bidrage til deres Lykke.

saar umistelige Belgioreres dagligen blide Aasyn, som alle Dyeblikke tilsmiledede os deres Behag; men endog, langt borte fra Fodested og Fædreneland, iblant Fremmede, igiennem flere Aar, maae søge deres Forsfremmelse — Da, I Unge! raaber Pligterne imod Forældre med stærk Røst til Eder i disse Apostoliske Udtryk: "Vandrer vaerligen efter det Kald, hvortil I nu kaldes!" Da skulde I for Alvor følge den Beslutning, som Forældres og Foresattes idelige Formaninger tidligen opglødede i Eders spæde Bryst: Ved reene Sæder og en utrættelig Stræben i Eders Bøynes Forretninger at arbejnde Eder saa vidt frem til Eders Onskers Maal, som det alvise gode Forsyn finder tiensligt til Eders sande Beste her og evigvarende tilvopende Fordeele hiffet: Ved ethvert Skridt I saaledes gjøre fremad, maae I føle den sødeste Belønning for al Eders Flid i denne saa livsalige Tanke: Den Almægtige være

være takket! nu har vi dog allerede høstet nogen
 Frugt af Forældres, af Velgjøreres, af
 Venners sidste Velsignelser og Forbønner, da
 vi sagde hverandre hint og Taarer tunge Farvel
 — og ligesom styrkede os af disse, er det lykkes os,
 enten i deres egen Kredss eller udenfor samme,
 igiennem det sandrue Rygte, at aflegge vint-
 ge Prøver paa vor børnlige Kiærlighed, hvor-
 ved vi have forarsaget dem ubeskrivelig Glæde,
 og bragt de første Laurbær til deres Haabs
 Krone. —

(Fortsættelsen følger.)

B e r g e n s e r e n .

N° 28.

Den 8de October 1796.

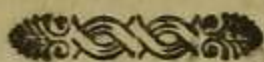
Tredie Aargang.

(See forrige Nummer.)

Forældres *) end videre Fordringer paa deres Børn bliver nu: At de fremdeles skulle vorde foranførte Grundsætninger tro: med Aarenes Tiltagelse alt meere og meere befæstes imod Sand- selighedens overraskende Vælde og de ødelæggende Fristelser, som krybe om i Mørket: ved deres Kræfters Tilvejt og Skæbnens Gunst tid- ligen see deres borgerlige Hæder og udvortes For- trinligheder tiltage: av Exempler lade sig over- tynde om, hvad dræbende Hiertesorg der giennem-
E e horee

*) Dette Ords Forstand følger her i et og alt Pontopi- pidans Beskrivelse over Hunsstanden i hans Christen- doms Forklaring for Ungdommen.

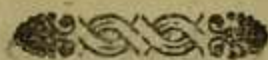

borer Forældres Jnderste, naar den forhen
 saa haabefulde Søn eller Datter, hvis Livs
 første Foraar var saa riigt paa behagelige Op-
 trin og fortryllende Udsigter, naar denne steyer
 ud til Aovene — bliver ligegyldig mod Belsærdes
 Pligter — tyer hen i Easternes aabne Skied —
 og, efter uigienksdelige misbrugte Aar, brins-
 ger derfra tilbage med sig Skændsel og Elæns-
 digheder for alle kommende mørke Dage: —
 Gaaer man nu under disse Betragtninger over
 til den mandlige Alder, for at oversee de be-
 tydeligste Pligter, som Børn i den skylde Høys-
 agtelseværdige Forældre, da frembyde sig for
 vor Opmærksomhed især følgende: Erkiend-
 lighed — Erbødighed — Gavnelyst. I
 det man da oppebærer Frugterne av en ved For-
 ældres Omsorg og Understyttelse vel anvendt
 Ungdom, og ved et nøyere Bekiendtskab med

Ber

Verden, dens Fordeele og Banhæld, dens
Glæder og Sorger, er sat i Stand til med
skionsom Esfertanke at kunne bedømme de over-
standne Optrin, hvad de ellers kunne blevet, og
hvad de nu bleve for os: O da! hvor utallige de
Ting, som man med den inderligste Hengivens-
hed saa erkiendtligen bør beundre! Naar man
ved deres Beyledning og Hielp ey allene ere red-
dede fra den spæde Barndoms truende Farer,
forskaftet det Rødtørstige, og pleyet med den
meest moderlige Omhed; men hvad som er
saa meget større: Erindringen av alle de udmær-
kede Belgierninger, der udgiorde en samlet
Plan, hvorpaa Børns nu værende Belsækt
allerførst opreystes: den Underviisning, som,
ret fattet og bevaret, nu forskafter dem Brød,
Hæder og Forlystelse; de Formaninger, som
deels værgede mod Fald, deels standsede den

snublenbe God, og saaledes bevarede en Fremtids Gode, som ellers maaskee evig havde været forloret: den saa trofaste Deeltagelse i alt hvad der hensigtede til fælles Dnskers Formaal; med et Ord: til sand Lyksalighed; — Alt dette tilsammentaget og overvejet, kunne vel ey andet, end opgløde den varmeste Taknemmeligheds Ild i fromme Børns Hjerter, væde hensovende Fædres og Belgjørerers Stov med hede Taarer, og sætte deres Aand i den behageligste Forlegenhed imod Tgjenlevende, som nød den sødeste Belønning ved at være Tilskuer av deres blide Skæbne; Dog, her er nævnet kun de almindeligste Skyldigheder i Livet fra Børn til Forældre; der gives Tilfælde, hvor Erkiendtligheden avfordres et strengere Offer, som, uden Anke og med en overraskende Velvillighed, maae ydes: — En saa siælden indtræffer det, at Forældres Alder-

dom

dom i Børns blomstrende Mandom bliver høyst trængende: Fader med Aarene uhældig, avkræftet, uskikket til fordums Virksomhed — Moder, Enke, trostelos, omringet av uforsørgede Sødsfænde, og Familiens Rest ravende paa truende Armod's ængstelige Udsigter. Børn! da er der Lejlighed til at avbetale en ringe Skærv paa den gamle store Gæld: da kunne man fordoble sin Lykke, ved at deele den med disse vores Feg: da kunne Nydelsen av Jordens Glæder forhøjes ved Aldingens Deeltagelse; og ethvert Smil, som derved sletter dette rynkede Aasyn, skabe himmelsk Fryd i det erkjendtlige Hierte: Ja! et Tak fra den Graahærdede til Børn, til Yndlinge, o! hvor giennemtrængende, hvor ydmygende ved dets henrykkende Bælde! — Med Undseelse bør man da frembære sin Gave, og ligesom flygte fra de inderlige Belsignelser, hvormed hine

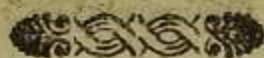
Ublevede hilse vor Komme. — Efter den Bemærkelse Navnet Forældre og Børn her bør have, strækker Erkiendtligheden sig endnu langt videre, nemlig: til Belgiorere paa al Slags Maade — Denne kunne man just ikke altid selv faae Anledning til i Handlinger at udviise imod dem selv, men som oftest eye de Avkom, hvis Forsætning i den moedne Alder kunne bltve det Modsatte af vores: Dagens Historie opgiver os mangfoldige Exempler paa: at den riige, den engang saa mægtige Mand's Søn eller Datter geraader i Bildfarelse, Fattigdom, Foragt og Kummer: at deres Lykkes Soel daler tidlig, uformodentlig ned under Forældres glimrende Horizont: at de staae langt til Side fra de Jævnaldrende, som i de unge Aar bleve mættede av de overflødige Smuler, som ræktes dem fra Forældres vellystige Bord: at de trække sig tilbage, naar de øyne en lykkeligere Medborger, hvis Skæbne er ulige gunstigere end deres, og just da føle Bægten av paalagte eller selvgiorte Vanhælb

hæld i al sin Grumhed; Derfor er det en naturlig Pligt, enhver Rettskaffen med Iver iagttager: at man betimeligen gjør egne Børn opmærksomme, især paa de Personer, som have havt Indslydelse paa og været medvirkende Aarsag til vor Forsømmelse og Mandoms blide Tilstand: at man indprænter dem Kiærlighed, Ære og Erkiendtlighed for hines Avkom, hvis Fremtids Skæbner ere saa ubestemte: at man paalægger dem, som en ubrødelig sønlig Efterlevelse, stedse at benytte enhver Anledning, som tilbydes, hvor Siengjældelse kunne finde Sted, og aldrig ved samme yttre Overmod, som blander dræbende Gift i al Slags Godgjørelighed: at man gjør det begribeligt elskværdigt for dem, hvilken overvættets sand Stæde det medfører, naar Søn eller Datter kunne være i Stand til at vederlægge hensmullede Forældres oppebaarne Gunstbeviisninger, og for Belgjørerens Efterlæggt lette lignende Byrder paa uvante Skuldre: at de i Velstand og borgerlig Anseelse aldrig maae for-

glem-

glemme, vennehuld at imodtage, omfavne, behandle dem, som arvede den Edelmødiges Navn, men ikke hans Vilkaar, og ved Daad eller Raad lægge for Dagen, at de værdigen hædre Fædres Stov, og ere berettigede til at indhøste Frugterne av deres sidste Velsignelser.

Saa vidt gaaer Børns Erkiendtlighed mod Forældre, og denne, saaledes efterkommet, bidrager ey lidet til det menneskelige Rions indbyrdes Hæls og ædle Forlystelser. *)

(Slutningen følger.)

* Udgiveren kan ey undlade en Anmærkning, saa lyden- de: En og anden, hvis fornuftløse Bedømmelse han av Hiertet foragter, har, efter deres Forstands Røgebog, beskylt ham selv for Uerkiendtlighed, av Mars sag, at han ikke altid har talt dem efter Munden, som for ganske smaae og ham undværlige Bagateller gjøre Fordring paa, hvad ingen rigtig tænkeende kunde tilstaae dem — Disse vilse nok altsaa ved dette Blads Læsning atter opløste Kosten, og da til Svar: O quanta Species cerebrum non habet!

B e r g e n s e r e n .

N° 29.

Den 22de October 1796.

Tredie Aargang.

Medens det franske og tydske Folk i denne Tid
giøre sig Umage for at udslette deres Brødre af
Jorden, og opfylde Luften med Jammerkrig,
og udbreder Skræk og Gruesomheder allevegne,
hvor deres Fod triner frem, da sidde vi, Allmag-
ten være takket! froe i vore Boeliger og fortære
Landets Fedme, fortient med ærlig Ansigt
Sved. Alle Familie- og Vennekredse samles
for at betragte de blodige Dffere, som Naturens
Lov gav os Ret til at skille ved Livet os til Livets
nødtørstige Ophold. I denne Anledning kunde
der findes Aarsag til 2de Slags Glæder, som
begge ere tilladelige, naar de ey misbruges:
Forst finder man deri Opmuntring til de meest

henrykkende Lovsange, som kunne fryde Hjertet og vinde Velbehag for alle Ting's viise Bestyrer — Naar man betænker den uhyre Forsticel der er imellem vores og hines nu værende Tilstand, hvis Lande ere Krigens forfærdende Skueplads, som Dag og Nat gienthyder Bold, Odelæggelser, og saa mange Tusinde Uskyldiges Drab, da var man ikke Menneſke, endnu mindre Christen, og aldeles uværdig til Deeltagelse i Fredens velgiørende Frugter, hvis man uden erkjendtlig Ærefrygt og Tilbedelse for den evige Allgode: uden bævende medynksom Følelse for de Lidende kunne taale Nygtets Uhykkers Tordenroſt fra de fiærne Riger. En og anden av mine Læsere skulle derfor maaskee finde Opbyggelse i følgende Selskabs: Sang:

Melodie: Naar Ostens Straaler ic.

I.

Hæld os her i vort kære Norden,
Det lykkeligste Folk paa Jorden,
Som skylder GUD og Christian
En Lov fra det oprømte Hierte:
De vilde ey os volde Smerte;
Men signer, freder hver en Stand.

2.

Kun Fæets Blod vi saae at rinde;
Men hellig Redsel i vort Minde
Den Tanke stedse skabe bør:
Naar Folkets Fædre sig forsynde,
Og uden Aarsag Krig begynde,
Saa Landets Son for Sverdet døer.

3.

Da hortes Enkens bitter Klage,
 Som har en andet Haab tilbage
 For sig og sine spæde Smaae;
 Da svandt paa engang Engens Brøde,
 Nu skulle Kummer hende føde,
 Saa tit en hungrig Flok hun saae.

4.

Da strommed' Graad paa huule Kinder,
 Naar Ddings Tab den Krands ombinder,
 Som pryde skal en grim Tyran.
 Naar sidste Son i Græffet bider,
 Hvad Fader eller Moder lider,
 Jeg ikke her udtrykke kan.

5.

Hvo vilse Gift i Blæden blande,
Som hentet var fra fjerne Lande,
Og skabe Qual i sorgfrit Bryst? —
Vi trække for de fæle Scener
Det Benskabs Sloer, som os foreener
Eil fælles Lov og fælles Lyst.

6.

Kun at vi i de blide Dage,
Naar vi av Lykkens Bæger smage
Den Fredens Nectar Livet gav —
Erkiendelig os i Støvet bøye
For ham, den Fader i det Høye,
Som hidtil vor Beskytter var.

7.

Stig da, vor Loy! til Lysets Egne,
 Til ham, som raader allevegne,
 Som har selv Plager i sin Haand,
 Bland i din Fryd de varme Bønner,
 Og viis, at vi, som Fredens Sonner,
 Besiæles av en skionsom Mand.

8.

O! Tak, Alfader! for hver Gave,
 For Freden tryk paa Land og Have,
 Rodfæstet den blant os bestaae!
 Den faae i Norge samme Velde,
 Som trint om Bergen de 7 Fielde,
 Og først med samme undergaae!

9.

Monarken og hans tro Raadgiver
Her næst av os velsignet bliver,
Din Wiisdom følge deres Fied!
Medslaae du med din Almagts Bælde
Enhver, som vil hans Throne fælde,
Og svække Folkets Kiærlighed.

10.

Vor Friderich! sin Stammes Ære,
Som skal engang hans Krone bære,
Og da bestyre vores Æt,
Bevar ham stærk mod alles Rænker,
Som taler Et og Andet tænker;
Han hade Smiger, elske Æt!

II.

Et Onske nu for alle Stænder,
 Som denne Sandhed høyt bekiender:
 Hvert Menneske vor Broder er,
 Ham Badmel eller Purpur Klæde
 I Hytten eller Herresæde,
 Saafremt han haver Dyden Eier.

12.

Gid alle udi Fryd og Gammen
 Maae leve eenige tilsammen,
 Og nyde Frugten av sin Flid!
 Alfader Alles Kaar velsigne,
 Hver Dag i Glæder disse ligne,
 Naar man holdt hostlig Pølsesid!

B e r g e n s e r e n .

N° 30.

Den 9de November 1796.

Tredie Aargang.

Nøysomhed.

Det fornuftige Menneske beskæftiger sig saa ofte med trættende Sammenligninger imellem dets egen og andres forskiellige Tilstand, der ey siælden paaføre det Uroe og Misfornøielse, som det ellers kunne undgaaet, og nedlægger den første Spire i dets Hierte til Misundelse, Avind og Efterstræbelse. Brodre i et Sag domme med Partiskhed om hinandens Fordeele og Mangler — En Stand troer sig af Skæbnen hadet og forfulgt frem for en anden — Dette Tab søger man at oprette ved urigtig swigagtig Forhold, uden at eftertænke og indsee, hvorledes samme just derved fordobles, og bliver en Hovedaarsag til det Heeles mindre lykkelige Forsatning —

Kun den virkelig Nøysomme, som efter vel udtænkte og nøyagtigen veyede Begreber har lært at indsee med Overbeviisning: at en vis naturlig Forskiællighed i Stand og Vilkaar medhører nødvendigen til dette ufuldkomne Livs mueligste Guldkommenhed; kun han er i Stand til, uden noget skievt Dyekast, at see ud over hans Tids Afbryllinger, skiælne mellem deres Fortrinligheder, og upartisk bestemme, hvad der med eller modsat udgør alle Stænders fordeelagtige eller ufordeelagtige Indhold. — Ingen er lykkelig, uden den som selv troer; og føler, at han er det; men dette finder ikke Sted uden Nøysomhed. Rigernes første Mænd, som sidde Thronen nærmest, hvis adelige Byrd, men hvad der er allersonskeligst, hvis Fortienester af Fodeland det have giort dem værdige til de høieste Æresposter og Anseelse i Staten; dem troer og kalder Hoben lykkelige, uden at giøre sig nogen Tanke om de større Nøysommeligheder, Evang og Sæver, denne Stilling i Livet er underkastet, og

hvor

hvor lidet de Crestegn, hvis Glimmer man
beundrer, nu og da kunne tilfredsstille Ønsket
efter den Sindsroe, som deres ringeste Opvar-
tere have i Besiddelse — Du seer Excellencen i
al sin Prægtighed, ziret med Baand og Stier-
ne, at toge hen til Monarkens kneysende Pal-
lads, enten i vigtige Stats Anliggender, eller,
efter Ordre, at avlegge sin allerunderdanigste
Opvarning, eller være en Gæst ved Kongens
Bord; under dette Syn regner du ham blant
Lykkens første Yndlinger, og det falder dig al-
drig ind: at han kan huuse nogen Kiedsomhed,
Frygt eller Mismodighed i hans efter din Mee-
ning med idel Glæde fyldte Barm; dog inderaf
det tit: at din Nærværelse, som en nysgiærrig
og forbauset ringe Tilskuer, kommer ham til at
sukke over din Feyltagelse, og taus ønske sin
Høyhed ombyttet med din sorgløse Simpelhed:
at Frygt for Fald, umættelig Ergiærrighed,
Tørst efter Millioner, ere hans fiendtlige Ledsa-
gere, som ikke gaae fra hans Side, og blande

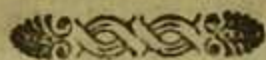
Gift i Mydelsen av alle Jordens meest fortryllende Forlystelser. — Høystærede Læsere! da dette ikke er Hverdags Oprin for os, ville vi gaae over til vor egen daglige Virkefreds.

Kære Landsmænd! vi ville indskrænke det øvrige av denne liden Avhandling til de 4re Hovedstænder i vor Bye og Egn, hvis Næringsvev og Beskæftigelse skulle bidrage til almindeligt Vel, sand borgerlig Hæd og huuslig Fornøielse; altsaa til den Handlende, Haandværkeren, Daglønneren og den tilgrændsende Bønde. Ingen kan nægte: at endskiont vor Stads Beliggenhed, samt det meste av Stiftets Omkreds synes være av Naturen stedmoderligen tilskiftet dens frugtbringende feede Sletter, hvor Brod og overflodig Mættelse rigeligen belønner Ehermændenes mindre møysommelige Arbejde; saa er dog uimodsigelig vor Bergen, fra andre Sider betragtet, ey allene den betydeligste blant Norges Riichstæder, men har været og kan fremdeles, ved Forsynets

Vær

Baretægt og vedholdende Belsignelser, blive et ganske fortrinligt godt Levested for enhver, som troeligen opfylder sit Kalds Pligter. Ligesaa lidet kan der nægtes: at hvis man her, beriget, som hidtil, med uskatterlig Fred, Rigdomme av Havet og forholdsmaæssig Grøde av Landet, endda synes billigen at kunne klage over svare Tider, (enkelte Familier fraregnede) da maae Aarsagen hertil for største Deelen søges i Mangel paa Nøysomhed, og en urigtig, ufornuftig Sammenligning mellem hver Stand indbyrdes, og Stand med Stand — der, som sagt, formindsker alt Folkehæld, og giøre Mennesket uskionsom og utilfreds midt i Lykkens Skiod. Lad os, saavidt Rummet tillader, noget nyere udvikle disse Feyl, og give Agt paa den Skade og Banhæld de medføre. Enhver som, for at være Hødker, antager Borgerskab, har derved faaet Frihed at handle, og paa alle lovlige Maader bevirke sin Bessærd; men han bør aldrig maale sine Rettigheder jævnsides med

Den betydeligere Kjøbmands eller Grossererens; Det bør aldrig være hans Plan, ved utilladelig Snighandel at ville saaledes forsøge sin Formue, at han tilsidst kan tage Plads der, hvor baade Natur- og Folkeret synes at nægte ham Udgang, og hvor han, i Stedet for i en mindre Virkes Kreds at kunne have gavnet, da bliver sine Medborgere ofte til stor Skade og Fornærmelse, og nævnes av disse med tilbørlig Foragt. Til Borgere av den Klasse heder det: at være nøjsom! og lade den meere udvidede speculeuse Handels Bahrer fra første Haand tilfalde dem, som Fødsel, Opdragelse og Eghedom dertil have berettiget — Disse bør og med Velvillighed taale, at nogle iblant dem ere lykkeligere i deres Anlæg, samle efter Haanden større Rigdom, og kunne derved viise en større Handels Drivt end andre; thi jage alle til et Maal, saa forstyrre de hverandres Planer, og Fordeelene av samme blive enten saare ringe — eller Intet — eller — Tab.

Borgere i Haandværkstanden bør og, udsiden Avindsyge, fordrage en Forstkæl i deres Brug og Fortienester, der kunne beroe av mangfoldige Tilfælde, som ikke ligesrem staae i Menneskets egen Magt. Den Flittige Vindskibelige opnaaer ikke altid en Lykke, som svarer til hans Bestræbelsler; men dette bør hældigere Medbrødre paaskionne, og ved alle dem muelige Tienstagtigheder legge for Dagen, at de ey gjøre sig til av deres Fortrin, eller ønske at blive Enebestyrere over det ganske Fag. Derved blive de virkeligen fortiente Hædersmænd iblant deres Brødre, og kunne fremavle hos dem den Nøysomhed, som formilder al ublid Skæbne. — Daglønnere (ogsaa Borgere i Staten) bør opmuntre hinanden til Troskab og Tillid i deres Gierninger, hvorved de eene kunne avværge fra dem selv og deres, de Bekymringer for dagligt Brød, som ere denne Stand især egne, og tilvinde sig det Bifald og Yndest, som til deres Velfærd ere dem uundværlige; thi Uligheden i denne Stands Vilkaar, er gemeentligen blot en Folge, enten av Dovenskab, Utroskab, eller anden Uorden, og Misfornøyselsen altsaa selvgiort

giort, som kunne ophøre ved en rigtigere Anvendelse af deres Kundskaber og Kræfter.

Bondestanden (Statens Styrke;) Denne bør vel med Ret staae øverst paa den fornuftige almeennyttige Nøysomheds Liste; dog finder man ogsaa blant dem vel ikke faa, som ere smittede af den samme Fejl, som hersker i Byerne; der gives vist nok i proportioneret Mængde, Egennyttige, Misundelige, Misforsonede, som ansee Granders og Bekjendtes Gods og Gaarder som noget Formeget, og deres Eget, endskjønt tilstrækkeligt, som noget Forlidet — Derved blive og de mindre redebonne til Deeltagelse i deres Brødres Uheld eller Velgaaende, og forbittre for dem selv Smagen af deres Stands ellers saa reene og uskyldige Glæder.

Kun det Halve af Uo handlingen: Nøysomhed og en fornuftig Sammenligning i alle Stænder indbyrdes, fik Rum i dette Blad: Nøysomhed og en fornuftig Sammenligning Stand med Stand, skulle følge i næste Nummer, hvis det anførte vandt det forønskede Bifald.

Bergenseren.

N° 31.

Den 19de November 1796.

Tredie Aargang.

(See forrige Nummer.)

Mangel paa Nøysomhed fremdeles end videre:
av en urigtig, ufornuftig Sammenligning
mellem Stand med Stand.

Man er saa tilbøvelig at ville forbigaae med
Taushed, enhver, sin Stands virkelige natur-
lige og borgerlige Fortrinligheder, i det man
opregner blot dens Besværligheder; og under-
tiden modsat; kun at klage over de sidste med
frivillig Forglemmelse av de første — Denne
Feyl er skadende for hver Stand særskilt, og
alle Stænder tilsammentagne; thi holder man ey
stedse disse imod hinanden, og derefter nøyagti-
gen beregner det Forhold til hverandre, alle Stas-

tens Medlemmer staae udi, som udgior det ganske Folks Belfærd og indbyrdes Samdrægtighed, da bliver man end og under de lykkeligste Aar aldrig tilfreds med sin Forsatning, eller stikket til Deeltagelse i det borgerlige Livs selskabelige Glæder.

De gunstige Læsere tillade derfor, at det vigtigste, som bør finde Sted i Sammenligningen mellem de 4re foransførte Stænder, her kortelig anføres, og at Begyndelsen skeer med Bondestanden. — Den igiennem alle bekiendte Tidsaldere frie norske Bondestand, besidder vist nok mangfoldige naturlige og borgerlige Fordeele og Rettigheder, som synes at giøre den ønskeligst frem for de øvrige — Største Deelen av den fødes med en sund Siæl i et sundt Legeme; Mod og Styrke voxer op med dem til en tidlig Mandom; Den reene Luft de indaander; Ube-kiendtskab med alle Belystens dræbende Fødemidler; den skionne Naturs idelige Avoxlinger, gjør

gjør dem fyrige, arbejdsomme, muntre og for-
trolige — Naar igiennemskaarne pyntede Enge,
efter at have forlystet Dyet med sin Pragt og
qvæget Lugten med sine balsamiske Uddunstning-
er, strax derpaa opfylder Eyermandens Lader
med Rigdomme over Forventning: — Naar
pløvede tilsaæde Agre tættes af de overflødigen
svangre Aar, som, moednede, Hærviis opstilles,
for endnu engang at hilles af de venkabelige
Østenvinde, modtage de sidste Smil fra al
Frugtbarheds Moder, og derpaa i deres gyld-
ne Høytidsdragt at føres triumpherende til den
Løe, hvor Tærskpleielen, under taknemmelig
Frydesang, skulle avfordre dem deres rige Byt-
te: — Naar Fæhiorden trives, og rundelig
yder dens Fedme til Melkekammeret og det hyg-
gelige Stabur, hvorfra i Hast at hente Mæt-
telse og tarvelig Underholdning: — Naar Sko-
ven flokkes, og taaler, at Eyermandens Dyr
fælder dens fuldvoyne Stammer; — Naar til-
grændsende Fjorde foran den bløde Vaars Kom-

me besøges av utællelige legende Fiskehære, der
 ligesom frivilligen opbyde de omkring liggende
 at beriges av deres Overflod: — Da er Bon-
 destanden unægtelig den mest sorgløse, og dens
 Hæld fortrinlig blant Dødeliges; men nu fra
 en anden Synspunkt betragtet: — Naar En-
 gens Lilier av Torst dør i Fødselen: naar Alge-
 rens Helte vansmægte av Mangel paa Lædskels-
 se: naar Kvæget av Sult vantrives, og neppe
 selv eyer Livets Ophold: naar Bondens suure
 Slæb i alle Henseender vanlykkes, og hans i
 Almindelighed længere Dag frugtlos sviger hans
 travle Svæd og noysomme Forventning: —
 Naar Kongebud opfordrer hans undertiden
 eeneste ældste Son og Alderdoms Støtte til
 Fødelandets Tjeneste eller Forsvar: naar denne
 siger Fader eller Moder eller Hustrue og Bør-
 nefloek det tunge, ofte sidste Farvel, og maae
 forlade de saa inderligen elskte Tomter, som
 Duggen av Forsædres Svæd allerførst frugt-
 bargiorde; da føler denne Stand, at ingen er

i Dette Liv aldeles udmærket, uden ved Skæb-
nens Uvvejlinger, og at Hæld og Banhæld
forholdsmæssigen ledsager alle Dodelige paa
deres Vandring til Evigheden.

Daglønneren, som Kiøbsteds Indbyg-
ger, har vist nok mindre borgerlige Tvingder
og Afgifter aarligen at udrede til Statens Nød-
vendigheder og Beste: Han kan ofte i sin Stil-
ling leve ganske fornøyet og lykkelig, saafremt
Tiderne giver ham Lejlighed til at erhverve dag-
ligt Udkomme; men i de mørre Aar, helst hos
os, naar Havet nægter sine Betsignelser, og
Tusinde av denne Folkeklasse gaae med Hæn-
derne i Skiodet, da føler den sin fulde Deel av
Livets Gienvordigheder og Besvær, da har den
billig Fordring paa lykkeligere Medborgeres
Medynk og Understøttelse.

Haandværkeren er uden Modsigelse den
av alle Stænder mindst Forlegne til Erhvervelse

av dagligt Brød; — uden Dovenskab eller Forsømmelse er hans Næringsvey stedse aaben og tilgængelig; men hans Løn er tillige for det meste saa bestemt, at den ingen Avkortelse eller Indskrænkelse taaler, om hans borgerlige Hæder skal vedligeholdes, og hans Glid nyde den tilbørlige Pleye og huuslige Belsærd, som den uden Misundelse fortjener: — hans Timer ere saa nøyagtigen avmalte, at enhver har en for ham umiskelig Binding, hvis Tab ville forringe hans Velstand, og oftere forskærtsset paaføre ham Armod og selvgiort Kummer; Altsaa den Stand ogsaa en Egeværge av jordiske Fordeele og Bekymringer.

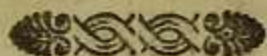
Den formuende anseelige Handelsmand, som enten selv ployer de trosøse Bølger, eller vover betydelige Eyendomme at svæve om efter en ey altid saa sikker Fortieneste fra fremmede Ryster: — Naar Hæld og Lykke kroner hans vel overtænkte Planer: naar Rigdom opsøger hans

hans

hans Boelig, og giver ham Evne til at kunne tage Deel i Livets kostbare, dog tilladelige anstændige Forlystelser: Naar alt hvad Verden kalder Glæde, ligesom vente paa hans Bink, og intet Savn av Jordens Gode synes at kunne frænke hans Sindsroe; — da nævne vi hann ey uden grundig Aarsag blant Lykkens Yndlinge, hvis Lod av dette timelige blev fortrinlig stor og god; men i det vi beundre hans Herligheder, maae vi ey eller forglemme den saa ofte indfaldende Frygt, de mange søvnløse Nætter hans Kald og Stand medfører: at naar hans fattige Broder, udmattet av Dagens tungere Byrder, paa et haardt Leye nyder en rolig Hviles styrkende søde Bederqvægelse: at da hans Dye holdes aabent av Stormens og Uvejrs forskrækkende Farer, som i et Dyeblif kunne opsluge hans heele Belfærd, og omskabe hans Tilstand til en ham forsmædelig, utaalig Fattigdom, og hann giøre i langt høyere Grad nødlidende, beklagelsesværdig og hielpelos, end de, som ved Fødsel,
Op

Opdragelse og Stand ere tilvante at bære Næringsforger, og finde sig fornøiede med deres Lidet.

Denne Sammenligning mellem Stand med Stand vil gjøre enhver Borger tilfreds, virksom og glad i sin; og denne knytter et saa fast Samdrægtigheds Baand, fremavler saa oprigtig Belvillighed blant et Lands Børn; at Riv og Misundelse og Evedragt aldrig tør nærme sig til dets Grændser.

Landsmænd og Brødre! Denne Fred og Lyksalighed worde fremdeles befæstet hos og vort Avkom, indtil Dagenes Ende!!!

Bergenseren.

N° 32

Den 8de December 1796.

Tredie Aargang.

Bergenseren har tiet denne Gang længere end sædvanligt, deels av naturlige, deels tilfældige Aarsager, hvorfor hans høystærede Publicum gunstigen ville undskyldte ham! —

Standhaftighed.

Standhaftighed har en fortrinlig Rang blant den menneskelige Siæls Fuldkommenheder, paa Grund av dens mægtige Indflydelse paa vort jordiske Hæld og Selvtilfredshed: Den er uundværlig for enhver enkelt Person i Selskabet, hvor glimrende hans udvortes Tilstand end maatte være, da han uden den ikke retteligen kunne anvende den større Gunst fra Forsynet til egen og Næstens sande Fordeel og Forlystelse

se; — men, vi kiende, en ikke liden Hob af vort
 Samfunds Brodre, for hvem denne gode E-
 genskab er frem for alle høyst nødvendig, om de
 øvrige skulle forskaffe dem nogen Deel i Tidens
 Gode — Vi indlade os ingenlunde i en vidloftig
 Undersøgelse og Beskrivelse over alt hvad den
 verdslige Visdom allerede har og fremdeles vil
 have forstaaet og henledet til den Sindsgave:
 Standhaftighed; thi saavel Forfatter som de
 fleste Læsere ere tiende med et nyttigt, anvendes-
 ligt Hverdags Begreb, som, uden Banskellig-
 hed, lader sig lige let bestemme og indsee. No
 den christelige os forundte guddommelige Moral,
 ville vi tage vor Dødning, saa lydende: Stand-
 haftighed er, en, ved gode og rigtige
 Grundfætninger i Tænke- og Handlemaa-
 de, erhvervet Aands Styrke, til at vedli-
 geholde Sindsroe under blide eller ublide
 Kaar. — At endog Medgang udkræver en
 saadan Standhaftighed hos Mennesket, avbe-
 viiser den daglige Erfarenhed. Min Ven! du
 som

som i dine Mandoms Aar nyder udmærket Hæld og Lykke frem for saa mange av dine Brødre: hvis fornufte Dusker alle efterhaanden forvandles til Virkelighed: hvis Dage synes at være en Række av Tidens meest behægelige Afbrytninger, der medføre lutter Belyst for Aand og Sans: Du, som tillige synes at efterkomme dine Pligter imod dit Kald, imod din Familie, imod dine Medmennesker: over hvem ingen offentlig Daddel, intet redsomt Bee, ingen lønlige Sukke hvile: hvis Axtelse er almindelig fortient: hvis Overflod er en Tilflugt for Trang: hvis ganske Vandel er frugtbar paa Dyd og gode Gierninger. — Menneskeven! din Standhaftighed, din Sindsro, er ikke den ogsaa undertiden vaklende? indtræffe der ikke flere Tider i dit Liv, hvori du anfaldes av en Riedsommelighed, for hvis Aarsag du en selv er i Stand at gjøre Rede? kunne ikke ganske smaae Ting forstyre din ellers stille Sindsforfatning, og komme dig et Lidet at forglemme dig selv og

dine Fordeele? Og naar betydeligere Tilfælde ramme dig: tidlig uventet Tab av Personer, som vare dig dyrebare, umistelige; av egen Sundhed og Helbred; av Formue, som kunne undværes eller snart igien erstattes; kort: Forandringer i din Tilstand, som ere saa uadskilleligen forbundne med vore jordiske Skæbner. — Da blev du endnu svagere: da saae man de heede Taarer snige sig Bække-viis ned over blussende Kinder: da lagde Frygt og Mismodighed Bægt til din Synadom: da var du forsagt og haabeløs: da ligesom forsvandt Erindringen av det Godes henfarne Nydelse. — Det sandt! Deslige Felelser ere naturlige Folger av vort Bærsens Indskrænkning og Uformuenhed, medens vi skulle opholde os her nede; men de kunne ogsaa letteligen udarte til Videnskaber, som uformærkt svække vor Standhaftighed, paaføre os unødige Enastelser, gjøre os uskionsomme imod den Allerhøjestes viise velgjørende Forelser, og omstabe Medgangs lyse Dage til selvgiort Utaalssvære

svære Stunde. Blev vor Lod av dette Time-
lige, om ikke beundringsværdig stor, dog ulige
fortrinligere end Mængdens: kunne vi, i upar-
tist Sammenligning med denne saa talrige Flok,
stedse fortiene Navn av Lykkens Sønner, til
hvis Skiod blev ydet de virkelige Rødtørftighe-
der: — O! da byder Religion og Fornuft: at
ikke ødsle med vore Duster: at erkiende vore
Fordeele: at væbne os berids mod de ubehageli-
ge Sted, som den ustadige Skæbne maaskee
har tiltænkt os; og altid blande den Fordom i
Livets Nectar, som forhøyer Smagen av dets
Forlystelser, og qvæger vor Aand med al dets
Gødme, den: du er uvis paa dens oftere Ny-
delse, lad denne ikke siden tænkes med Smerte,
om den skulle blive den sidste! — Den stedseva-
rende Erindring: at vi og Alt i Tiden er for-
giængeligt: at for alt vort Unbetroede skal av-
legges Regnskab: at vi stedse bør tænke, tale,
handle, med Hensyn paa den Løn, som venter
os: den er i Medgang vor usvigelige Ven, som
for

forøger vor Standhaftighed, da understøtter den i de Øjeblikke, naar vor Stilling et Lidet forandres. Vi blive ellers aldeles uværdige til det Meget, vi have forud for vore Brødre, og blot et ganske ubetydeligt Savn kunne blive i Stand til at rokke vor Standhaftighed, opsluge vor Sindsroe og — —

Vi ville gaae over til en sørgeligere Scene, i hvilken saa man foldige nødsages til at tage Deel. Den nævnes med det eene Ord: Modgang, og av denne kun det vigtigste: Grundet Sorg for dagligt Brød. — Her gjaaldt det Menneskets heele Standhaftighed, Bedlige holdelsen av al dets Sindsroe — Oldingen, Enken, disse enkelte Personer føle vist nok Tyngden av denne Byrde; men deres Bekymring maae vige Plads for Fleertallet, Familien, Forældre med Børnesflokk — Ja! denne Kummer huuses tit og ofte der, man mindst troede — og her? hvor ubeskrivelig dens Maa! Kun Hverdags Syner skulle gisre os opmærksomme: ikke den

Den ey saa siælden arbejdssføre Betlers, som av
Dovenskab valgt Tiggerie til sit Haandværk,
og alt for ofte bedrog vor Medlidenhed for en
Stiærv, som burde fundet værdigere Sted:
ikke de skvaldrende Omløbende, fra hvis Læber
Løgnens og Bagvaskelsens dræbende Gift ud-
spyes, men saa omhyggeligen opsankes i Nes-
drigtænkendes Skiod, og betales paa ædle Fæ-
tiges Beføstning — Vi forestille os kun Dags-
lønneren, den virksomme, vindskibelige Mand,
nu at gaae med uwirksumme Hænder, og just
nu, da Naturen foreener alle sine Fordringer —
eller hans nyeligen blevne Enke, hvis Efterladens-
skab var flere uforsørgede Smaa — Vi gaae
dem imøde med Morgenrøden, og Haabet smis-
ler av deres redelige Nafsyn, men vi skulle see dem
ved en ulønnet Dags Ende, som spottede al de-
res Umage, at komme hiem til den hungrige
Flok, hvis Skrig har villet hente dem: Vi
skulle læse Opffrioten i deres av Bedrøvelse kval-
te Barm, og underligen rørte av den Ediges
Vres

Erfreygt, maatte vi forbauses over den Hens-
 givenhed og Taal, hvormed de tørre Smuler
 under taknemmelig Lovsang blive dem til Mæts-
 telse! Guddommelige Standhaftighed! Livsalis-
 ge Sindsroe! du ledsage os igiennem alle Av-
 veplinger hen til det uviste Aandedræt, som gjør
 vor Tilstand uforanderlig — salig! — Denne
 Tids Pinagtighed tabe sin Braad ved Tanken
 om det Tilkommende! — Jordens Herlighed og
 Glæde formørke aldrig vor Udsigt over Graven,
 og aldrig deres Savn berøve os Samvittighe-
 dens Fred! — Lykkeligere Medborgere! I
 som deeltage i alle borgerlige Forlystelser, og
 med møjsommelig Flid arbejdende paa deres idelis-
 gere Nydelse, lader denne sandrue Fortælling
 oplive Eders Samqvem: "De Trængende
 "misunde os vist nok ikke vor Fornøjelse;
 "thi vor runde Haand har besøgt deres
 "Hytte, og deres Velsignelser gjør os
 "glade.

B e r g e n s e r e n .

N° 33.

Den 31te December 1796.

Tredie Aargang.

S a n g e

Sor Herresædet, Middelstanden og Hytten
paa Aarets sidste og første Dag.

Herresædet.

Melodie: Jeg fremmed her til Stedet kom.

I.

Vi, som i Lykkens bløde Skib
Saa moderligen blev omfavnet,
Som Livets meste Gode nød,
Og kiendte Sorger blot av Navnet.
O Tiid! din Flugt, som Lynets Gang,
Udgior her Emnet til vor Sang. :|:

R E

20

2.

No dine Sekler svandt et Aar,
 Hver Dag var Stund, hver Stund Minuttet —
 Vor Tanke taus ved Enden staaer,
 Imellem Lov og Frygt indslutter;
 Thi just det os forundte Hæld
 Forvandles til en rædsom Gæld. :|:

3.

Alfader! — til vor Trost vi veed,
 Han naadig Stovets Bøn vil høre,
 Og ynde den Erkiendtlighed
 Ureene Væber kan fremføre: —
 Saa knæler nu med Lov vor Land
 For hver en Gave fra hans Haand. :|:

4.

Jehovah! Skaber! Fader! Gud!
 Dit Bink fremkaldte Lys og Tiden,
 Dit Bink skal samme flette ud,
 At skabe dem meer' herlig' siden —
 Høyløvsig Du for hvert et Aar!
 Os naadig for dets Misbrug skaan! :|:

5.

Med Aar vor Alder sneg sig bort,
 Dens Aften meere mørk end Andre —
 Men dobbelt angestfuld og sort,
 Hvis haabløs man herfra skal vandre —
 Gid ey en grum uventet Død
 Os myrde i vor Lykkes Skiod!!! :|:

Middelstanden.

Melodie: Fred og Frihed herlig trives.

I.

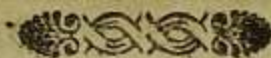
Høyt vor Lovsang ogsaa stige
 Op mod alle Berdners Guld,
 Nu da Aar for Aar maae vige,
 Vi hans Priis vil juble ud: —
 Lidet Savn — kun selvgiort Plage —
 Nu og da i vores Boe
 Har formørket soundne Dage,
 Og formindsket Sindets Roe.

2.

Brod os uden Kummer mætted',
 Vi og smagte Uskylds Lyst,
 En forgiveves Glid os trætted',
 Glæden smilte fra vort Bryst —

K f 2

Under

Under Fredens milde Skjyge,
 Der at ældes ret som vi,
 Der med Benner sidde trygge,
 Det er just at være frie.

3.

Derfor vi i Støv os bøye,
 Korte av hans Miskundhed,
 Al vor Daad hans Navn ophøye
 Til vi gaae i Graven ned.
 Snart kan Reysen være omme —
 For hans Alsyn vandre vi;
 Lad saa sidste Time komme,
 Da er Mod og Sorg forbi.

Syften.

Melodie: Jeg er saa fro, jeg er saa glad.

I.

Saa svandt da Aaret og for mig,
 Guds Navn velsignet være!
 Det bragte mangen Sorg med sig,
 Jeg staaer i Modgangs Lære;
 Men Gld. han gav mig Taal og Mod,
 At roves dem, han ey tillod,
 Og deri viiste han sig god,
 Hans Navn velsignet være!

2.

Jeg ofte gik fra hungrig Flok,
 Og Huuset laae som øde,
 Jeg kom til dem, som havde nok,
 At tiene nysom Føde;
 En Arbejd fik — om Skicery jeg bad
 Til Mættelse, og vorde glad
 Med dem, som længtes, hiemme sad;
 Thi Huuset laae som øde.

3.

Vel stundum blev jeg ubønhørt,
 Og tit et Maaltid savned';
 Men oftest fandt et Hierte rørt,
 Hvis runde Haand mig gavned'.
 Og da? — jeg dertil mangler Ord,
 Kun Eigemand paa denne Jord
 Kan tolke Glæden ved mit Bord,
 Som selv et Maaltid savned'.

4.

Nu er den heele Kummer glemt,
 Guds Navn velsignet være!
 Min Siæl til Lov nu være stemt,
 At sünge ham til Ære!

Jeg naaer vel engang Gravens Rand,
 Og da i en forklaret Stand
 Jeg til hans Priis istemme kan:
 Hans Navn velsignet være!!!

Nytaars . Sang.

Melodie: Naar Ostens Straaler ic.

Herresædet.

1.

Vi hilse fro Din Morgenrøde,
 Uvidende hvad os skal møde,
 Paa Dage vi ey endnu saae :|: —
 Den Ewige kan ey behøve
 Et Ønebli for at berøve
 Den Jord sit Hæld vi vandre paa. :|:

2.

Gid hver av os, som Lykkens Sonner,
 Den Sandhed tidligen paaskionner,
 Og kiøbe os en varig Fryd, :|:
 I det vi Naar med Brodre deele,
 Og lette Byrder for det Heele,
 Og vinde Hæder ved vor Dyd. :|:

Mid:

Middelstanden.

3.

Hinanden ønske vi til Lykke!
 Vi aldrig nogen undertrykke,
 Men troelig hævde Borgereed; :|
 Saa vil den Evige os signe,
 Og dette Aar henfarne ligne,
 At alle trives av sin Sved. :|

4.

Vi herpaa Hænder sammenknytte:
 Os hellig være almeeen Nytte,
 Al Tid langt fra vort Selskab flye! :|
 I uvis Tid vi har tilbage,
 Hver sine Pligter iagttage,
 Og Fordeel blev med Dage nye. :|

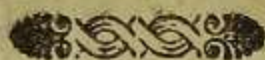
Hyttten.

5.

Min Lod den synes her i Tiden
 Bestemt at skulle vorde Liden,
 Og jeg dermed fornøyet var :| —
 Kun at det Lidet, jeg begjærte,
 Maae en for tit mig volde Smerte!
 Jeg da i samme Rigdom har. :|

6.

6.

Naar Helbred spares — Havet yder
 Sin Overflod — og jeg da nyder
 Udkomme i min ringe Stand, :|:
 Og lever saa tilfreds med Mine,
 Som Jordens Store kan med Sine,
 Og nævner mig en hældig Mand. :|:

C h o r .

7.

O Allmagt! - hør vor svage Stemme:
 Du alle Stænders Vel forfremme,
 Som elske, frygte, lyde Dig! :|:
 Bind Folkets Hierte til dit eget,
 Da ønsker ingen Stand for meget,
 Som beder: "gør mig Lykkelig"! :|:

8.

Nægt en den dyrebare Gave:
 At Twilling Riger Fred maae have
 Uavbrudt indtil sidste Slægt! :|:
 Hvor helst din Brede rammer Jorden,
 Spar Konge, Folk og elskte Norden,
 Omgiærd Dem med din Varetcægt!!! :|:

Den 21de Januarii 1797.

Tredie Aargang.

Og det er ilde,

At ikke kunne naar man vilde!

Denne Vesselske Sandhed ville dette Blads
Høystærede Abonentere! gunstigen antage
som Undskyldning for dets ubestemte langsomme
Gang. Forstkiællige Aarsager stode sammen
paa Udgiveren, blant hvilke den: At han selv
eene hertil maae tænke og skrive, virker med føle-
lig Efertryk. — Alle Indbydelsler og Begier om
Bidrag, have, paa saare lidet nær, hidtil væ-
ret forgiæves, og billigen kan man undres over,

at der ikke nu og da indløber noget fra fremmede Hænder udi et offentligt Blad, som for nærværende er det eeneste som her udgives, Adresse-Blisen fraregnet. — Denne Erindring synes at være nok til Overbærelse med Forfatteren, som desuden er ansat i et Embede, der medtager baade Tid og god Lune. Mod disse har han dog bestemt sig at kæmpe, i det mindste til Aargangens Nummere blive fuldstændige, og ærbødigt herved beder, at Antallet av Modtagere ikke fremdeles maatte formindskes, da Fortienesten ved dette Arbejde allerede er saa liden, som for noget af det Slags, naar der skrives tillige med Hensyn paa Indkomsten. I dette Haab henlever den høytforbundne

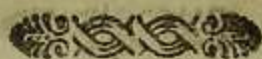
Udgiver.

Menz

Menneskets Forædning er vore Tiders høyrøstede Bælsprog, og vist nok den værdigste Gienstand for alle borgerlige Bestræbelser. Den bedre opdragne og meere formuende Folkeklasse kunne saa meget hurtigere heri gjøre kienkelig Fremgang, som den er i Stand til at forskaffe, og benytte sig af de Midler, hvorved den bevirkes. Gode lærerige Skrivters Læsning — Deeltagelse i Selskaber, hvis Omgang og Tidsfordriv, have, bør have Hiertets Forædning til sin vigtigste Gienstand; disse kunne upaatvivlelig danne det tænkende Menneske, indgyde det Urefrygt og Rieerlighed for Dyden, Foragt og Had mod Lasten, og saaledes forsøge dets Fuldkommenheder. Men det gaaer vel stundom med disse Midlers Brug, som med alle øvriges paa denne usle Jord: De misbruges — og da gjøre de enten ingen Nytte, eller det som endnu er verre, de tiene kun til at forfine Fejl

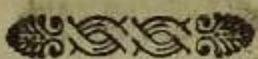

i Tænke- og Handlemaade. Herover at giøre Anmærkninger, er ikke Hensigten med denne li- den Afhandling; den blot peger hen paa den talrige Mængde iblant os, hvis Opdragelse, Stand og Formue ganske udelukke den fra hine Midlers Brug, og i den Henseende at opkaste og kort besvare disse velmeente Spørgsmaal:

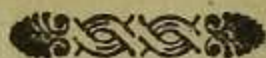
1mo. Hvorledes kunne Almueemand efter-
haanden forædles?

2do. Hvad Indflydelse vilde dette have
paa det Heeles Vel?

1mo. Ethvert Menneskes Forædning (Dannelse til Dyd og Sædelighed) fremvirkes ved Oplysning. Igiennem Forstanden maae tydelig tales til Hjertet, ellers blive Lust og Atræae til det Gode, Had og Avsky for det Onde blotte Naturdrivter, der ere at ansee som Folger av den gunstigere Stilling, Siæl

og Legeme fik til hinanden ved Fødselen, og kan altsaa ikke have noget eget Bærd, og en fortiene sand Agtelse av Gud eller Mennesket. Langt fra, at vi her ville tænke os den høyere Grad av Oplysning, som er uundværlig for Statsmanden, Embedsmanden og den spekulative Handlende, hvis Indflydelse fuldkomment gjør alle Stænders forholdsmæssige Ligevægt. Endnu mindre den moderne Oplysning, der foreskriver Folket nogle svulstige, uforstaaelige Meeninger, som sigte kun til Anarchie, Tøyleløshed og alle de Uordener, for hvilke vor Forestilling gyser, og hvis Ulykker ere ubeskrivelige. Den første er for Almuen upassende og uanvendelig; den sidste udpranger Sæd til lutter Fordærvelse, hvorved det fornuftige Menneske daler ned ved Siden av de grumme Dyr, ja ofte dybere. Ikke eller

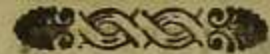

igientages her, hvad allerede i No. 2, 3 og 4
 denne Aargang er sagt om Oplysningen. Saa-
 vel fra Domstole, som fra Prædikestole, saavel
 ved Handlinger, som ved Ord, kunne meenige
 Mandes Tænkemaade og Opførsel forbedres, aller-
 helst til hvad der angaaer borgerlig Hæd og det
 almindelige Beste. Naar Retfærdigheds Haand-
 hævelse paa eengang gjør sig elsket og frygtet:
 Naar enhver Overtrædelse imod Lovene, uden
 Persons Anseelse, straffes lige efter Fortieneste: —
 Naar hverken Høyhed eller Rigdom er Skiul for
 Statsfejl, men enhver offentlig Forbrydelse
 har lige onde Følger for enhver Medlem, av
 Selskabet, uden ringeste Forskiæl: — Naar
 de meere oplyste Overmænd lader saaledes sit
 Lys skinne for Undermænd, at de kan see des-
 res gode Gierninger, og fortjene Priis, som
 Belgjorere og Beyledere: — Naar al nedrig

Aufærd bliver 'en Skamplet paa dens Ære og Agtelse, som udøver den, og enhver ædel, god og rigtig Handling nyder sit fortiens- te Bifald og Belønning, efter Omstændighe- der. Naar Tjeneres, Undergivnes Forsæller enten forekommes eller standses ved deres Her- vers, Foresattes milde Rettelser, som røbe den faderlige Omhue for deres Fremtids Lykke, og efterlade den inderligste Hengiven- hed og Tak i de Paagældendes Barm: — Naar, i sær de høiere Stænder, opmuntre de ringere ved gjensidig Beskedenhed, Bevillig- hed og Gavnelyst: Naar de store Siæls og Les- gems Kræfter concentrere med de Smaae: — Naar Klogskab understøtter Eenfoldighed, Høy- hed Ringhed, Rigdom Fattigdom, og intet Lem av Samfundet yttre den vrange skadelige Fordom: at Skæbnens alviise Bestyrer med-
deelte

deelte os denne eller hin Fortrinlighed, hvormed at gavne kun vort eget Jeg, eller en snæver Familienfreds.

Naar saadan Harmonie paa denne Maade blev indført i Kiøbstæder og paa Landet, hvor vil da tvivle om: at den gjorde frugtbringende Indtryk hos den største Mængde av Almuen og Folket, til Forædling, Hæder og Fordeel for den nu levende og kommende Slægter? — O Ney! hvert Land har sine Mangler, hvert Folkeslag sine uforbederlige Slektænkende, dem vi med eet Ord kalde Uvirkum; men Antallet paa de Første vilde da dagligen formindskes, og de Sidstes Lyst til at skade, finde meer og meer Modstand, indtil den hensvandt i evig Uvirkosomhed — Og da kunne man lykønske sig med de velgiørende Straaler, Oplysningens klarere Soel lod nedfalde paa vor Jisse.

(Fortsættelsen følger.)

Bergenseren.

N° 35.

Den 18de Februarii 1797.

Tredie Aargang.

(See forrige Nummer.)

2do. Hvad Indflydelse Almuesmandens
Forædling vilde have paa det Heeles
Vel?

Ved Almuesmand maae her forstaaes den
hæderlige Bondestand, samt Daglønnere i og
udenfor den almeennyttige Haandværkstand;
Disse udgiøre i Byerne og paa Landet den talri-
gste Folkeklasse, paa hvis Sædelighed, Kund-
skaber og Flid den største Deel av Statens
Velfærd og indvortes Samdrægtighed beroe.
Saa længe disse Stænders Forædling ikke pro-
portioneret tiltager ved Siden av de Doriges:
Saa længe Oplysningens Straaler, endskjønt
M m med

med et mindre Skin, som dog er tilstrækkeligt, ikke række deres uopklarede Forstand og Domme-kraft: Saa længe gamle indgroede Fordomme ikke lemsfældigen udryddes, og deres Plads besættes med rigtige, tydelige Begreber om Menneskets sande Værd: om det Forhold, ethvert Lem av Selskabet har til det andet: om de tilvoksende Fordeele gjenfaldige Pligters Jagttagelse medfører, som skænker alle Stænder et lykfsaligt og fornøyet Liv: Saa længe kan man ikke give et Folk Navn av ganske Oplyste: Saa længe har det endnu ikke opnaaet den muelige borgerlige Fuldkommenhed, som udbreder mueligste Hæld og Tilfredshed iblant Nationer — Man veed forud, at dette Arbejde medtager flere Snese Aar, ja en heel Slægts Tiidsalder, og derover: at for de saa kaldte høyere Stænder dette Wiisdoms Lys noget i Forveien maae være oprundet, inden de saa kaldte ringere kunde nytte dets Begiæringer; thi hine ere anviste et høyere

Trin,

Erin, just for ligesom ved deres Gienfkin at opklare disse Lavere, som ikke behøve, ikke attraae en saadan Glands. En Embedsmand og de anseeligere formuende Borgere, av dem venter, av dem fordre vi denne Klarhed i Tænkemaade og Handlinger, som gjør dem til lysende Expler for deres av Fødsel, Opdragelse og Skiebne mindre begunstigede Brødre — I den Henseende er vor høyt signede Christians faderlige Regjering udmærket iblandt Kongernes paa Jorden. Skrive- og Trykkefrihed — Den Danske Bondes Løsladelse fra det Trældoms Nag, hvorunder vantrevne Forfædre til Menneſkehedens Skændsel igiennem Aarhundrede forgiæves havde sukket — Videnskabernes og Kunsternes Opelskning, Udbredelse og Besønning — Handelens Udvidelse — En strængere Prøve, avfordret enhver i geistligt og verdsligt Fag, som ville beklæde noget offentlig Embede i Staten, paa hvis Bestyrelse Almuens Vel — og Tølvært i Indsigter — og sand Fødelands

landsfiærlighed, som er Thronens Grundstytte, beroe 2c. 2c. — Alle disse saa velgiørende Foranstaltninger have ledsaget vor elskværdigste Christians lyse Dage, for at giøre Dans og Nors nu levende Sønner til de lykkeligste Beboere av vor Klode, hvis Efterlæggt kunne tage Plads med Europas mest cultiverte Folkeslag; ja maaskee lære disse: at den Frihed og Eighed det Danske Kongevælde nu og fremdeeles vil skænke dets Undersaattere, komme av alle — Guds og Naturrens Lov nærmest. — Men alle disse velgiørende Kongebud og Indretninger: alle viise, skarpsindige og roesværdige Bestræbelser av de Mænd, som staae hos Monarkens Side: Al Iver og Anstrængelse for den gode Sags Fremme og Fødelandets Lær, som mange høyere Embedsmænd udviise til fortient Berømmelse: ville dog aldrig tilfulde naae sin Hensigt, eller bevirke almindeligt Folkehæld igiennem flere kommende Decader, uden saa er, at enhver god og bedre opdraget Borger, enhver ansat og lønnet

net Tiener i Staten, av hvem man retmæssigen
fordrer en større Menneſſekundſkab, Duelighe
og Gavnelyſt, ſole dette ſom deres første hellig
ſte Pligt imod Kongen og Sødlandet: efter
Evne og Omſtændigheder, (hvori Selvfærli
hed og Egennytte aldrig maae være deeltagende)
at udbrede ſine paa Dyd og Fornuft grundede
Begreber om Ting og Handlinger iblandt den
Kredſes Almue, ſom de dagligen eller jævnlige
re omgaaes: giøre den opmærkſom paa alt det
Nye, ſom indføres i det Gamles Sted, viiſe
den i fattelig Korthed Forſkiellen imellem dette
og hiint, ſamt de Fordeele, en ſaadan Foran
dring indbringer det Heele — Derved tilintet
gordes al den Miſtanke, ſom opſtaaer hos den
eenfoldigere Almue, naar en gammel og til Ti
derne ey meere paſſende eller ulige mindre nyttig
Bedtægt og Indretning ſkulle vige for en nye —
Derved kom alle til Forbedring, og alle Stæns
ders Opkomſt ſigtende Anordninger deſto haſti
gere til frivillig Efterlevelſe — Derved vilde den

Fortroelighed imellem de ringere og høiere, fattigere og rigere Medborgere, som er Samfundsbåndets fasteste Knude, utroeligen vove, og enhver umisundet nyde Frugterne af sit lovlige Kald. Kun paa denne Maade kunne den indtrængende Oplysning frembringe Menneskets Forædling, som er og bør være dens fornemste Gienstand — Det Folk, som ikke engang har hørt tale om, langt mindre, kiender Menneskeretigheder, kan vel neppe i dette Mørke, og under Despotismens græffeligste Zernaag henfalde til den Grad af Misfornøelse og udsvævende Grumheder, som et Folk under det livsaligste Regimente, der enten vrangeligen, eller af et løst Snak underrettet, gjør sig urigtige Begreber om samme, for hvilke det ey forstaaer at giøre Reede, og ere derfor at ansee som farlige Sværmerier. —

Samtidige Brødre og Søstre! Vi, som ere begyndte at troe om os selv: (og det ey saa ganske uden Grund) at vor Cultur (Dannelse) og Oplysning i den seener Tid ere mærkeligen

ligen forbedrede: — Vi, som av vort eget Lands og Sprogs ypperlige Skrivter have Anledning til, efterhaanden at udvide vor Menneſkekundſkab og Indſigter i alt hvad der udkræves til borgerlig Lykſalighed, Tilfredshed med os ſelv, ſamt den vi ønske os av andre: — Vi, ſom opofre baade Tid og Penge, for at komme den ſaa kaldte ſtore Verden, (Et i mine Tanker urigtigt Navn) om ikke juſt paa Siden, dog i en kortere Fraſtand, end vore ſtakkels Forfædre, ſom lode ſig nøye med den velanſtændigſte Simpelhed, og fulgte kun de 3de Hovedregler: Gudsſ frygt — Erbarhed — Oprigtighed — Kort ſagt: Vi, ſom virkelig nogenledes viide, ſom Samfundsbrodre, Omfanget av Menneſkets Rettigheder, og det Forhold, vi alle ſtaaer i til hverandre — Vi beſlitte os paa herefter, i daglig Omgang med vore Almues Mænd og Qvinder, at legge for Dagen: — hvor medlidende — ædelmodige — overbærende vi derved ere blevne: hvor meget vi have vore oplyſte Tider at takke for den tilvokſende retſkaſne faſte Tænkemaaade — den uegennyttige Redelighed i Handel og Vandel — den troværdige Aabenhiertighed i Samtaler — den ue

uſover

nforestilte Ydmyghed, Venlighed — Tilsi-
 descættelse av al dum Stolthed, som pryde
 al vor Bandel — Paa det vi derved kunde giø-
 re disse vore Undermænd, (om jeg saa maae
 kalde dem?) viidelystne, finde Indgang til deres
 Hierter, at opvække hos dem de samme Følelser
 for Dyden og Ulskye for Lasten, som vi ønske de
 skulle troe vi selv allerede besidde: at de ey ved
 modsatte Erfaringer skulle forledes til at giøre
 denne gale forkeerte Slutning: "Maaskee de
 "oven anførte Fortrinligheder tiene kun til
 "at fremavle hos Mængden modsatte og
 "før ubekiendte Seyl? da ere vi lykkeligere
 "med vor Enfoldighed, da frabede vi os
 "deres Dannelse, som kun desto snarere vil-
 "le drage alle Stænders totale Undergang
 "efter sig." Men at de ivertimod, ved at føl-
 ge vore Exempler, træde i vore Godspor, (ufuld-
 kommen — det forstaaer sig) kunne i tilbørlig Av-
 stand, som vi, iile frem til Hæder, og anvende
 alt sit til høyeste Velgaaende for sig og sine i u-
 adskillelig Forbindelse med det Heeles !!!

Bergenseren.

N° 38.

Den 26de April 1797.

Tredie Aargang.

Til Udgiveren av Bergenseren!

Deres Apologie i No. 37 mod Brevet i de lærde Efterretninger No. 6 fortienet ikke alleneſte af mig, men det heele bergenske Publicum offentlig Takſigelse, og var det ønskeligt, at Skurken maatte udjages af sit Smuthul, for at modtage sin vel fortiente Straf! Men naar nu ſaa engang ſkeer, og De ſyner en gandske anden Person, end den, De have imagineret Dem, hvilken Bebreydelse bør De ikke da gjøre

P p

Dem

Dem selv, fordi De opægget Publicum til at mistænke en, maaskee, gandske uskyldig Person; Sæt altsaa: (De tillade mig, at jeg en troer Dem infalibel!) at den forommeldte Autor ikke er den vandrende Ridder, men netop en, som De kalder, fast Mand i vor Bye, eller Egn, og De og det heele Publicum en gang derom bliver overbeviist; hvilket Fenskrift har De ikke da begaaet heri? Nej, Ricere! Døm ikke for hastigt, og exponer ikke Deres Næstes Ære og Agtelse, for at faae sagt, hvad man kalder et Bon mot; men viid: at enhver vittig Mand tænker før han handler, og erindre Dem ellers Mandens Ord: De er selv ikke nok heel med — Venet til at agere saa frisk Fyr. Jeg er hverken Autor for Brevet, eller den vandrende

brende

drende Ridder, en heller Deres Uven; men
 gjør dette Skridt af Menneſkeficærlighed, for
 at redde, ſaavidt mueligt, en, maaskee, uſkyldig
 Mand's Ere.

Svar:

Hr. Anonym!

De ſeer nu her Deres Begier av 15de dennes
 ordlydende efterkommet, og at det en før er
 ſkeet, maae Mellemtidens vigtigere uopſættelige
 Affaires undſkyld. Førend vi, efter Deres
 ſkriftlige Løfte, blive nærmere bekiendte
 med hverandre, kan jeg en undlade, over Deres
 Ovenſtaaende, venſkabeligen at anmærke
 følgende:

Sandelig! De har av de bemeldte lærde
 Efterretninger No. 6, og mit Blad No. 37,
 enten øynet og imagineret Dem noget gandske
 Andet, end baade Fleerheden av det bergenske
 Publiko og jeg; — eller De har (maaskee forsæt-
 tigen) misforstaaet saavel det Første som
 Sidste. Det bliver min Pligt, at være mine
 Ords rette Fortolker, og i den Henseende maae
 jeg herved legge Dem dette paa Hierte: Jeg
 tog mig den Gang den Frihed, uombedet at
 tale det Publikums Sag, hvorav jeg selv har
 den Fornøielse at være et Medlem. Her gif
 alt løs paa Formodning, som aldrig burde
 lædere nogen Uskyldig — Og, Hr. Ben! paa
 hvad Maade kunde man bedre have yttret sin
 Mishag? — Blant hvilken Klasse Borgere
skulde

skulde man, uden Fornærmelse for nogen En-
felt, have hensat Personen? Jeg valgte det
gamle Bon Mot, av vandrende Riddere, hvis
Borgerskab er udstrakt over den heele viide
Guds Jord, men skylder, rettere sagt, opfyld-
der sine Pligter — Ingensteds. Og have
vi vel havt saa faa Deslige, at man efter den
Benevnelse strax haandgribeligen kunde udpege
Personen, og sige: Der er han! — Desværre,
Men Kiære! Deres Imagination har vel alt-
saa begaaet det Fejlskridt, og fortjener den
Bebændelse Deres Brev vil paaliste mig; thi
av samme falder det ikke vanskeligt at øyne
Deres Meening, som har været, er og altid
bliver forskjællig fra min, der til Dato er gands-
ske ubestemt. De netop, og ikke jeg, opægs-

ger Publikum til en dobbelt Mistanke, en alle-
 ne mod den vandrende Ridder, hvis Forsvar
 De paatager sig, men tillige mod En i egent-
 lig Forstand vor Medborger, den De trøer,
 med Tiden vil viise sig for Publikum, som hint
 Brevs Autor — Kiender De ham, og er De saa
 besjælet av den Menneſkefærlighed og Omhed
 for Deres Næstes Ære, som De foregiver,
 da fraraad ham det Skridt, og jeg forsikrer
 Dem, De gjør en ædel og god Handling.
 Ved det her anførte, har De nok selv tilside-
 sat den ellers saa skionne Moral, som bør være
 enhver meere eller mindre vittig Mand hellig:
 at tænke før man handler, og De bliver der-
 for, blot som Skribent, al Deres øvrige mig
 ubekiendte Moralitet fraregnet, ikke selv heel
 nok ved Benet til at agere saa frisk Fyr i det
 Sag. Til Slutning maae jeg melde Dem: at
 hverken Deres mig Tilskrevne, eller mit Svar
 havde kommet Publikum i Hænderne, naar
 ikke et Byerygte, Deres Brev angaaende,
 var

var kommet mig for Dre, hvis Tilværelse maae uledes enten av Mangel paa Taushed, eller Overflod av Skadelyst hos Dem, Brevets Forfatter! da det angaves for: "en mod mig saa igiennemtrængende Smørelse" — Nu har da vort, med Bished mit Publikum, begge Deele for Dyne, og til dets Dom overlader jeg min Andeel av denne litteraire Tvistighed, dog med Forbehold av, at Stemmefleerheden skal, saavel pro som contra, ansees som avgjørende for

Udgiveren

B. B.

Paa en Vens Fødselsdag.

Glad jeg seer, o Dag! din Morgenrøde;
Thi du skænkte mig en trofast Ven,
Smil du Sam og mig med Hæld imøde,
Lad os Begge see dig sorgløs tit igien!

Tak,

Tak, min Ven! for de henfarne Stunde,
 Som vi nød i Mandoms blide Vaar —
 Aldrig skal vort Venfkab gaae til Grunde,
 Førend Du og jeg ey meere tæller Aar.

I den Tid, som er for Dig tilbage,
 O! at den maae vorde lang og skøn!
 O! at jeg maae see Dit Bel tiltage,
 Altid nævne Dig en fortient Lykkens Søn!

Bliv en værdig Faders sidste Glæde,
 Nens Hans Hoved, fryd Hans æble Siæl,
 Naar Han seer Dig i sit Hiem tilstede,
 Og velsignende bød Dig et ømt Farvel.

Ja! hvert Onske kan jeg ey udtrykke,
 Som Dig levnet er i hulde Siæl —
 Himlen kun min tause Bøn samtrykke,
 Længe, længe blomstre skal Dit Bel!!!

Bergenseren.

N° 39.

Den 3die Junii 1797.

Tredie Aargang.

Den sande Høytid!

Ligesom ethvert Menneſke har ſine onde og gode Sider, hvorfra man vovelviis faaer Anledning til at betragte ham; ſaa har han og ſine gode og onde Stunde i Livet, ſom bringe hans Sind af dets Ligevægt i ſtorre eller mindre Grad — Som det er umueligt, endog for den meeſt Retſkafne, i ſin gandske Vandel, altid at være ſig ſelv liig i Dyd og Uedelhed, kan han heller ikke til al Tid og Sted føle og yttre den ſamme Lands Munterhed, endſkiønt Anledningen dertil er juſt den ſelv ſamme — Der gives nu og da borgerlige Feſter, ſom opfordre et heelt Land og Folk til Glæde og Taknemmelighed. Diſſe udmærke ſig ofteſt ved koſtbare glimrende Tilberedeller, ſom henrive vor Sandſelighed, og ere i Stand til, nogle Dyeblikke, at fornøye endog den ſom

huuser den dybeste Hiertesorg i sin Barm, og er intet mindre end stemt til verdslig Glæde. — Der gives andre fastsatte, som høytideligholdes av den gandske Christenhed, og ere især det høieste Bæsen opofrede for dets tallose Belgierninger, timelige og aandelige. Paa disse kunde man foreene alle de glæderige Følelser, som vor Siæl her i Støvet kan rumme. De opbynde os til at tænke Tid og Evighed ligesom paa eengang, eller med andre Ord: Al den virkelige Lykkelig-
hed, som Skaberen bestemte for vort Bæsen paa denne og hin Side Graven. Vi kiende Forforskjellen heri, at den er uden Sammenlig-
ning, at Tidens meest fortrinlige Kaar ere av uendelig mindre Værdie, end det skjøre Fiske-
skæl mod den haarde Demant: — at den fornuf-
rige Christen er og troer sig jordisk lykkelig under Besiddelsen av en maadelig jo ofte saare liden Deel av Jordens Gode: — at en evig sorgløs salig Tilstand i det Liv, som venter os, er alle oplyste gode Mennekers vigtigste Formaal og Ønske — Ikke destomindre erkjende vi det for vor skyldig-
ste Pligt, paa deslige Festsdage høyst taknemme-
lig at erindre ey allene Forsynets særskildte jordi-
ske

ste Belgicærninge imod hver av os, enkelt betragtet; men tillige at samle vor Lov for alle nye opbaarne Belsignelser imod vor Fyrste, vort Folk, vort Land og vor Stad.

Høystærede Medborgere! Den Dag i Morgen beaynder iblandt os en saadan stor guddelig Fest — For dens Ankomst i Aar har H:Erren, den Almægtige! mangfoldiggjort sine Mirakundheder, dem, vi Uværdige, aldrig værdigen kunne paastionne — Freden! denne blandt alle Jordens Goder dyrebareste — (ihj end ikke de, som have savnet og endnu savne den, kunne beskrive dens Belgjorenhed) — Den vore Fædre og os nu næsten i et Aarhundrede forundet — O! ved dens Erindring tabe vi os i Guds Godheds Beundring! — Vor Tanke gaaer med den over til sildigere os vederfarne Barmhiertigheder: — Glydende Kornmagasiner, beskiærmede av ham, som gaaer roelig paa Beyrets Binger, have allerede mættet et hungrigt Land, og fyldt vore Lader med Overflodighed, om et maavert Aar (som hans Godhed i Naade avvende!) vilde true os med Brodmangel. — Medhandlende Brodres Fartøyer fra nordligere Egne, belæssede med svare, ja næsten overdrevne Byr-

2 9 2

der,

Der, uskadede og saa færdkomne havnede i vort omhyggelige Skib — Den udsaaede Sæd i vort tørre Land, allerede saa blomstrende, saa haabefuld — Ingen almeen Ulykke rammet vor Søefart eller Handel, og al huuslig Lyksalighed for alle Stænder værnnet af Hærens Baretægt — Brødre og Søstre i vor Kreds! Vor Lands Opførelse i Taushed til Hæren vor Guld, bliver for Alt Dette vist nok vort antageligste Hoytids Offer — Ord kunne ikke udfylde dets Indhold, ikke tolke vor Skyldighed; thi den er stor indtil Himmelen. For disse Følelser ville enhver nu stemme sit gandske Jæg, og da skulle Lysets Egne gienlyde med Velbehag vore Lovsange mod Alfaders vor Guds Throne.

Høystærede! Paa det anførte refter endnu en Anvendelse, som og udgjør dette Blads Hensigt — I det Foregaaende er sagt: at Tilsberedelserne til nogen verdslig borgerlig Fest gjøre en siælden øyeblikkelige Indtryk paa Tilskuerne, hvis da værende Kummer forbyde dem at tage den ellers forønskete Deel i deslige glædelige Optrin. Saadanne Zirater eller Omkostninger, av hvilket Slags som da skee, foranstalles og betales for det meeste av Mænd, som Forsynets

Gunst

Gunst har skænket Overflod af jordisk Velstand, og eye-Hierte til at ville viise Handlingen, eller den paagiældende Person vedborlig Agtelse, samt derved øge Munterheden hos deres mindre formuende men velvillige Brødre — Saaledes og ved vore gudelige Fester — Der gik vist mangen, efter Høytidens Sædvane, hen til HErrens Tempel, med Forsæt at ville tilbede og dyrke ham i Aand og Sandhed; men ach! betyngtet med den af ubencævnte Hiertesorger vist nok ikke den mindre svære, her meenes: Nærings Sorg, uselvgiort Sorg for dagligt Brød, som forstyrrede Andagten, kvalte den lovsyngende Stemme, og blandede en ubetænksom fortrøden Klagerone ind imellem lykkeligere Medchristnes henrykkende Jubel — Og, mon nogen Forberedelse, om ikke til gandske at ændre dog formindste et saa sørgeligt Onde, kan her finde Sted? — Jo! mine af HErren med Rigdom velsignede Medborgere! optager gunstigen den Anviisning i følgende Sang:

Alfader! hør nu Støvet's Røst,
 Og lad den dig behage,
 Den opsteg fra det glade Bryst
 For de hensevndne Dage!
 Du Livets Skaber, Skæbnen bød
 At ofte til mig dagligt Brød,
 Hvis Overflod en ved min Død
 Mig beestelig maae smage!

Fortrinlig — ufortient, her var
 Min Lod blant Jordens Rige,
 Thi ofte jeg min Svaghed har,
 Som andre Dodelige.
 Min Alder sig blant Feyl bortsneg,
 Fra dine Bud Ords Bey jeg veeg,
 Og skiont min Lykke daglig steg,
 Steg tit min' Feyl tillige.

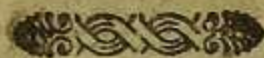
Jeg vil paa en saa hellig Fest
 Taksigelse dig giøre,
 Mit Hiertesprog forstaaer du best,
 Som Ord en kan udføre.
 Min heele Siæl nu deeler sig
 Imellem Jord og Himmerig;
 Hvad Gode begge skænker mig,
 Min Lov en kan udføre.

Hvor var, i nys henfarne Tiid,
 Mod mig og mine Lige,
 Din Gunst i Alt udmærket blid,
 Den bed hver Plage vige;
 Thi række vi en hielpsom Haand,
 At løse Kummeres haarde Baand,
 Da frende hver en modløs Aand,
 Som saae sin Armod stige.

Naar da vi i din Helligdom,
 O Fader i det Høje!
 Som Gudsfænde tilsammen kom,
 Og vore Knæ nedbøje,
 Smil fra din Himmel til os ned,
 Lad Tanken om din Kiærlighed
 Formeere vor Enkelsalighed,
 Og lindre Alles Nøje.

Vor Fæst dig vorde tækkelig,
 Vor Lov, vort Suk, vor Klage,
 Som til din Throne nærme sig,
 Og Naade du antage!
 Smelt vore Hierter med den Blod,
 Som Mørkheds Bælde sønderbrød,
 At Aandens Liv og Kraft vi nød
 Paa hver av Stridens Dage!

Den lede os paa Sandheds Sti
 Mod Verdens fule Rænker,
 Ja mod os selv den staae os bi,
 Mod hver, som ilde tænker,
 Saa vil du siene al vor Daad,
 Saa skal din Frygt og dine Raad
 Udslutte Sorg, avtørre Graad,
 Og Livet Fryd os skænker.

Omsider, naar det store Bud
 Til Redsel os forkynder:
 Dit Vinelglas er rundet ud,
 Nu maae du døe, o Synder!
 Da Bon og Troe og Aandens Fred
 Omgive vor Samvittighed,
 Oplyse Gravens mørke Fied,
 Hvor Evighed begynder!

Lighed og Frihed.

Befiunget

paa

Velædle, Velfornemme

Hr. JÖRGEN ERICH MÖLLER

og

Velædle, Velfornemme

Jfr. ELISABETH SOPHIA MÖLLER,

Deres Bryllups-Dag

den 21de Junii 1796,

av

Huufets sande Ven.

BERGEN, 1796.

Trykt hos R. Dahls Efterleverske.

Lyse fra mine Strænge al støyende Larm,
Som vil om min Text disputere! —
Ey over dens Indhold man her bliver harm;
Kan jeg mig kun smukt explicere.

Min Harpe ey toner den blodige Strid
Om Eighed og Frihed paa Jorden,
Den hidtil har gjort vores Skæbne saa blid,
Gid evig den boe i vort Norden!

Et Syn nu i Dag har fortryllet min Pen,
Dg samme jeg her vil beskrive,
I Haab, at det og har henrykket hver Ben,
Som Sandhed sit Bisfald vil give.

Nys stod for vort Dye et hæderligt Par—
Høytidelig var os den Scene—
En Livet en meere betydelig har,
End den, som skal Hierter foreene.

Jeg vil ikke ødsle med Digteres Træk,
Naar de om en Skabning vil prale;
Men søger saa lige naturligen væk,
I simpleste Dragt den at male—

Her saae vi en Brud, der, som Baaren, saa skion,
At have udvalgt sig en Mage,
Og hældigen truffet dens yndige Son,
Som kunde strax Elskov indjage.

Udspirende Begge af hæderlig Rod,
Og Blomster af selv samme Stamme,
De snart sammenvexlede Blikke forstod,
Og Onskerne bleve de samme.

De derfor i Ungdommens favreste Aar,
For Tidens Aboexling at deele,
Ret hastig at ægte hinanden, attraaer;
Alfader skal styre det Heele—

Men endskiondt her hersket saa sød Symphonie,
Og Fremtiden loved' en bedre;
Som Unge De føle sig endnu en fri,
Den Handling skal adspørge Fædre.

Mod-Søn og mod Datter udviistes Forstand,
Forældre strax Dagten velsigne:

"Bliv elskværdig Kone, blive lykkelig Mand,

"Jers Ægteskab vores kun ligne!

"Vi have en Lader av Rigdomme fuld —

"Som Vi, I for Brødet maae stræbe —

"I givtes en bort, som et Offer for Guld,

"Men til Eders Hæld skal vi stræbe!

"I Modgang og Medgang hverandre bliv troe,

"Endskiøndt I med Lidet begynde,

"Saa skal dog Fornøynelsen hos Eders boe,

"Og Himlen da Balget skal ynde.

Saa tænkte De Gamle — og gid denne Fest

I Dag med høytidelig Glæde

Maae fryde Forældre, oplive hver Gæst,

Som vennehuld her er tilstæde!

Vi hørte Dem sværge den helligste Sed,

Og Taaren' stod blank i hvert Øye —

Bort Onske opsteg, da De knælede ned,

Og tilbød sin Guld i det Høye.

Vi ville da alle fra oprømte Siæl

Med Munterhed Handsingen hylde,

Og for at bevise, vi unde Dem vel,

Vi følgende Sange Dem skylde:

For Brud og Brudgom.

Melodie: Fred og Frihed x.

I.

Som forsvundne Ungdoms Dage
Æders Mandom uile hen,
Sorgløs og foruden Plage
Glæden komme nye igien!
Vel har hver en Dag sin Møye;
Men den tit bevirke kan,
Livets Belyst at for høye,
Allerhelst i Ægtestand.

2.

Maatte Dagens Handling legge
Grundvold til Lyksalighed!
Skænk, o Gud! for alt Dem Begge
En uavbrudt Rærlighed!
Led Dem frem paa Dydens Beye,
Hæder følge Deres Spoor!
Lad Dem glade Hierte eye,
Gjør Din Godhed mod Dem stor!

3.

Zun! sin Stammes første Grøde,
Den, hvis Flok saa talrig er,
Faders, Moders Liv forsøde,
Deres Alders Trost Zun vær!
At De udi stærne Dage
Maae, som nu, i omme Bryst
Tænke denne Dag tilbage,
Komme den ihu med Lyst!

Han! en Son av værdig Enke,
 Ret, som hidtil, blive ved,
 Gende daglig Fryd at skænke,
 Til Hun gaaer i Graven ned!
 Da skal Fædres sidste Bonner
 Høyt velsigne dette Par,
 Og den Guld, som Dyden lønner,
 Bøsse, han Dem bønhørt har.

Brud og Brudgom til Forældre og Sødskende.

Melodie: Jeg fremmed her til Stedet kom ic.

I.

Hvor rørt av sønlig Kiærlighed,
 Vi ufuldkommen Tak Dem sige!
 Alt domme Himlen eene veed,
 Til den vor tause Lov skal stige —
 O! Fader! Moder! den modtag:
 Tak for hver Gønst til denne Dag!

2.

O! maatte De av Alder graae,
 Det De, som Fædre, vist fortiene,
 Av os, som Børn, Glæde faae!
 Hvortil vi sælles Glid foreene:
 De roelig doe av Dage mætt,
 Og siig: Guld signet har vor Æt!

For Velgiørere og Venner:

3.

De, som os Yndest udviist har,
Og vil fremdeeles Godt os unde,
Vi vist nok uerkiendtlig' var,
Om vi det her forglemme kunde.
Alfader! lad Din Baretægt
Beskiærme Dem og Huus og Slægt!

4.

Bessign selv Deres Børneskof,
Og lad den arve Fædres Hierte!
Og giv Dem altid meer end Nok,
Hvorved at lindre Andres Smerte!
Hæld Huusets Saer og Huusets Moer,
Som ikke langt fra dette boer!!!

5.

Ja! hver en Ven i dette Lav,
Som for os trofast Onske gjorde —
For æret Ankomst skyldigst hav
Vor Tak, der er en, som den burde;
Vi ønske fra oprømte Siel
De leve længe, lide vel!

Chor:

Vi ønske fra oprømte Siel:
Vi leve længe, lide vel!!!

Selskabs-Sang.

Melodie: Faer Othins Kiemper.

1.

Kryb en i Skiul, o Viinens Gud!
Frygt en for os!
Her fyldte Bæg're tømmes ud,
Her fik du Roes!
Blic en Merkur kun alt for gal,
Gaae ham til Ben;
I vores Gunst da nyde skal,
Dg immer hen
Vi Eder i Bennelav hylde.

2.

Men Elskovs Guld her Prisen bær
Paa denne Dag —
Hver Pige, som end ugivet er,
Snart med Behag
I ndvies ved en saadan Fest
I Koners Tal,
Dg aldrig siden staae til Rest,
Men ved sit Bal
Hun tælle de blideste Dage!

3.

Nu Skaal for Koner! Møer! Mænd!
Bed dette Bord!
Man Uhæld blot av Navnet Kiend'!
Skienk os, o Jord!
God Mad, god Drik, god Sønn i Fred,
Sign vore Smaa!
Men Skienk for alt en god Helbred,
Dg lad os gaae
Med Hæder og Roe seent i Graven!!!

